M. Nyelvt. 4r. 28.

D mint rag, mássalhangzó után
vagy Ad, Ed, Od

D helyetje
Mos, ó
Mosd-ó.

1. D itten az egyszótagu gyökszók után
O-ból lett, cserével. O ugyanis előbb
cserélt V-vel, V cserél b-vel, b
pedig d-vel. Itt is hát az igenevző
O, és Ö jelleme adja ki az értelmet.

Külön összeirandók

2. A gyök után ragadott ad, ed, od, öd,
id, ud, üd nem gyök hanem av, ev,
ov, öv, iv, uv üv számos cseréje,
s épen azt mit ezek, ugyanis fordulást,
a gyökszó értelméhez tartozást, ennek hajlását.

Magános
Külön irandók.

3. Innen-d Onnan-d

Helynevek.

Álmos-d. ~~Álmos-on~~

Abá-d. ab-av. = avav. kettőzött forgás.

Abód.

Kajád Nagy kis falu
vasban. Kavit
Par-ajd = paravit
Ond, Jobb, Zemplénben.
Ond-öd

Bán-d. bán-ó, bán-v.

Bel-ed. bel-ev. Báld.

Beszk-éd.

Bogár-d. bog-ár-ó, bognak körülzése

Bonyhá-d bonyó, av, bony-olulc forgás.
Bold-ad. boló, bolv, av. bolygás forgás.

Bolog-d. balog-ó, bal-ov-ó.

Bokod Borsó-d bors-ó.

Bors-od. Bors-ov. Borshoz forgalásra.
hoz tartozás.

Büzgez-d.

Bükös-d. bük- ösö, ösv, bük-hez

Büd büv.

Csáford, csáfos csávaro. Csapod Csap, ov.

Csegöl-d Csegöl-ő.

Cseg-öd. Cseg-öv, Cseg-hez fordulo.

Csob-ád

Czer-ed.

Damas-d,

Debrő-d.

Dombrád

Dörög-d.

Döms-öd.

Ecs-ed.

Elles-d

Endrő-d. Endre öv. End

Endré-d.

2

Dok, Dök, Dek, Dék rag.

~~Szándok~~

szarka, szür-ke,

Névhez

szer-dék, szerdek. zádok, öldök = üld.

nyom dék, nyomdok. mer-e-dék.

senny-e-dék, = szenny-e-dék.

bódok, (bódog boldog) Zhanyi codex 1531 —

sarjad-ék,
hullad-ék
nyomaték?
nemzed-ék?
} nem de vali hanem ék raghoz.

Igéhez

szán-dok
un-dok. szörendek, a helyett szövetnek

ajánl-dok, ajándok, ajándék. ajdok-ból. Mint ~~ka~~ ajánljad az aján dokot. Ajjal cum labio,

zár-án-dok hal-án-dék. kellene zardok án közbevetés,

szel-in-dek, hal-án-ték, töre-dék

szur-dok, s fabu neve is.

szemöl-dök. kellene szemöltdök

köl-dök, ködök. növendék

hal-an-ték, dék kellene csak haldok.

Pilger neve, ki egyb
Elő itt, ha ~~Pilger~~ szerenes mocskos mikép tekeleta,
irain hajda élés
szarándok-e magyarul vagy zarándok,
avagy zár-ándok. Hogy a szarándok
bizonyos, mert olly most csúfságtól a
adtak volna neki, szent czélba a tevedés sz-vel így zarán-
dok irataja ~~szoff~~ helytelen olvasatából eredett.
z és sz hangzatos hajda mind z-vel
irát, mint zerelem, zokog, stb. Zegzard,
Zala, Zabolch, Zemlin, s ezért gondolják
ma is. Zaboles, Zala iratajat, pedig a köz
kimondás folyvást Szaboles, Szala mellett maradt,
s így megfordítva Zarandok, maradt szarán-
dok. De mai zarandok e vagy zarándok
én zaz mellett azért vagyok, mert a régi
ékezetes írásnál ~~rövidre~~ így írva tevedve az ékezet
szó felkapva, zar elő szótaggal, mikint a régi
Názzád nagy, nazzádnak ~~irat~~ Jelenkorban
hollett Molnár Albertnél 1630ᵇ. még Názád áll,
s Erdélyben mondatik ~~ad~~, a ad rá semmise
Magyarországon pedig nem ád. Zár egyesektől továbbá

kim-er-deg
kasz-dak = gazdag.

Kövend
Herend hely Baranyában
és Veszprém vmegyében
Heré-től

jöhetése azért felveheti, mert a' Zárándok magát világtól elzáró ember volt. ~~mert~~
~~a'~~ Zaránd ~~vagy Zaránd~~ vmegye is ~~at~~ nem azért kapá-e ezt nevezetet, mivel körös körül hegyek zárják el. Hajdan pedig egy nevezhették Zárándnak mint a' nagyádul felkapott Nádszádor. ÁND vagy itt olyan mint ~~Kövend~~ PotyOND hely Sopron és ~~Art~~ ArtÁND hely Biharban, ha ez itt árta-tól és nem a' ártány-tól jő. Zárándoknál pedig Zár. és dok közé ÁN úgy csúszott mint Szelönd, etc. Szálandék vagy tek közé IN és ÁN, vagy Szemölt. és dök közé ÖL, ha szemtől és a' Szemel-től [illegible]kedett volna. De Szemelek, Szemelt, Szemel-től azért kezdhetni inkább mert különben volna csak Szemdök, mikint Szerdék. De hogy Dök vagy itt el is maradhatni, és csupán Szemöld-öt is vehetnők fel mikint Kazinczy, nyelvünk kutatása mellőztével csak kényén akarj, igen ki tekintik.

A' folyamatok inkább levő határtétben T és D között van betűcsere, mikép a' Guary codex a' régiebb irásaiba állad stb. állal, helyett tán elég példa áll.

AND, ÁND, END, ÓND, ÖND
ragok.

Összeírva csak mind együtt, de külön rendbe szedendők.

Előjegyzetek.

1. Kérdés ha együtt vagynak-e ezek, vagy D csak utána függed AN, EN ül ragnak And, end külön gyök is, any, eny; an, en után d menttével, s itt is hát anó, en-ő any-ó, enyő nél ó, e változván V-re, s ezen V lett gerével d. And, falu, and után van, and-al og, and hangrendben feltételes jövendő és, ha meghal-and. Mul-and-ó. De lehet ez g i d ge. veje is, ugyanis halang, mul-ong után. End, után van End-es, (ugyi) puszta neve Szabolcsban, és széky gi vár név.
2. Sok közülök ag, eg, og igerag tulajdonképen, hanem N közbetebben tével szélesedik az ige értelme, ekkor N, lebengő N, nálunk.
3. Ily lebengő N-ag ige végbetűje G, s ezt cseréli fel d, melyet névszóvé lészen.

Helynevek.

Ád-ánd, mezőváros Somogyban Sió vize mellett. Ád-ád után, van e egy vagy Ádám-d ?

Árt-án-d, mfalu Biharban

Ber-end.

Bogd-án-d, mfalu Közép Szolnokban.

Borb-ánd

Csöm-end, mfalu Somogyban.

Bolmán-d.

Csikv-ánd

Demén-d.

+ Berénd

Ellen-d.

Heren-d.

Ger-en-d,
kam-ond
Kereesen-d.
Kacs-ánd
Kor-ong is van Korond,
Karács-ond.
Kirm-en-d

Kirmönd
Legy-end
Pet-end

Bram

Sár-ánd

Berem end,
Baranya vm. Bara
nyavári járásában
fényeyvíl Bereneiu,
az ottani márvány
fejtőtor, találtatik az
őslénytárhoz tartozó
csont torlatból.
L. Természi ujdság.
1847. Lap. 379. junius
17.

Szar-ánd, v. Zaránd.

Szen-d

Tacsk-ánd

Vars-ánd.

Várk-ond.

Vas-and.
~~Vas-end~~
Vém-end.

Zar-ánd.

Zer-ind, magyar falu Arad vm.

Egyib, folyamatbeli szók. D és G eredetű.

Névszók.

Bot-ond, vezér neve
Bel-énd, gyökér. A bécsi codex 28d lapján áll
a szerzés nem beléndességből (libido) de jóságból eredő vala.
210 lapon: ~~Porázna~~ a beléndesség.
Por-ond, a mi por-on-g.
Gal-and ?

Milyenzői

Bol-on-d, a ki bol-ong, boly-ong.

Elvevén a ragozatot, eleáll
jelentése
Ábránd, ábrándozni.
Kaland, kalandozni.

5

Ad, ed, id ragu igéhez nem függed **ik**, ha van szokásban helyetten hanem jő: utain: az, ez, oz,

Az aláhuzott szokottak, de lehet, mint a többi.

Avi Avad,	~~összehúzva~~ avadoz, összehúzva ádáz.
Eved Téved	evedez tévedez
Ivad,	Csöv-öd, összehúzva Csöd. Csöd-ör.
Csövö Szab-ad,	Szabad-oz
Zsibad,	Zsibadoz. zsibó zsibb-ad.
Dagad,	dagadoz
Ragad	ragadoz
Tagad	tagadoz
tág-ad,	tágadoz
csügged,	csügő csügg-ed. csüggedez.
Enged,	engedez
renged,	renged-ez
Zenged	zengedez
Cserged,	csergedez
Árad	áradoz árjadoz
fárad	fáradoz fárjadoz
marad	maradoz kellene marjadoz
sarjad	sarjadoz v. saradoz.

szárad, száradoz
tárad tárad-oz
ered, erj-edez
fered, fered-ez, ferj-edez, hai ú ferdik.
merő mered, meredez, merj-edez
serő Sered seredez
zerő zered, zeredez.
terő terj. tered, teredez, fenmarad: terj-edez

fürő Fürjed, für-ed, ú fürödik.

---

enyő Enyhed enyhed-ez
Renyő renyh, renyh-ed
vénő vénh-ed. vékh-edez. ú vénhedik.
koró korh-ad korh-adoz
goró gorny-ad gornyadoz
posó posh-ad poshad-oz
toró torh-ad torhad-oz.

álló állv, allăd állad-oz
élő élv éled ~~élad~~, V kicsik. éledez
kelő kelv keledez,

mélü mély-ed, mélyedez ő lett ÿ.
szélü szél-ed széledez
illó illad illad-oz illatoz
fuló fúl-ad,
huló hul-ad, hulló hull- hull-ad.

---

hamú hamu hamv-ad hamvad
fonó fony fony-ad fonyad-oz. fam. lab.

apó ap-ad
csapó csapad
gyapó gyapad gyapadoz gyapat
kapó kapad kapadoz.
lapu lapad lapadoz lapát.
tapu tapad.

epő eped epedez
repü reped —
csipü csiped, csipedez
czipü czipedez
kupü kupadoz
lopü lopadoz

Lasó	sasad	sasadoz
hasó	hazad	hasadoz
vasó	vasad	vasadoz
lassó	lassad	lassadoz
ksó"	esed	esedez
bszó"	bszed	bszedez.
kesó"	kesed,	kesedez.
lesó"	lesed	lesedez
hazó'	hazod hazud,	hazudoz és huzatik.

Égy-ed.
Égres-d.
Ér-d. ér-ő, ér-v.
Far-ád
Falu-d.
Farnad
Fek-ed.
Fiad. fi av
Füg-ed.
Füles-d.
Gyan-ad
Gyár-d. gár-ó, gar-ó, garv.
Gyeres-d
Had-ad. had-av. had forgása
Harang-od
Halmos-d.
Har-d. har-ó, har-v.
Hegyes-d. Hernád
Holtád
Hüg-ad.
Ivó-d;
Ján-d. ján-ó, ján-v-
János-d

	Jás-d	jás-ó
	Joód,	jovo-d.
Iuonesd.	Kazas-d.	Kazas-ó.
	Kálmán-d.	
	Kara-d.	mint Arad, Farád,
	Kecské-d	
	Kéked,	
	Kékes-d	
Kazal falu III. 228	Király-d	királyó
	Kisfalud	
Kitid falu Hunyad vm.	Kocsor-d	Kocsor-ó.
	Komlós-d	
	Kozár-d.	
	Kölked	
	Körmös-d.	
	Köves-d.	
Krancses-d.	Láb-od	
	Zátra Kiesd.	
	Libád	
	Locsod.	
† Veszprém mellett,	Löd, = lövöd.	
	Levél-d,	levél-ö. ‡

‡ Heltai Kronikája 1575 beli kiadása 66 levelén: Az Leveldö kolastro~~mot~~ is ö épitteté (I Lajos) a' Néma barátoknak. ‡

‡ Nicol. Olahus in Hungaria pag. 84. Non procul

Lud-ad

Magas-d — magas-ó. — Mihajed.

Magyar ád. — Mán d — mán-ó, mán-v. — Miséd Monsdád

Mogyor ód

Mony-ád

Nábr áád

Nádas-d

Nagy-od — Nógrád

Nájsrad

Naszvad

Nyár-ad

Nyáras-d

Nyir-ad

Nyujtod

Nyüved

Obád — okláns erdélyi. Old falu

Olad, — Ond.

Ondód

Ozd — oz-ó, os-ó, os-v

Olyved — Papd falu ℓ

Öfsöd — pap-ó,

Páczod

Pereked — Parasjd. — Sümlösi vidja.

Pered. — Tobajd

Somkád
Somkod faluk
Sarkad

Rád	rav-ó	
Rákos-d		
Ravaz-d		
Sánd	san-ó	
Sárd	sár-ó	
Sark-ad		
Sár-ad		
Segösd.		
Sid	siv-ó	
Sör-ed.		Szir-ond
Szántó-d		
Szeged.		
Száz-d	száz-ó	
Szecsö-d.		
Szend.	szen-ö,	Indiában vagyon Szind város
Szer-ed.		
Szód	szov-ó	
Szoros-ad.		
Szöl-ed,		
Szöd	szöv-ö	
Szöcsköd		
Szunyog-d		
Tab-ód		

Tabaj-d.
Tar-d tar-ó,
Tasnád ~~[illegible]~~ Tusnád . Terebezd falu.
Tassád
Telegd. teleg-ő" Cselérd = cseléd
Zajzvári.
Telkesd Telgárd falu Thiergarten
Tengöd
Til d til-ó,
Tinód
Told. tol-ó
Ugod,
Udvard. udvarú.
vaad, = vava-d.
Vajasd. Váncs-od
Vasad
Vasár-d. vasárú Vasand.
Vitenyéd Velez-d.
Veperd.
Zagárd
Zalkod,
Zsák-od.
Zsigárd zsigárú
Vecsérd, felső fejér vm.
Ürögd falu ürögő"

Áld áló
Báld báló
Kál-d, kavaló, Kaldea, Chaldea,
Chald. philosophia Zoroaster, Mag-us-ok
föld fölő för fövölő föld
Zöld zölő ször zövölő Zöld

cselérd
van galárd, folyárd
lehet hát elő ö ye

Cselérd Ormán
ságn = cseléd.

		Ad
	al-tt	alol
alár d,		
dal-árd	dal-ttt	dal-ol
fal-árd		
hal-árd	hál-ttt	hal al
tal-árd	tal-ttt	tal-ál
él-érd	él	él-el
bél-érd	bél	bél-el
fél-érd	fél	fél-el
kell-érd	kell	kell-el
kel-érd	kel	kél-el
lel-érd	lel	lel-el
nyel-érd		
tel-érd		tel-el
folyárd		
tol-árd		

ül-érd
fül-érd
hül-érd

Van Agárd, falu

Simárd.

II

Magyar sajátságok, németül ki nem tehetők.

A ki teremtette!
Bé bétekintett
Báty, Bátya. Bácsi.
Bezzeg. Büz, Büdösség.
Csákó.
De még az angyalát is.

Dehogy!
Dejzen, lett „de hizen" után
Dáridó. Tavar és ivadó öszze huzttával.

Elhajította, meg vissza vissza vitte

Ebanyja fia!
Énekel és Dalol, úgy, dalláróz.
Ejnye.
Hála és közönet, Megzolgálás, Lezolgálás.
Hát! Hát hova megy.
Hitvány. Budai németttől hallám 1850ben „Hitvániger Mensch.
Húg.
Huzár. Illat, Zag. Illat, virágé,
Izé. dab ding.

Kalpag.
Kegyed, Ön, Maga, Magácska.
Lélek, lehel-et, leh. Pára, Zellem, Zellet,

Lám!
Marok, Ököl.
Méltóztassék. Meg megcsókolta
Mentekötő. Nén, Néne, Néni. Nemzet.
Noza.
Oldalog. Ozon, Osont, Zalad, Fut, Illan,
Illant, Elillan.
Öcs.
Rajta! Ezt Kazinczy a Német, Hoch,
Jel-lel hiheté feleserélhetőnek.
Drauf los! nem érezteti velőig. a
mire Rajta tüzel.
Ször, haj, jan.
Színtek hozzá.
Tessek. Ezt ki nem fejezhetjé jeleül
vevé át a magyarországi német.
Tárgyatú.
Ugyan. Ugyan mit akarz?

Alldogal
Ballagdogal
Csordogál.
Eddegel.
Haldogál. Ludogál
Keresgelek
Mendegel
Kullogdogál. stb.
Szeretet Szerelem

Tenyér. Kéz, Ín.

Vitézkötés.
Vizza vizza jött. Haza hazafutott. Mindjárt
mindjárost feldúzta magát.

Magyarban			Németben latintol
külön			
Atya,	Atyó	Atya,	Vater, Pater
Anya,	Anyó	Anyas	Mutter, Mater,
		Fül, fül, Zem.	Ohr. Auge. Auris, Oculus.
		Természet,	Natur, Natura
		Nemzet,	Nation, Natio.
		Ablak	Fenster, Fenestra

Pajtás .... Camerade

Régi zsö, Altes Wort,
Ótestamentum Altes Testament.
Ózer,
Óság Alterthum.
Avas,
Anyjok! Amyjok!

Azzony,
Azzonyember, Teleydinél, Stredkaciói chö
részint 551, 562, 567, lapj. 1638.
Jelesség,
Nö,
Némber, Némberi, Tatroi más. 230 l. 1 hasáb.
Azzonynép,
Házastárs
Azzonyi állat, Teleydinél 554, 555, † lapon † 608
az idézett kiadásban: Ma: azzonyi
lény. Állat hajdan volt ens, substantia.
Azzonynép, 610 lap.

14

cseperegni = csepergeni, az ettörol
innen cseperke, a mi felcseperedik.
Eredj helyett ergye.

16

d.) Szedés
Könyvek 's hirlapokból,
's hallomásból.

1.) Tud. gyüjt. 1840. XII° kötet
Régi magyar szavak, szójárások
és példabeszédek.

Tud. gyüjt. 1839. XII kötet
Balaton melléki szójárások.

a.) ~~Imago antiquae Hungariae~~ Additamentum
ad Imagines Antiquae et ~~Nova~~ Hungariae
a Samuele Timon. 1735. kijött Bécsben 1754.
Epistola tuna pag. 3. Nagi Volal-i nuncupati
hodie Valachici, (Kézdi széki) videntur fuisse Sclavo-
nici, siquidem in Magna Ungariae temperantia
nationis parte pagus lingua sclavonica vocatur
Valal, in lingua autem valachica id vocabulum
nihil significat. — Csalatkozik Timon,
a tót is Val magyar gyökből sza Valál-
tatott fel.
Pag. 20. Sedem Gyergyó ex cujusdam anus
verbis illis veni bonum esse, Jer, jó, homines
eo ad habitandum allicientis, vulgi persuasioni
permittamus. (A gyök: gyar, gyer.)

pag. 31 Belam significare Adalberum di
dicis auctor (Timon) ex parvula quadam
constitutionis Abatiae sexardensis, Bane
vero Benedictus valere, indicat Catal
gry S. Martini Sentinani.

sok hét nap és nap
meg egyenesedni

~~Lábszár védő, kalapál~~

Gugya az ég   anak gyöke

Gudya   kalap
Gauk   kálamp

---

szolgáló
lelke kenedni

Zubernit Hajókápi ellen
ör

~~lombik~~

~~egik~~

~~ikes~~

Zsombek

~~Zsombog~~

kitö

bojánts

.1.5.6.9

S. B 18.

Justitia in genere est, qua declinatur à malo
& operatur bonum iuxta illud psalmistæ
Diverte à malo & fac bonum

Prudentia, est quæ attendit, ad Actus nostros, Quid,
Quando, & quomodo fieri debeat. Circum-
stantiæ Commissoris casuum. Vide locos forenses
Quis, Qualiter, Cur, quare, Quoties, Quando
Quomodo, Ubi, Quo fine &c.

Lex Talionis est oculus pro oculo, manus pro manu &c.

Acclamatio

Rectum Judicium summum Præsulis. Justa definitio professus
Ecclesiæ, omnes eadem sapimus, eadem dicimus, eadem sentimus.

Rerum cognitio prudentia est, sermonis Eloquentia.

De Regulis Juris lib. 6

Quod semel placuit, amplius displicere non potest.
Sapientis est, in melius mutare propositum

Nihil Esdræ 3tio
fortius est veritate.

Liber Fratrum Eremitarum in S. Joannis B
supra Ellefant

fr. Joan. Lau

A, az kihagyása
mi ma hemzeg.

GrBercsényi M. levele Bertótihoz 1708 S. Patakon
dec. 8. Tolvay Ur Levelét szolgáltatta be Ko-
máromi Commendansnak.
Ugyan az ahhoz 1706 Szécsénből Nov. 22. írt leve-
lében: Minthogy Mélt. Fejedelem... olly rendben pa-
rancsollya venni

Csongrád vmegyéhez Nyitráról 1705. april. 29.
... Vehette eddigh nem kétlem az Nemes Vármegye
Méltóságos Fejedelem parancsolattyát

Ungvárról 1708 dec. 30. Bertótihoz: fölse-
.... ghes Fejedelem bizonyos számú sót deputált Uj-
várba azt a Commissariusságh fogja administrálni

~~Találkozó magánhangzók összeolvadnak,~~
~~de ez nem elisio.~~

~~gazda asszony gazdasszony~~ Erdélyi
~~[illegible] ing fersing~~ [illegible]
~~[illegible] ing szoknya ing~~
~~Sári [illegible] asszony Sárasszony~~ Katasszony.
~~[illegible] [illegible]~~
~~az mondják [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] [illegible]~~
~~[illegible] Mária úgy segéllen Isten Már úgy se.~~
~~Ilon asszony, győri kapitulumnál kötve 1602 [illegible]~~ levelb.

Nem a' mai infinitivussal ékes.

Isten engedvén itten rövid üdön dolgaimat
végeznem. Károlyi Sándor Bertsői Istvánhoz
Károly, 1709. marcz. 12.

gr. Berchényi Miklós Bertsényihez Ungvár 1709 januar.
6d. kivánok elégséges dispositiokat tennem.... mi-
re nézve kivántam értésére adnom kk.;..
Jósva 1709. júl. 22. Bertsényihez: E mellett
..... kivántam kk értéssére adnom.

Gróf Esterházy Ágnes gróf Forgách Simon hitve-
sének Rákóczy ferenczhez, ura fogságából kisza-
baditásáért könyörgő levelében 1700 elő tizedben
„Alázatossan supplicalok Feölséged előtt,
vétkül ne tulajdonétsa Feölséged nekem, hogy
Kedves Urammnak szabadulásáért Feölségednek
Országos gondgyai között búsétanom és un-
nalmas supplikálásommal terhelnem mér-
észlem.

Bethlen Gábornak Galga Zultánhoz 1621 6.

Nagyszombatbol April. 14ji irt levelebol. felséged udvari szolgái, maga ajantását mielvel megh mondották, a mellet az egy marok kézijatt nekünk bemutatták. Mely Ue felséged levelét nagy percuttel olvastuk.– Azon mi fő embereinktől felgednek mostan hirelen a mi nemü marhakat küldhettünk azt szeretettel czielekedtük, felséged vegye jó neven.

~~Fel~~ Jegyzetek
a Mindenes Gyüjtemény' nevü
folyó Iratból. 1sö Kötet: ~~IV~~

Az olvasót Kluverius' Geographiájában az Amerikai Peru Neveretü ~~Fel~~ Tartomány nak régi Laroſi felöl hog öt az Istent, a Kit mindenek felett tiſztelteNek, Viracochának az az világ Teremtöjének neverték. Tulajdon Jovai Kluveriusnak, vag is Buno Janosnak, az ö munkáji' egyik Kiadójának, ekképen vagynak: Colebant Peruviani præcipue Deum, qui dicit Viracocha, Ideſt Creator Mundi, ac fæundo loco Solem.

Pázmán Predicatzioibúl.

Hangoskodni. — Mennél fogyatkozottabbnak, és lelki betegséggel terheltebbnek ismerém magamat, (Disciplina, Fenyíték) (Tzulánk) — Zöldelteti, gyümöltsözteti a termőfákat.
Isten láthatóul megjelent. — Értenünk akarván adni. —
A kárhozat örömének szünetit hirdeti. Gondviseletlenség.
Azont tselekedte. Lyuggathatni. (ábrázni — loco ábrázolni)
(Két képen, négy képen —) Egybehordván pro combinare, conferre)
— Isten által ért mindeneket. Félre tegyük mind azokat, valamiket rövid értelmünk gondolhat. — Alatsonb Istennél. — Mi felséges Istent urallunk. A hagyott (prefixi) nap előtt a víz parton sétálván. — Mikor te megtellyesíted, a mire halgatóidnak ajánlottad magadat.
Egység — unitas. A szent Háromság' altaértésére nyomot nem talál a természetben. Fellyebb ne eszeskedgyünk azzal, a mit nem Ennél nyilvábban a háromság' egységét ki nem mondhatni. Egy-aránytalanság —
Nem utólban ~~van~~ való az Attyánál. — Eszeskedés
Nints két Istene a világnak; nem lehet új és az Attyánál utólbennyi Isten. Szitkos. Az Isten tiszteleti igen Megsérszik. ~~Utálatt~~ Utálatossággá fordittya. Poshadék.
Fővételt érdemlő vétek. Elhatalmazott. ~~Etlen~~ Étlenség.
Szemeterni. Arttzúl támadni valakire.

A hivatalosok aladéki, mellyekkel kisérednek az Isten vatsorájától —
Veszedelmesb halálnál az asszony-ember: vadászok töre halászok horga az ő szava: tolvajok kötele az ő keze.
Jobb a férfiu gonoszsága, hog sem az asszony ember jó-téte.
Eccli: 42. v. 12.
Melly nag boldogságra akarja Isten őket vinni ezek a nyomorult állapotok által.

senki ne sáfolódgyék fogyatkozott állapottyában.

Eszefordúlt. — Két féle vetemény magot ne vessünk azon földbe: ökör mellé ~~ne~~ szamárt ne fogjunk a szántásban. gyapjúból és lenből egybeszőtt ruhába ne öltözzünk: Két úton szívünk ne járjon. Két felé ne sántállyunk Deuteron: 22. v. 10. v. 11. Lev: 19. v. 19. Eccl: 3. v. 28. 3. Reg: 18. v. 21. Végrenézés — Emberi itéletektől vi„seltetünk. ! Holt legyekkel büszhöttyük fáradságinkat. — szemét eg apporyra veté, azt megszerezte megnehezke„sité. Végére menni (pro respice) — ~~H~~ mikor valaki tör„vénytelen életünket akarja fogyatni. De a kik az orosság verétlesei — Szerintelessben Görettek — Károsítóm! Elszánt akarva —

Nints a bolondságra átalab út, mint a harag.

Mihent verekedni kezd a harag, megfojtsuk. Üdő vontatás (pro halasztás. — Megenyhödik a harag magától; A Haragot ki kell gyökereznünk. Bolondság az estelenek szavára megindúlni. Ha valakitűl megbántódunk. gyengéttetni ~~te~~ a sebet. Senkivel nem sántódódtak. A haragot mértékre fogni. Meghalványítani az ortzát. Az értelmes szók; estenek sőptönök] mellyekkel felébred subaságok. Ha ki somoni és búsúlási Eörött megszedett. bír minden egyéb tagok egybe„szimborállyanak, sem szelerédhetnek ammyit jót s. a. z. A szóllás haragosságra, szitokra, hitetésre fordította. (condescensio Litis, Pör leszállítója) (Pletyka szókondás)

a nyelv Egy házban lakókat ~~a~~ ész-vesztéssel, városokat és országokat veszedelmes hadakozásokkal egybe ösztörüli; és mint a puska tereke, mikor megszalad, tüzet vét, a port felgyújtya, a golyóbist kiragittya, és azzal meg öli; a kit elér, úgy a nyelv —

Ha pedig háborgunk. — Kardér — ſzennyedékes, rút. Közelvalóm - proximus

És azt állítván, hogy jóakarója az Angyal. Pünköſd után XII Vaſárn. Lelkitanuſágo

Az aſſonyok veſzélyi tőzzül egygyik az. Jámbicz ibid

Nincs abban vétke a ſzüzeſségnek, hog véekes a ki szűznek tetteti magát.

A lelki betegségek maſokra ne ragadgyanak azoktúl, kik ördögi méreggel döglelteznek.

a kiket a gonoſzság és Iſtentelenſég éppen elborított—

Mindeneket elidegenne, valakikben ſzikrája vaggyon az Iſteni félelemnek

Tetteles ájtatosságok ſzinével jó akaratot, és barátságot ſzereznek, hog az után ~~az Azok~~ Azokra is sok lelki veſzedelmekre viggyenek

Mivel halogatás nélkül menteſe mentek a Papokhoz.

Nem kerestek boſzorkányok beſzbitélését gyógyúlásokra

Megpoklosittya — Sőt mérgyesiti a Elöljárókat.

A Királyok a világnak két legnagyobb javátúl üzetek, tudnillik: hog magokhoz hasonló ne levén orſzágokban, barátságoſan ſenkivel ne élhetnek; és hog a hízelkedők ókatatlan sokasága törött az igazságnak mint útja fülökhöz

Nem, bár mindennel bévelkedgyék ember; ha nincsenek, kikkel kedveſen beſzélgeſſen, kikre gondgyait, és gondolkodáſit bízhaſſa, egéſz élete megvone, komoni, mondj kedvetlen.

Haſznoſ a dögöſ helyrűl jó-egű földre
menni.

Erre nézett Kriſtuſ, mikor azt mondotta,

Minden ember örizkedgyék a ſzomſzédoktúl:
mert körönségeſen csalárdúl jár, a ki ba-
rátſágos ſzóval: igazat nem mond, reá tanúl,
hogy gonoſzra vigyen.

Eſzén járjon minden ember

jóra ~~ved~~ vendödik.

A ki fájdalmaſ ſzemre néz, tſak kelin ſettel iſ
ſzemfájós léſzen, a ki rühes kezet fog, munka
nélkűl meg rühesedik.

Vétekkel rühesedett lélek

A gonoſz útitárs a tiſztához tſipollya rútſágát.

A ki felebarátyának azt mondgya, Raca, nem ſzükség azt
törvényrebotsájtani; mint ha kétes volna, ha érdemel e
büntetést: hanem Tanátsos ſzententziát kell fejére várni
– Pántolódás: Elnyeré a Tréfa árrát. Halálra-vált
ember. – untalan pironkodni. Tolvajlás –
A ſzemtelen ſzót kimoſsák ſzívből a ſzemérmet. –
– másolhatatlan fogadáſsal arra kötsük magunkat.
Erős ígérettel köté magát – Ennél általab. ne
nintsen a tsendes, ~~bátor~~ békeſséges, bátorſágos életre.
Étlen elfogynak az úton. Kenyér tördelékei –
Pirúlt ortzával és fájdalmas ſzemel nézem. –
– Valósággal reájok tellyesedik, a mit mond –
– feneke-ſzakadt zsákból kihúll a mag.
Únakorva – In omnibus operibus tuis praecellens
esto; Minden dolgaidban fen járj.
– Violenti rapiunt illud: A mennyország azoké, kik
körmös kézzel és vastagon nyúlnak keresetikez.
Késedelmeſséggel és halogatva járni – forgódni
valamelly dologban. Késlelni valakit.
Hegyen völgyön, erdőn ſíkon fáradatlan futáſsal
mégyen a forgó forráshoz – Szégyenség.
Könnyeden pro Könnyen. Annak dítséretivel teli
fülünk – Belénk avik az a vélekedés.
ebben gyökereztetik. Mert a bötsülléſs és élet
egy ſzélitében és egyenlő lépéſsel járnak. [egyen-
liteni pro haſonlítani – ego:] Hévér pro Hébér-
bév-kerüb. – Reggel estvét, estve virattát ne
ígérjünk magunknak.

Ez a te dolgod feje, ez a te életed tréffya, ez a te hivatalod tiſzti: Minden egyéb dolgodat úgy tartſad, mint út-kivül térést.—

Süllyeſztás — Mentekben megszakaſztodnék erejek. Határban hordozd indúlatidat.

Megtartóztatni magát attúl, a mihez kedve hajt —

Mikor a vastag legény gyönyörűségesen éſzi ſzalonnáját, és édesdeden iſſza ſavanyú borát? Mit használ az arany, vagy salétral dagadt erſzény az ágyban kinlódó betegnek. Megsinli termyedékes. Ki versent ett, és kiett akár-melly ehető embert: Koplalással füremednek minden részeink. foggyató-pro foggyaſztó

ſzáz öt eſztendejének kilentzvenét pusztában töltötte. Doctorhagyósa recipe. Eszüntön járjunk.

mikor baje akart vivni az ördöggel; Szorgalmaztatni-urgere.— Aluszékonykodik. A szép tudományokra alkalmatlanittya elméjeket— A testet betegségekbe kéviti.

A Zsidók ſzinnépét megölé. (electores ex populo)

~~Le~~ Kendörteti ruttságát. (: folie turpitudine. Szinli hamisságát.

Arra ſzabaditlak, hogy (: az az ſzabadságot adok:)

Gyorsálkodni, Gyorsitani, gyorsabbitani, Gyorsabbitás;

Emlitisek e? pro emlékeztek e — cavete ambitus; Óva jártatok. Ugy, hogy az igen ſzemesnek is gond azokat elkerülni. A mi ellen kezdünk, setten végezzük.

Megbájoltatunk a gonoſzra. A pokolbéli farkas bárány bőrbe öltözik; sőt Angyallá tűnik — Más dologban foglalni valakit, pro / ſto occupare aliquem. Nyerteſen járt.—

Nem fog rajta a ſzó. A termeſzet lágyſága hozza, hogy
a halotton ſiránkozunk. ſ: ~~ſine~~ ſzo hozza magával.)
Atyámul Fira ſzállott. Híre tsendült az emberek között
Valóban rajtad tölt, a mit anyád mondott. A Kavók, és adó„
ſzedők. mikor kifeſeltek a hamis tévelygésből.
Iſtemeſ kiadott ſententziája. Valamelly Nemzet és ország megveti
az Iſten ſzolgálattyának igazſágát, el kell annak veſzni.
azon tudakozék, kitſoda va) A Király ellen kardot fogni
De Fariſeo et Publicano: Igazban ment ez alá házában, amannál. mikor a gonoſz lelkiiſméretű ember így őrlődik,
gyötrődik magában — Előállatom, ſzo előállitani. Méltónak
sem ítélt, hog előállaſſon. A Fariſeus, úgy teſzik, emberi
ítélet ſzerint fedhetőt nem beſzéll. Emberi ſzemre előkelőknek tetſzenek. Hanyatta dőlt. Kivólt nemzeſeb Origeneſnél? — olly vékony olly ſovány eledellel
tengette életét. — nem ágyra, hanem kemény
földre heveredett, és igen ſzükön alutt. Fárodaſſal ſanyargatta életét ~

Pentametrum
Hogy majd mindeneket meſſze utánna hagyott.
Pünköſd utan X Vaſárnap. 1ső predic: § 8.

Azt meri mondani Lirinenſis, hogy az Iſteni és emberi
dolgokban ſenki nem volt tudóſb Tertulliánusnál; ki
a Filoſofuſok minden tudományit, a Hiſtoriák és egyéb
tanúságok minden rejtekit, elméjének tsudálatos
bővségében foglalta. Értelme olly hatalmas volt,
hogy valamelly dolognak győzéséhez fogott, vagy
bé rohant elméjének éleſſégével, vagy ennek
terhével kinyomta ſarkából, a mire neheredett. —
A Zsidókat, a pogányokat tanításainak mennykövével
élekből kiütötte.
Jaj! ez is a fényes tsillag leeſék az Egekből. Hexamet

. Mint kell tehát magunkat viselnünk, hog e féle eſetekkel Meg ne ſérödgyünk ſér-) d viſſzafordultak, eſzefordultak. Meg ne mordúllyunk példájával. Mixioneſ: bámúlólan álmélkodók. Terjék

Jajgattya a Jegenye fa, hogy le dölt a Tredruſ.

A közelvaló klaſtromot, mint a ſürüsegeſ raj, ugy dongotta a ſok ördög: vondogálni.

Keveſenként megyen belé a víz. Hit-veſztésre jutott.

— Hogy noha sokképpen vétkezhetik ebben az ember.
Pünköſd után X Vaſ: 2. Pred.

Elvetett roſzſzágnak: Conjectura vékony sajdítás.

Villámó loco vilámló.

Azt is megparantsolta, hogy a Pap senkinek ſüveget ne veſsen. pro ne vegyen.

Szeremlei Gábor, Az uj philosophia
szellemvilági fejlésében 1841. Pesten.

tapasztalatiság	empirismus 174 lap.
alany	subjectum 4.
mondomány - ..	praedicatum 4
üvegharab - ..	prisma 5.
tettleges, nemleges,	positivum negativum
logica —	elotan.
~~fotg~~ Ontologia	valótan,
kettősdiség	dualismus 24 lap.
tétel, ellentétel,	thesis, antithesis 24
ugyanazonság	identicitas 26.
látszóság —	schein. 30
záradék	conclusio 39.
eredmény —	productum 48.

Himöd 1843, jul. 23, lázmentes egü.

Midőn ez egész Munka kész lesz utána megkell forgatni, szavaknak honnan vételére nézve:

Nicol. Oláhus Hungaria pag. 91.

Toppeltinus in Orig. & Occas. Trans Edit. Lugdunensi pag. 69.

Georg. Kalmár, Prodromus Idiomatis Scythico Mogorico Hunno Avarici Posonii 1770.

Pray, Dissertatio in Annales veteres Hunnor. Avar. & Hungaror. pag. 106. — 107. ez áll

Latini	Zincice	Hung.
Malum	alma	almas
	ál-ma. hamis oulari.	
	Így hagyma.	
	buka	bika
	ciok, yok	sok.
	gemeny,	kemény
	keeri	köri
	ki	ki
	Scharkan	sárkány
	dolman	dolmány
	taja	dajka

Martalócz szó eredetét lásd ~~Kr~~ Verantius Antal, Scriptores Rer. Hung. minores Tom. II. pag. 97.

Az Illyr az Italust nevezi: Wlazy-nak innen lehetett a magyar Olasz. pag. 99.
Azaz Herwych magyarázatában
Wlach = Oláh, Wlazy = Oláhok

Zekel = Székely győri l. pag. 107.

Zablanu dicunt pag. 113.

Erdewl pag 114.

Horvát Cyrill értekezésében az Isten eszme eredetéről él ezekkel:
két-ely, kételyörvény
tévzátony, tudam, ember tudama,
előisme, bonyodalom.
a mi már benne diányilag megvolt.
öny, subjectum. két öny, önyzea
folyományozza, az eszmeő.
megtagozott egész.
Ösze így is Össze.
~~egyedíség~~ egyediség, egyetemiség.
iránylik, igenlés, igenli; szükségeli; szükségli. igenlény
Bensőről, annyi bensőről tudniillik az istennel, tehát igévé lévé. fogam, antaje vagy diány: mint a fogamilag vagy diányilag adottat közleni melly közlés a nevelésben kifejezésünk mondatink, mint is a nevelés a fogamilag vagy diányilag adottak kifejezése.
kell-ény, das Sollen.
megtudamoltatja az embert.
képző mozzany, bildendes Umstand,
Közitmény, idegenszerű. léteg.

Ha lehet-e öny? Talán jár így: a, után: any- anya.
e — eny, enyü, enye
i. in = iny.
o. ón
ö öny
ű uny
ü = üny.

előzetes praeventiv
tanácskozmány conferentia
Kerületi ülés 1844. januar 3d.

tüzöttesen, ex professo.
Budapesti Hiradó 1844.
lap. 251.

pénzügy

Becsúszottságok, s ezután elhagyandók.

megnyugodván. Kell csak megnyugván, mert <u>od</u> csak feltételes. Így kell csak alván evén, ivén, s nem aludván, edvén.

pejéri Codex dipl. Tomi VIII. volum VII.
Budae 1842.
in valle
pag. 264. (Sarzilua uelg Velgy = völgy ehán
Vel, val. gyökből.

Moldvai magyarságok

Gegő, A moldvai magyar telepekről. 31
Budán 1838. |

~~lap~~. 14. megimeni = kerespulni.
~~= minny — macska~~.

20. { dicsértessék a Jézus, = dicsértessél
21. [illegible] { Ninczen homnoczkájában = hon.

Gyárlog = gyors gyalog.

Benkö. Milkovia sive Cumanici episcopatus Milkoviensis descriptio ~~Viennae~~ 1781. Tomus Imus pag. 55. — 56. Laurentius, Milkoviensis Minister levelét, mellyet írt Presbyteris Siculor. de Keesd, Orbon, et Seepus jő elé; MXCVIban a Szekelyekről: ita utriusque Ordinis tam Loohfew, quam Gikarlog vocati. Az 58d lapon mondja maga Benkö; Gikarlog i. e. hodie nobis vocatur Gyalog, id est pedes, literam k sicut in Loohfew quoque supervacaneam habet, pariter etiam r, nisi dixerimus conflatam esse vocem ex jár, quod hodiedum efferunt multi per gyár, h. e. ambulat, et lóg, i. e. agitatur.

Inkább gyarló, gyar-ol, gyarol-og.

pag. 75. eléhozza az Erdélyi, 1649beli articulusokat; azokban van: az [illegible]cariusság-rol való utolsó levele van: Később l elmaradt.

Csomorika magyarra növi legmérgesebb bürök.

Csökmön a Sárréti járásba Biharban.

Elforgatva van Köcsme.

megeleiteni; = (elejét venni? elibe kerülni) van Protestans egyh. és isk. lap. 1843. Sept. 30d 39d szám. 465 lap.

Régi szószerkezet.

1709. júl. 22. ~~[illegible]~~ Jósva, grBercsényi M. Bertó-
tihoz: Hiszem Istent (Istene) szerencsét ad
dolgainkban. Jót i, hogy kihagyása.
.. Az eles haitast el ne mulattassa Ktk
(több helytt csak mulatni, s mulasztani)
1708. füzes Gyarmatnál sept. 24. Bertótinak
hiszem is Istent (Istene) fáradságunk után
Kgteket szent edgyességh által kire erös
hittel cöszve szövetkezet Kgteket...

4

4

Gyüngyögetés vagy aprósitás
a Moldvai Magyaroknál.

„Jöjjön bé lelkeczkém" ezzel hija magához szobájába az idegent.
„Isten fizette meg a' Krisztuszká-nak„ ezzel köszöni meg azt hogy a vendég betére hozzá. P. Gegő, Moldvai utazásaiból l. 51.

Hozz ki anyám székeczkét,
Hadd vegyük le szérelykét, lap. 53.
mondják, mikor Moldovába az erdélyi székely földről érnek menyecskék.

3

Uraság érezetés, csín.

Károlyi Sándor Bertóti Istvánhoz, Károly, 1709. marc
12. Ajánlom mint kedves jó akaró Urát kész szolgá-
latomat ~~Ktd~~, jó akaró kész szolgája
Kérem találtya módgyát s engemet informallyon
(fö Generális Ur eö Excellentia ~~[illegible]~~ Intimati-
ja accurate érkezik hozzám az az gr Bercsényié.)

Károly Sándor Bertótihoz 1709 majus 19. Ktd 6a praesen-
tis költ Levelét böcsülettel vészem

Gr Bercsényi Bertótihoz 1709 junius 20. Ungvárrúl
Igen akarnám az Duna és Vágh melléki ellen-
ségnek constitutiojáról az alatt is vehetnem par-
ticularis informatioját kk.

Kassa 1709 Junius 6. Valoban kedvet-
. . . . . Ktd levelébül hogy Muka
lenül ösmerem az
Urral még sem fér öszve Ktek s éppen nem
látok semmi jót Ktek visszalkodásábúl.

1581. majus 4d Bátori Kristóf Szernesi — Háros-
széki Királybirói tiszti: L. Kézdi vásárhelyi lvtr
1591. Ugyan Bátori Kristóf Sennyei Pongrácznak
Háromszéki Királybirói, főudvarnokái.
Egy tizennégy ~~Á~~rpádi királyok,
annál inkább mert ' a tisztség közös volt
1592. ~~B~~ januar 6. Bátori Sigmond e Sennyei-
nek Kegyelmedtöl.

Ellipsis, Kihagyás

Hogy, ha, elmaradt:

Gr. Bercsényi Miklós levelében 1709 jun. 29d Ra-
tarnól: megh hattam Orskai hozzám gyüjön-
Bertsényi alatta voltanak mind így tet Ujvár-
ban szolgalatta Klmed.

Ugyan azeiban jan. 6d. 1709. Ungvárról Bertsényinek:
Igen jó volna confirmaltatnék az olasz országhi hír
... nem latom mogyát tavozhasson eö keglme
a' passusokról (érti Csajághi Jánost)

Ugyan azeiban: Sáros patak 1708 dec. 8d. Bertsényihez Érsek
ujvári Commendanshoz. Minthogy a' mint Kgld levele
ből értem 1000 Lovas Német érkezet Komáromba...
tegyen Kd elegségbes securitast Secretariusom
(Szalay István) eö kglme által menetele járás
menetül hamaráb jöthasson eö Klgme nevezett
Grális Urhoz.

Ugya azeiban: 1708. füzes gyarmathnál sept. 24.
„ az helységeket penigh keményen megh paran
csoltam két mérföldnire Ujvár környékén
egészlen egessék fel... Kivánom Istn erősitse
s batoritsa szivet ~~kegy~~ Kglmeteknek ezen obsi-
diobar melly által Országhostul megh vigasztal-
tatnak.

...1709 Kassa junius 6. Bertsényihez Az Dunántul való
szerencséje nem hiszem oly mértékben volt volna mint
az híre foly.

...1705. Sentavia Junius 9d Gongrád emyzeinek. ugy
reménlemis holmi idő vontatást és késedelmességes
nem tészen

1591. nov. 29. Várából fogarasból írja Báthory Bol-
dzsár Brassó város főbírájának és eskütt polgára-
inak Ertettem Keggyelmetek között és Béldi János
uram között minemü egyenetlenség volna valami háber
vegett

Ige elsö és másod személye névül.
és raggal.

ütlek = ütleg

féltz bántja a féltz

mentsvár, mentshely, tarts-oly.
hajts-ár.

Einschaltung zur Frith.

Lássuk, hova jutunk hív és hű eredtének kinyomozásával; é, í, ő, ü sorain.

Év, evés, ev-et, Evés, esz után betűcserével olyan mint levés, tevés, lesz tesz után. Év, harmad éve, negyed éve. — Bé-v, bév-en, bé-ség, ö cserével: bőven, bőség. — Cse-v, csév-e, ő cserével: cső, cső-s. — De-v, dév-aj, a ki igen gintalan jó kedvü, s ezért kedves, jennforgó. Dévány-os, hallottam Koronezón Győr vm. Mon. dá egy asszony, nagyon hiszes jó izü kenmyli: xvl. I cserével, div-ás, divat, div-ó, dió. — Fe-v, fev-eg. — Ge-v, Gévai. — He-v, hé-v, he-v-es, hev-ül, hev-eder, hév-en, hev-enyébe, hev-er. I cserével van hív, mert a ki hív, fidelis, az hév. defectus.

Hi vacuum, minden utána ragadó betü által lett más szónál annak találjuk értelmét, s ezeknél is a gyök egyenesen csak hi-z. Hi-án, hij-án, hijába, az új: hiány; é és ö cserével van a beszéd 1171beli másolatában: hévn: hibá-zik, errat. Hi-d, a mi alatt ür vagy hi van. Hi-eg, lön d becsuztatásával: hideg, mikent a d, fájdalom s tündér szóban is csak egy ment, fájalom és tünér helyett. Hieg-ből magaból lett jég. — Hi-g, a miuek hija van tömittséghez. Hi-m, a mi az ürt hót elfedi, fedezi, béhinti vagy m és n közötti betücserével: hinti. Így van a tatrosi másolatban 1466ból, hint, himlet, mint: spargit, dispersio. Innen a himlö, himvarrás, hintő. Hi-x, még bizonytalan vagyis, tudomás, valóság. még hijával. Hét, hit-ván. De, hit, fides is. A tatrosi másolatban heitok, heitatz, heit, ige, stultiso értelemmel jö elé, s heit annyi mint stultus, heitség insipientia. A bécsi codexben 1437—1441 közöttről pedig: hitság áll.

F Cse, cse-v-eg.

F betücserével, föveg, söveg
O süveg.

F héviz, hévség,

F temetési hiba-ra, hiba-rez, hib-ét, →

A hit tehát mint fides is, valami ür, meg
foghatatlan. Fides, quod non videes. Ház, a mi
nek hia van, mint a padlás, házhiu, mert ház
héj megint más; hej haj ~~tt~~ annyi mint fedező.

37

Régeniek.

ti kitek? quis vestrum? Jatr. maj. 27.
többíteni; adaugere ——— 169.
tökéll, perficit, consummat, complet 198 ik
tökéllet perfectio
Bornemisza Péter írá: Hogy kedig senki meg nem tökélheti az Isten kivánságát, L. Prédikátziói Detrekö 1584. levél DCIIII. innenső lap.

nyilváb Bornemiszánál
folyváb hallottam Komáromi emberektől
írás lehet: ingva, inga = ingább
mai fülem indább.

Kenyerezés = alimentatio, [illegible]
Gr. Forgáts levelei H H. alatti kötetben áll; az Nógrádi püspökségek ügyekben:
Sokaknak rabságra való ~~[illegible]~~ esések és levágattatásaik is, a falukon való Kenyerezésből és sokaknak a Kenyerezés kínja alatt való esintalanságh miatt esik..

Nyelvsajátságok.

Károlyi Sándor levele Bertóti Istvánhoz, Ságh, 30 apr. 1709. " csak maj napon érkeznek szemtközben velem, kiket is ugyan csak nyomomon expediáltam " ha többet találnának is széltében csak szállitsák hátok megett... Horvath Istvánnak vészem tudósitását, ki is irja, hogy Zapolcsán körül kaptak nyelvet, azt vallya hogy az ellenségnek semmi gyülekezeti ninesen. ~~(Bertóti volt~~

Gr Bercsényi Mikl. Ungvárról 1709 januar 6 Bertótihoz: Veszem Bottyán János Gralis Ur 31 Xbris irott levelét kiben accludállya Martonffy Israël N. Honth Vármegye kapitánya levelét, irja hogy a komáromi és Esztergami Labanczságh kicsapván Kölölykutat, Fürl, Kért, Csuszt, Ujfalut, Nagy Sallott felverték volna Embereket vaghtak, épen nem capialhatom miként történhetett azon Casus és micsoda Ellenségh által (Ez levelében: él egy kel: Posterung, Battalion, orderozza Kegyelmed, Brigáda. aláirása: ttk Szolgáló jó akarója.

1709 tele
Ungváris

Ketz Major.
jó elő:

Bertóti volt Aprilisb. 1709. Ersekujvári Districtusbeli Vgeneralis Lovas Colonellus és Ujvári Presidium fő Commendánsa.

Gr Bercsényi Bertotihoz Érsekujvárra, Ungvárról 1709 januar 20. Huszár Pálrul emlékezet volt előttem, de nehez kordélyban hinni, valamint nehez nem hinnyi, hanem jó volna ha Kked össze szövetkezet hitire vennē azon Nemetteket is, kik akkor őt nem voltak... és ha mi ollyat suspicio tehet ellene, kin lehet ne döccalni, jób lesz keményen fogni mindenkor csak csipkedni.

38

Régen: nélkül, is, úgy a szókhoz ragasztva iratott mint, tól, től, nak.

gr. Berchényi M. levele Bertótihoz Szécsén 1706.
Nov. 22. „találtatnakis = lustralis listajokatis.
1708. füzes gyarmathnál sept. 24.
. . . . igenis fogunk mijs (miis) munkálódni rajta.

39

t á vole kettőzve a mult időben sem

Gr Bercs. Miklós levele Jolsván 1709. jul 26. Berző

tilos: szállot, á szállott.

Szécsénb. 1706. nov. 22d elöt á elött.

Unghvár 1708 dec. 30d. elmaradot

volna.

füzes gyarmathnál 1708. sept. 24d Bercsé.

mose érkezet Jugó. Bercsényi fajás kezes

á mint közülök fogot Rabok fassiója tartya,

Bornemisza Péter Prédikácziójából

nyelvjegy. etck.

Elöbeszéd Batthyani Istvánhoz

fatka, is fatk[illegible]ig tartana = jó üdeig

Sidóból Görögre megforditasara. nincs itt

Ezeket almelkodassal tekintelnünk való szükség.

más lehet: tekintelem.

bizonyaual. Kazdag

~~ſ~~ meſzüliſk :– nem messzéről.

meſzünneniſ ij.

felött u. fölött.

Ki azon Varmegyenec Hispani levelnec.

Mose ettol kérec minden olvasót.

Prédikácziókban

IVd levél innensöji: ördögöket üdz = üz.

kis/ gyermetske Vd levél utsoja.

VII. levelei latuan ezt tennen magatoktul.

hogy az istentelenec megfelemyenek VII. levél utsoja

Jobb.		Elferditette
feredni,	mert fered,	ferdeni
szerezni,	szerez	szerzeni
cserezni,	cser-ez,	cserzeni.
fajozni;	faj-oz, fajzik	fajzani
tulozni,	tuloz,	tulzani.

Igy â mondjuk bálzani, hanem bálozni.

[illegible] és franz

Apáczai

temérdek, ittegyen, ottegyen

gyönyörü, 138 lap,

felhö, felleg, felsö, gyenge, 136 lapjai

fel, fenn, fellyebb,

amelfelette ú hinni !.

Jegyzés Jászay szótárához
Müncheni codex.

Eredj ma, mondj: annyi mint hodie.
Nem. ma = mai. 324 lap.
kommüs világ. Nem: Így kell homay-
metéd és megfelé
325.
nfelválta jő elő setét és tetszik, (mondj 329 l.
Nem. volt különbség volt. mint látod,
lássa között.
Met-ből jőne med-es med-enegy, megye
ez utolsó üem. 329 l.
szarándokos helyében hagyja, pedig
az volt: szarándok

Nember, nem jó mondja hanem nem-
bori; mint a régiségben is jött elé: De
a régiségben magyari, ~~Király~~ magyari is
volt a Magyar, maradt fenn. Nembori
alatt foeminens-e érti a tatrosi másolat is,
mint Magyari alatt: hungaricus.

Gondolkodástan Székely Sándortól 1840.

logica,	gondolkodástan.
subjectum,	alany,
bellegesség,	quantitás
Észlelés,	observatio.
álokoskodás	sophisma.
terjtan	geometria.
elemző,	elementaris.
szabálytan,	canon,
eszköztan,	organon.
alanyi,	subjectiva,
tárgyas,	objectiva.
vetélyes,	dialectica
fejtegető	analytica.
észtan,	metaphysica.
nagyságtan,	mathesis.
öntudat	conscientia
életmű,	organon sensorium
képzet társulat,	lex associationis
tulajdonítvány,	prädicatum
magától okult,	autodidaktos.
gyeptőzeg,	torfa.
díszérzet,	aesthetica.
sejdítés	Ahndung
aggalom	scrupulus.
összeltái	combinatio.
saját ság,	character.

sarkigazság,	axioma.
vezérszabály	criterium regulativum

elmélyedt, elmeavult helyett

társulat,

kérlevél Hirnök

érvényes 49 szám

bizalom szavazat 1841.

kérelmező

állvány, Gerüst.

~~bünhöz~~

bünhönc Sträfling.

szelep, ventil.

Olvasandók új ragozási:
össeirai
példányos Zarczi:
munkái:

A' Magyar nincs olly bő-
hóságra idegezve. Köz
lemények 99 szám 1841. 397 lap.

Elavult szószerkezet, Guary codex.
és a' hajdani rövidebbnek, későbbi lomhaság miatti kinyujtogatása,

44

Mai zugolódás — régi zugódás

Bornemisza Péter praedikatioi Detrekő 1584. elöljáró beszéd 2o levél 2d. lapján: Judasnac alnoc zugódása ellen — de mint Judas zugodása,

várakoztatni, — vártatni

Jó volt új szerkeztető helyett szerkesztő: mert szerkezni mai és szerkesztetni is.
úgy mint alkasztó, alapítató
ragasztó, ragasztató

Régi.

Noha vöttegtetönk is külömbec külömbec erkezten erkeztec = különbül különbek. Bornemisza Pét. Predik. 1584. Detrekő Előljáróbeszéd 2d levél 2d lap.

45

~~Zárófok~~

~~Magánhangzóllo~~

Szóhangsúly Szómivételi.

Utóhangsúly Kettévágási

~~Szerkezetbajelző~~ Négyszeresvágás.

Belérnes.

Egyed

Kettes Másodmagánhang

Harmad

Negyed -

595

„Szentegyház vagyok én, Istenhez kebledet intő,
Vallás épített és kegyelő szeretet.

Első sorában 39 betü.
Másodikban 30
69.

Ha betüje külön 5ⁿ pengő forintba kerül kell 345 for. Egy:
beadhatja 69 ember, 5 forintjával.

Bejegyzendő: 46

Vagylagos = vagy vagy. Bpesti
Hirlap 1848. lap 405.

Arra még 49 és 50 szám.

Csanád vm. 24 f 46 kr

47

48 sc

c.) Elegyes megkésértések.

1847.

50

49

Til-ó, réſeſitő
mutatja hogy volt, ige:
til-ok, til-sz, til,
s e til gyökből van tán til-al,
mint gyakorozó, ugy mikint: hál, jár,
szel után hál-ál, jár-ál, szel-el.
Tilal után pedig sem van még tilal-om.
Til-ol, til-sz til pedig olyan mint az ismert.
il-ek, il-esz, il, vagy ill-ek, ill-esz, ill.
nyil-ok, nyil-sz, nyil,
Sőt pill-a, pill-e,
mutatja hogy hasonlóan volt
pil-ok, pil-sz pil,
És csil-ag mutatja hogy volt
csil-ok, csil-sz, csil, valamint vil-a, = villan, villa.
vil-ág, vil-an, tárgya, mikint volt
vil-ok, vil-sz, vil.

Leányomnak mondom, menyem is értsen belőle.
"

De csikó
után is következik, hogy lett volna csik-ok, csik-sz
csik ige is, mert Erdélyben még csit-kó maradt fenn,
vagy t itt becsúszott volna —.

IV.

Ivarod. ivárſ Ivar

D és G

Igand Igar.

Ikand. Ikar.

K és P

Ipand. iparſ. ipar

IV

Iverd. iverſ iv-er.

Ikerd. ikerſ iker.

Tikerd. tikerſ, tiker.

sikerd. siker.

OV.

Ovor-od. ovor

B és D

Odond. odor

D i T

kotorok.	(	kotor.
csoporok		csopor
toporok		topor – tyúk fajta.
szoporok		szopor
öröl		öröl
ökörök		ökör

51

Van
Nézve nézvést nézvevest öszveh. nézvése
Folyva folyvást v lön aS-é:
Bizva bizvást

tehát a következök is olyanok. csakhogy vagy egyik v. másik elévülve. S V kipendüle

Adva advást adást
ragadva ragadvást ragadást élve élvést
engedve engedvést beszélve beszélvést
Tetézve tetézvést
Halmozva halmozvást
Hízva hízvást
Tüzve tüzvést
füzve füzvést
Üzve üzvést
Viszva vissza visszást
Kergetve kergetvést
Zendergve zendergvést
Tagadva tagad~~va~~ást V nálkül tagadást
Mondva mondvást
Uszva uszvást
Csuszva csuszvást
Lengve lengvést Kerengve kerengvést
Zengve zengvést

látva látvaíjt v nélkül látásra, lenne
van tehát látajtt láttam, s mi illeti
a láfajt láttan
menve menvésa Menésre, elmegyek.

5
13
11
4
2
1
36

am é' em ragu ige
3' gemlyl.

fori	folyó	folyam	folyamok	folyamod
viri	iki	vill-am	villamok	villany villan
giri	giki	csillam	csillamok	csillán
huri	huki	hullam	hullamok	hullafe
		kull-am	kullamok	
rori	roki	rohan	rohamok	rohanfe
hari	háki	hára	hárok	terem
teri	teko	terem	termek	termid.

53

Beſorozandók.

Il-ok, ilsz, il. Il a bent nád a kert. Il-am.
Ilolok, ilolsz ilol = Ill. Illam, illan, illat.
Il-ek, ilsz il
Ilelek, ilelsz ilel, ill. Illem, illen-dős.

A Klarisszák szabályainak 1627–1630 közötti for-
dításaiban, melyet a' m. kir. Kincstári levéltárában
láttam, van... tetteles.

Metek, metsz met, Zatrosi máj. 29. kimettetik
excidetur.
metszek, metszesz, metsz.
Tetek, tetsz, tet, tetü
Tetszek, tetszesz, tetsz. tetszik.
Látok látsz, lát
Látszok, látszasz látsz. látszik

Er

At, et, it vagy nem egyéb, hanem ad, ed, id szerepe.

Ad, ed, id, od, igerag

At, et, olyanok, melyek ’s <u>ás, és</u>, következni. lön nevző.

Névző	Ige 3^d személye	Nincs.
Lapát	lap-ad, lap-ul.	lap-ás,
Liget,	lig-ed. liglég	ligés
Követ, . . .	köv-ed, a ki fogy.	Kövés.
Mezét mezit ?	mez-ed	mezetlen jól
Miat ?	mi-ad.?	de mezett láb.?
Menyét	meny-ed.	
Meny-ülni [illegible].		neg-ed,
		mev-ed, = mevet

55

Jegyzés.

Oly betűk kihangzodásai a magyar ~~nyelvet~~ szólam kezdők szájától később történhetett, melyeket a csak olyan ~~[illegible]~~ mindenben magyar most is (a el, elhágy, minő, természeti ~~[illegible]~~ elemeiben) ~~nyelv~~ szólam kezdők voltak.

Ezek L, R. Nehezebb kimondásuak is, késértjed csak nyelvünkben.
Kis Palócz, és Honti s Veszprémi, fejéri megyei így ejti **már** helyett **ma**.

stb.

ONY, ENY ragy

Az alábbiakat ejteni lehet.

Ab-ony	Ad-ony	Elő stb.	
Báb-ony		Any	Eny
Cab-ony	Had-ony	Csány	
Hab-ony	Lád-ony	Dány	
Káb-ony	Ed-ény	Hany	Geny
Eb-eny	Jed-ény	Szany	Keny
Leb-ény	Ked-ény	Tany	Szeny.
Ub-ony	Zsed-ény	Iny	Ony
Obony	Id-ony	Csiny	
Lob-ony	Hid-ony	finy	
Döb-öny	Od-on	Uny	
Ub-ony	Bod-ony	Duny	
Zub-ony.	Hod-ony		

Alma Szalma

av elib ita lün al.

Avó = Aló, = alm, almó = alma.

Szaló = szalm, szalmó szalma,

sziv elib lün szil

sziló szilv- szilv-ó, szilva.

~~[illegible]~~ bulcsu.

B~~ela~~ lün ~~[illegible]~~ béln

Buvó = Buló bulcs bulcsó bulcsu.

Ked mint gyök és rag.

1. Van a ker után eredett szóban, a ker tőben forgást, lengést, v és d közötti qerével ked is annyit jelentet.

2. E ked után, mely igeragul találtatik begyes-ked-ik, szeles-ked-ik stb igében, lön bangrendben kod is, ipar-kod-ik, hálál-kod-ik igékből.

Kedv, kedő" igenévzőnél Ő-nek v-vé qerültével, mikint nyelő-ből lön nyel-v. Vala hát ígyen: ked-er, ked-v, ked, mikint él meg, fed-er, fed-v fed, emül fed-ő.

Ked-eg, tathoz jő" elé a bécsi codexben, másolatban, Guary codexben,

ſés 3d

a Virginia codexben levö ſzferencz élete 72 lapján már <u>kedig</u>

a mi ma: k és p ejtésével, s e és i közöttivel: pedig: Ezt ped györkből kivenni nem tudnók, hanem ked-eg, eléértelmesedik. Semi ráfogás, ha azt eredeztetjük, hogy kedeg-ek, kedeg-z ked-eg volt <u>igénél</u> kapunk értelmére, mely = sebeseb forgás, lebbenet. Mert ked, kedő, kedv maga mi egyéb változóságnál, midőn majd jó kedv, majd rosz kedv.

Ez után azt is érjük mit tegyen: ekkedig.

naponked, mi a Virginia codexben levö Apáca ſzabályok 9d lapján így áll, ez világban naponked való munkálatokval ö magokat gyötretik. a 28d lapon pedig „ki ez ilyen ítélet napját naponked meg nem gondolja.

hazanked, Virginia codexba levö ſzferencz élete 72 lapj. mykoron az városba hazanked járna koldulván.

Koronked, a Quarycodex 39° lapján
hogy nem ha koronked háborusá-
got kezdne.
Koronked, a Virginia codexben levő Apáca
parábyzat 19 lapján." Nemely akkor
kárnak kozot ily erkölcsönek lenni
gyakorta hogy koronked csalogván"
az az hébekorba.

Ragok honnan jötte
és egyéb apró
Régen Z és SZ egyformán Z volt

Az.	azok,	azaz,	az.	
Ez.	ezek	ezek.	ez	
Ba.	Bav-ok,	bav-z,	bav.	v. elmarad.
Be,	Bev-ek,	bev-z,	bev.	v ———
Bé	bei-k,		bé	
Bol,	bol-ok	bol-z,	bol,	bol-oz, bol-ong.
	v. bov-ok,	bov-z,	bov.	
Böl	bövök,	bövz,	böv.	
Ra,	Rav-ok,		rav	
Re,	rev-ek,		rev.	
Tol,	tol-ok		tol. Ezért ú kell allam	
Töl,	töl-ok,		töl	

Milyenzök

Bö	bevek	bev-z,	bev,	beö, bö.
al,	al-ok,	alz	al.	

ily. èl-ek, èl-sz, èl után gerével.
mert ily hajdan: èly. ilyen meg elyen
oly ol-ok, ol-sz, ol.
Virginia codexben mindig il, ol
van ily, oly helyett.

hozzi, hozz-om hozzod. hozzi
mikint adom, adod, adi.
ferete, feretö. győry codex feretü.
fekek, feksz, fek,
feretek, feretsz, feret.
Ez után feretö
annyi: anne
mennyi: menne.
valamennyi: valamene.
mind = mend.
menek, mensz men igenévző
je menö ebből mend.
mily. milyek, mil-sz, mil, mily
mely mel-ek, melsz mel mely
mikint málok, mál-asz mál.
mál-it.
válok válsz vál. vál-it.

Igehatározók

Már, már-ok, mársz, már
Tme márt-ok, márt-asz márt.
Mikint jár-ok, jársz / jár,
jártok jártak, jár

hozzin, szomin, ijin,
hozz-inn, szom-inn, ij-inn ?

60

Messze. Mez-ed, mezvesz mez = terül.
Meszve.

Össze. Öszöd, öszesz, ösz. Öszve.
vissza. viszod viszasz, vis, visz-ó, = visza. viszha.
viszó, vis-ó.

Kedeg; ma pedig.
Kedeged, kedegsz, Kedweg.

Hol. Hol-od, holsz hol.
Imm. hol-ol-od, hololsz holol.
Hololó, = holló.
Mint olod, olsz, ol uti
Ololod, ololsz, olol.
Ololó = olló

Ig. Iged, igsz, ig, igő = ige.
Imm. igeted, igetsz, iget,
Mint. lóg-od, lóg-asz lóg,
lógatod, lógatsz lóg-at.

Taval. Tov-alod, tovalsz toval. = taval.

Szer-ént, szerem-ént, szered-ént szereént.
V ö D. Cseréند

Ide, (itt) ived, ivsz, iv = it.
Ide = ive.
Ot, ovod, ovsz, ov = ot
Oda, = ova.
mert = miért, érem, érd, ért.
azért = az-ért, értem értted, érte, ért.

Mindjárt, összhuzva: mindjárást.
Körül, igy volt: körülök, körülsz, körül.
Heltai Kronikája 1575 beli kiadása 82 levé-
lén mondja Morsinai Erzsébet, Gáspár bátyjának
A gyürü nélkül soha nem meret a király
eleybe Körülni.

Talán, talam. Tal-ok, tal-sz, tal.
Tal-ó, = talm. Talam-ok, talamsz,
talam. Mint hulló. hullm. Hullam
= hullám.

Kötzók.
Is, hajdan mindig és. = terjedés
Meg, meg-ek, meg-sz, meg
meg-ó, innen mega. megett.
akar, -akár, akarok, akarsz akar
= avarok, avarsz, avar
angi mint forgatok.
Ismét. = és meg.
Vajh! var-ok, varsz var. Vaj
vaj-ud.
Vaj-on. mint mily, oly, ily után
mily-en, oly-an, ily-en.
Vajha vaj és ha összeilles

Szive-z
Szüvez
ivez
bivez
csivez
Kevez
onevez
nevez
revez

szi iz.
szüz
iz
10 biz
4 csiz
kéz
mez
onéz
réz

nvvaz
hüves
tüves
50 16 30 50 25 71
büves
2 füves
3. dihös

rovas
hüs,
tüs
büs
51. füs
120. dys

/. x

rús. uvat it
hivás hivat hit
szivás [illegible] szi
bivás bivat bitó
fivás — fit
kivás kivat kit
52 livás — lit
nyivás nyivat nyit
rivás rivat rit
sivás sivat sit
szivás szit
tivás tit
i Csavás csal.

der-ek
~~kar-ek~~
~~zavar-ek~~
~~kavar-ek~~
~~savar-ek~~
~~dagy-ek~~
~~venar-ek~~
pnbék
~~zuz-ek~~

1 Elö vagy ige Anyjelt
2 Összehangzó gyöküt
3. Ettül eredgyei

45 6 51
3 1 4.

inesel-kedik
aggar-kodik
kaparz-kodik

avaz
bavaz
csavaz
navaz

az
baz
ház

tud-ák bölcs nagy tudákos
Kolomposz volt has mathesis nagy tudákossággal
csuda csuga
csova

~~Osztyák~~
~~Ozlrák~~ ~~ujjfelvonyag~~ Oktermény
példa pelva
szeny szenyedék
~~Firtok~~
~~Csuród csut~~
~~verzék gyepfiád~~ vérz fészek

et étek
vét vétek

~~Schamand~~
~~Szertelend~~
~~Kirugód~~
~~Agyatód~~
~~Lebegőd~~
~~Kortpánd~~
ál
~~Képzelőd~~
~~Szerelmed~~
~~Ökrönd~~
~~Bukd bukk~~
~~Fellengződ~~
~~Ulmánd~~

~~Radák~~
~~Kozák~~
~~Fúták~~

izzi izzi-ok
lét fiók
~~Rondok~~

avaz — az
bavaz — baz
— faz
favaz — kuz, kuz, kuvasz
kuvaz — tok,
tovaz — tak
takaz

Egy negyed

ad után at nincs
fad — van fat-ó faty-ó.
gad — gát.
had — hát.
javad. —ját.

avog — ag, ág — ér-eg = ég — É'ita g meg k gere.
bavog, — bag,
dav-og, — Dag.

f.) Alhang és felhang

vagy ékezet,

mikéut változtat.

64

3.

Arpa, Bajnán Esztergomban másutt árpa.
al, ál.
bel, bél.
eb éb-er.
Az eb kutya vigyázó éber állat.

Kellene innét onnét helyett 1. innet, onnat,
2. Igy kell accentus nélkül. mert é-vel
nem lehet. És accentus nélkül lehet trocha-
ussá.

bel – — bél.
fel . - -- fél fek, fék, a mi megfékezi.
Igaz fele ember a ki fél.

utalom, utálom.
hal = hál. A ki hal, valahol hál, az
ferfiberumu nemes mint a hal, vagy az
l és j közötti beszédből meg hajolt
hab, háb-or. hábor-u, a hab felzudulta
fáról vett képesmondás.
hál-ó = háló.

acs, egy aprózó nyj. Ács az ki forgácsol, aprózj.
báb, báb-a, Ellenben innen lön bab-ona,
agy, ágy, mellyre az agy fektében lapul.
epe, épelény, ép, ez éb-től, az ép az ki éber
mert ép-elő ember beteg.
nyal nyál
val vál a magyar igen valas. vagy? a kinél
épsége ép, az az
igazán ép egészséges
ember!
vad vád
szer ... szerű szérő.

szen szén
szen-től szenved, szende, elszenderült szennyes,
ki magán s gond, elszenderedik a tűz azután lett szen.
mez, méz, méz, mindenik szétfolyó, elfedő
haj, háj, mindenik hajbló.

ör ör,
ör-öm, (forgás) örjöng, ör is jár kel forog,

nyal, nyál
nyel, nyél, kapanyél, a' mi a kapa vasát el nyeli.
tel, tél, midőn gabona tel-nek kell lenni.
ösz = ösz, midőn is mindenes ösze van
el = él, s vivit. elébb elé jő a mi azután él,
vivit. 2. acumen. kard vaslapja széle vagy eleje, ki köszörültetik s lesz él-es

sar = sár- sár-og.
sar-k, sar-u,
par, par-ás, par-ád, parlag. pár, pár-ol, pár-olog.
vel, velő, s ez . . . vél, vél-emenyez
ken ige s minek azzal kenni lehet) kén, kendő.
resz . . . . . rész-es.
laz, lazul, laz-ac, ... láz.

65

Meghuzatlan gyök, s meghúzott származat.
Egerben

Nyek, nyek-eg, Nyék.
Bel, belsö Bél.
fel, fele ember a ki fél.
ál, al-agon az ál-nok
hod, hod-ály, hód, ki hodályt, épit, az-zal fedelezi be magát.

Hodály, külön ~~bekerített~~ juh akol. Hód
föld is inkább hát innen és
nem **hold** föld, mert **hol** = vezzed,
világgal, s ez meg d. = hold.
lehet: fe, vagy fü,-ből föd, és
n kell l a födhez ~~me~~ **föld**.

Kar, kár, mellyen kar tesen.
vagy, (birtok) vágy, melly vagy-ra vagyon ~~ra~~ vágy.
lép, lép, a mi ellepi fektében.
~~sz~~zar, ... szár, mint ~~sz~~zár-adó, s innen: ~~szár~~-csa, szárka. (szarka). szárandok.

vész.

vesz, az attol ki eladta
A mit valaki megvesz, leány kit a legény el-
el van veszve. Azon leány kit a legény el-
vesz, anyja házától el van veszve. A vész,
minek a székely a száraz gallyat, sátit
mondja, elveszette zöldségit nyersességit. A ki
lettek rende akkor elvesz. Ki dühös
mikor összevesz,
eb harapásától megvesz, ez elvész.

pok, pók.

Pok-hoz ol vagy járult s lett pok-ol,
de pók mutatja értelmét. A pók,
bé pókolja pókálja magát. Pókol-
ni pókolni; betakargatni kell a
kényes pókát (nem puly-kát). A
pok-ol is hát betakaró köpöly,
egészében, mert senki sem ment még
bele.

Bees, ... Bées

A magyarnak még nem volt valamire
való vására, midőn Bécsi 1ső Andrással
elvetteker tör előtt, sokféle áru, kelymet
és így bees-esnek látta. Ugy bámulta
akkor a Magyar Bécsen, midőn a Kor-
zát 1846. Párisban. A magyar most is úgy
nézi mint egy tátost.

Csecs, ... Csécs.

Csécs annyi sok helyen mint himlő.
Cséces arcza, mellyen a himlő el-
himlett, elhimlelett. Asszony csecsén ke-
rek kis gombocska, völgyecskés himlős ember
orczáján kerek kis völgyecske is csécses lett.
De ő így lett pecs után Pécs.
mert pecs, pöcs, vagy o, ö vizével po-
csolya forrásos. Hanem vagy a Quinque
ecclesiáé tör neve Pet, vagy Bées=Pées,
nek Magyarok Pécs, Németek Bécs.

Szer szér-ő.

Először alhangok, azután ezekből
a meghúzott hangu szó.

1. Elébb volt <u>kar</u>, azután azzal, az által a kár. Hazánk Képe.

2. Székely és palócz nép, mellynél inkább megmaradtt csak az árpádi hangejtés is; alhangon ejt még sok szót, melly másutt már szinte vésit. Ugy-mint a palócz a mit hozzá mond bár, még is érezteti hogy az alhang vala régibb. Így épen a régibb, álom, ~~[illegible]~~ már, fára, helyett régibb, aalom, maar, ~~[illegible]~~ faara. F tovább, almaért magaért mondják, nem: almáért, magáért. A Székely pedig mondja, madar, nem madár. A gömöri palócz mondja kötel, nem kötél.
F mert az első kiejtés volt: rég. ál, ma, fa,

3. Tal gyöktől lett tal-p, s azon edény mellynek talpa van később lön tál. Azaz a tál alját elébb nevezék el talpnak, tál-hoz pedig már annak csinálásának művészségét kellett kikapni; sokáig vala talán tálnak csak a tenyer.

4. Tar-tól leve tár.

5. Kor és kór. Tag = tág. Rak = rák, a mi lerakódik.
rag rág
a mi oda ragad az rágja,

6. Ver — vér. A ki vere mást, látá hogy a mint ver, az után kifoly a testből piros folyadék, s ezt: vér, a test, veres, véres.

7. Szel, szél. Elébb érzé az ember a hideg légmozgalmat mintegy szel pofát fület, s azután mondá hogy az a mi ugy szel lengtében: szél.

Budai

vagy, bizt jószág. Vágy a jószágra a vagyra

ál, alacsony, igazán ál - álnok

s ál ember ~~igazán~~ ál ember

szegy, szegyel, szégy-el.

szegy = szív, szü. szegy-el olyan hal mint

szívvel, va ész.

esz a Szeretyűl,

a Moldvai magyarul esz-el.

67

É lévén a' gyökben 's írandó Ő.
ez alhangja a' gyök.

Gyök
sete tehát setét 's sötet
ser-iteni, ser, serked, 's sör, sörit.
serdül serczeg — sörczög
vér ver-ből — vörös
fej, fejes,
Tenk, nem Tönk, mert a' gyök ten- 's ebből teng. mert csak így van értelme ennek tenkre ütték. ~~[illegible]~~ Töng pedig 's mondanák.
becs, 's böcs, mert be gyökhez nyoma cs. Be pedig annyi mint bel a' szívben lévő, innét benn, belső, mellyek soha a' bölső, bünső.
temetés jó tem-ből, senki se mondja tömetés, mert az tud tömés.
~~Tenk~~ azaz teng, nem tönk.
vet, vét 's vétek.
A ki magát elveti, a ki elvetemedik, elvetemült, az a ~~vetk~~ jóból ki vetkezik, az vétkezik, hogy különbség legyen a vetkezőtől, ki vetekezik. ki ruháját leveti, a ve-tőtől, ki magát veti a' világ ni
millya

mittya kinyos vallási czélzatai mellett a Napot bay akármint, a Jónak elvét Ormuzdot. Ármányának ellenségjét imádott úgy a Kersztyén Magyarok is, mert a tői még Keleten laktukból.

2. Régenn ékezet nélkül voltak, és
Accentusokat kapók 's elhagyók
midre a' ragoknál egyszerűn kell
ser cerevisia, sér, sérült, sérvés, 's
Nadap — kell jőni Nád-tól Nádap.

Gőzban		Magyarosságon	's még is
madar, mert	madarat	madár	madarat
vereb —	verebet —	veréb	verebet
~~ke~~lves —	keveset	kevés	
~~eg~~rez, —	rezet,	réz	
egyeb	egyebet	egyéb	
esz —	eszes,	ész	eszes.

Ezekre ha költői felvesszük, dactylisálja a' nyelvet

éleség És mert él=től jő. eleség megfordítva azonban: eledet, 's eledel,
keves, 's kevés. keveset kevesenné.
ket, 's két, mert kettő, ketten.
ket van a' tatrosi másolatban is 31. 53.
Hasonlóan van ott kes ma kés gladius 64. het ma hét 110. kez ma kéz 117. nev ma név. 125. szel ma szél 141. mert ma is: heten, kezes, neves, szeles.
nehez a' tatrosi másolatban is a' nehéz,
terd, ('s térd) genu tatrosi más. 51. is
terdepl 's térdepel. ——— 78 84.
en, nem: én, ——— 211. Mert: engem, enyém.

Az hanghuzat később származott
Kar p. o. kár, mert karral van téve.
ut-al és utrál 's anyi mint elutalja magától,
ver 'bizonyos egy vér-rel, és abból jött, 's külső bizonyosok.
szet tal, talap. tál szel,
alom, lap alom, láp la D. L. -tól

azom, kezem, kodom, edem közti
különbség és elem ezem kiza

vet-kezem, vét-kezem.
foglal-kozom, mulat-kozom.
szabad-kozom. folyam-odom.
mér-kezem ipar-kodom.
szeret-kezem
próbál-kozom.
kínál-kozom.
hivat kozom
unat kozom.

---

bel — bél
al ál
ter (ül) tér
der — dér
szar szár
~~már~~ -r

d.) Igegyakoritások.

Frequentativumok

alakjában.

Az igenévzőhez ragadó ka ke, legesinnyáb elnevezéseket ejteti. Hizeleg itt e rag, módoskodik, apróz, gyügyögtet játszik. De csak Ó, Ő-hez csatlakozása adja ez ingerét.

Összehuzva	Igenévzőhez ka, ke rag.
Löke,	lövöke.
Szöke,	szövöke
Jöke,	tövöke.
Csóka	csovóka
Jóka	ivóka
Hóka	hovóka.
Kóka	kovóka
Móka	movóka

Póka Róka
Tóka
Hőke
Nyúka,

povóka, kovóka
rovóka
tovóka
hövöke, sárgás fejérszinü ökör v. tehén. Tájszótár.
nyuvóka v. nyulka szóból l ki
pendítve. Palócznál a nyulka, nyúka.

Kétszótagos Igenévző után. Az aláhuzottak újak.

Bábóka = lábóka, csecsemő lábikájáról mondja anyja, dajkája.
__Állóka__ pulpitus. Apóka.
Bolyóka, kissé bolyongó, bolondocska, Dobróka, falu
Bölöke, tuskócska, Kemenes alatt inez Cziróka, most két falud Zemplén
Cziróka, czirókál. Béla Cziróka, Hozu Cziróka,
Csalóka, csalóka.. remény, milyengő.
__Falóka__ Leckerey.
Folyóka, virág mely felfut karóra. folyondár.
Gyalóka, magyar falu Sopron vm. = Ivalóka
__Hallóka__, Kleines Hörrohr. Handóka, turós étek neve Sándornál.
Hajlóka, Schmaler Kragen.
__Hangolóka__ Stimmschlüssel.
__Hálóka__, kis hálószoba. Alcoven. Egy könnyü
hálló. Szójátékot szül a kettő.
Nyalóka, Zuckerwerk. Talán innen nyalka,
ki magát kinyalja. Falka van ivalóka után. Jóka.
Szállóka, Herberg
Innen lehet szálka.
Szálóka,
Szólóka, összehuzva szólka, Sándornál, régi neve a
Szajkónak mondja: Azt csak képzelte Sándor, Szaj szóka után
Szajkó úgy lett mikint raj után Rajkó. Vas után vaskó.
Kalinca, benyiló
__Nyilóka__,
Takaróka, könnyü kis takaró.
Tolóka.
Telelőke, kis telelőhely.
__Tánczolóka__, nagy épületben kis táncz terem.
Vadóka, Barkók ajkán vadalma. Tájszótár. = Ivadóka.
Pityóke, Kézdi székben pánkó fánk nemü sütemény

Csicsóka.
Élőke
Fülöke
Dölöke, Fahmer Ruhstettel.

72

Csalóka, forgóka, menőke, bolyóka
solóka, pinygőke, ~~[illegible]~~, zsurmóka

Szerint lehet új, hely, eszköz nevével fő
képen

~~Állóka, Pálmai~~
~~Csalóka~~ milyenző is
~~Falóka, Ledorcy~~
~~Gyalóka, falu mi szabadó-~~
~~Hálóka, Atkösen.~~
~~Nyalóka, Ledorcy.~~
félőke, bácsai kezdő.
~~Mellőke, Kráml~~
Nyelőke
Bolyóka,
~~Folyóka~~ .. ..
~~Tolóka~~
~~Dölöke~~,
~~Nyalóka~~,
~~Ütőke~~
~~Fülőke~~
~~Gyűlőke~~

Tabouret, Ruhsettel.

póka
Róka,
Móka,
Tőke
Szőke
Fóka

~~Szállóka~~

~~Nyilóka – Pálmay~~
~~Ölőke~~
Szelelőke

Evőka
Ivóka, [illegible] pohár
Buvóka

~~Fűnóka~~
Emőke
Menőke
Pihenőke

Paróka Perruque
Maróka,

Boróka

~~Iróka kalamár~~y
~~Gyúróka~~
Nyirőke
Csirőke,
Nyerőke

Apróka
Csapóka
Kapóka

Ival. ~~[illegible]~~
Szalonka
Szalonka
Szalonna

Pityóka
Játszóka
Látóka
Futóka currens
Jutóka, [illegible]

73

rágzó
Kézzó
~~Alyzó~~ Dúzó
Orzó Porozó
fozó

Árazó
Fáraszó
Marasztó Marasztaló
Záraztó
Ereszó
Fereszó Keresztó mert Keresztelő
Mereszó
Gereszó
Tereszó
Vratyó új
Csvrazó
Thereszó Thereszelő
Veraszó
Siraszó
Poraszó Poroszó Porozló
Oroszó

Birtóka, kiforrott szilva, mely kifír-gett, tehát firtóka, b és f cseréivel.
Boróka, Palócz ajkon a fenyőmag, mely borz-og, bor-ul.
Bántóka
Csorgóka
Raztóka, falu.
Evőke, Ratzentisch
Ereztőke, Austrittskarte. Beéreztőke, [illegible].
Fonóka, hol télen jányok fonnak, s legények közibe fonókába járnak.
Fonóka ember, ki puha s elasszonyosodott lett, Székelyes.
Fosóka, szilva neme, mely fosásként mállik szét.
Fűzőke kis fűzni való galand.
Fülöke
Fűtőke, fűtő kemenczeske.
Forgóka, ablakon füst kihajtó kerekecske.
Fenőke, beretva fenő kis kő.
Gyűlőke
Gyöngyöke, gyöngyike.
Húzóka, Stiefelzieher. dugóhuzó
Hízóka, szárnyas állat püspökfalatján felül levő kis süle mireg forma zsír. Székely elnevezés. Tájszótár.
Hivóka, Meghivóka, Einladungskarte.
Hajtóka, Aufschlag, katona ruhán.
Ivóka, kis czinos palaczk, vagy ivóhelyecske.
Járóka, Gängelband. Gyerekjártató. Lombosy ezzel felszólításában áll: Csecsemő ügye, mely csak járókán tehet egyegy próbalépést. Erdély. Híradó 1845. Oct. 17.
Íróka, lehetne Kalamáris, mert καλαμαρις albaniai görög.
Illőke, apró ~~valami~~ mi nagyon illik.
Izzóka, Gluthpfanne.
Kenőke, Pomade. Kenőcs mai darabosab.
Kerdőke, kérdőképe végzi menyecske az urát.
Köszönőke.
Kaláka

Karolóka, kis karos szék. Tabouret.
Mondóka, egy mondókám van, Enyelgésre alkalmazott szó
Menőke, a menőke ráérő, kelle járni sétálni, ö asszonyságának, hogy mondókáját el fecseghette.
Mulatóka, kertbeli házacska. Lusthaus.
Mihóka Mihályka Lieutania ~~odaan~~ Sándornál.

Erdőke, Alanda arborea, Sándornál.

Letyőke = négyszegű túrós tészta.

Lejtőke.

Mellőke. Kragen. Miszlóka, német kis hely Kassa mellett. német Misslava.

Mentőke, Sándornál Alauda campestris.
Mezőke.

Nevelőke, pepiniere. Nyulóka.

Nézőke, Stutzer. Tapodóka. = grádics. Bankó 30 Gömörben.

Nyugvóka, Ruhebett.
Nyilóka, Loges, Páholy.

Öltözőke. Toilette. La toilette est très soignée. Öltözőkéje igen csinos, gondosított.

Öltőke, felöltő könyet néha.

Pipőke, ki pip-eskedik. Hamupipőke. Hamuban heverő jány, ki még is pip-erez, vagy szegénykés pipessé suhanczkodik, pipacs színű lép.

Pityóka, Grundbirn magyar elnevezése, mivel pityeg, potty-og, hulladoz.

Ponyóka, sergedten vetni ponyókára a mentét, mint a ponyó, ponyv-a.

Pirityőke. Járóka, Látóka (láb és szem) l. Budai Ézsaiás Magyarok Históriája I. 57 lap.

Porzóka, kis porozni való, pávatollból. Abstauber.

Pihenőke. ülőhelyecske.

Rejtőke. Schachtel, skatulya rejtőfiókai.
Rejtike, Rétike, Alauda pratensis Wiesenlerche.

Szellőke.

Szántóka, kis billegő madár, mely szántáskor uj hasított barázdában férget les. Székelyeknél czipacsirtája.

Szuróka, Stilet. Összerántva: Szurka.

Szűrőke, szűrni való kis tölcsér.

Szivóka, szipóka, sugibulum, fistula dolearis Sándornál. P és V cserél. Összerántva: Szipka.

Sasóka, két szárnyu vékony vas, melyet vas szeg lyukába kereszbe ütnek. Balaton mellett. Tájszótár.

Szippantóka. Tobák pixis.

Szunyóka. Szunyókálásra való uj divatu nagy karszék.
Tolóka. Támóka.

Találóka, Rebus.

Ülőke, csinos kis ülőpadocska, fatörzsökből kerekben.

Ütőke, czukorvágó kalapács, és óra ütőkéje.

Zsurmóka, összemorzsolt zsurmolt tészta.

Zengőke. Sonetto. Mert hangzatka csak olyan: **Hatka.**

Tapodóka- grádics. Bankó 30. Tájszótár. Szüttyőke Sándornál: tücsök. Sárgyóka, sármány, sárgás madár. Göcsejben

Mozsóka, apróra morzsolt reszelt tészta, levesbe. Morsókás leves. Vasban és Balaton mellett. = Zsurmóka.

Nyelvt. 4-r. 28. sz.

75

Ika,
Bika,
Fika,

Birika, ~~birka;~~ ~~miat~~ csirüke után mikint a Palócz mondja, csirke.

Boczika, Palócz ajkán: kis borju.

Bordika. Járom közepétöl ki álló fa, mely kivül s nibor-ál. ~~[illegible]~~

Bácsika,

Estike,

Fancsika, = kicsi kis: ivoncs, a mi nagyob darabból szakasztatott. P. o. vászon szelet, rongy. Székely ajkon: Foncsika.

Fosztika. Székely ajkon, kicsi foszlék, hámlat.

Gyönggyike.

Házika. Házikó.

Heczike, Parany, Vilis. Sándornál Hëü, heó után, a mi heány-os hiány-os.

Hajlóka. Vitilis Sándornál. Handóka, bizonyos túrósétek. Sándornál.
Hártyika, kisebb a hártyánál. Kéfe. Székely ujkin.
Ipsrika, innen Ipsrikál ige. kukorodik mint az Ibrik.

Karika,

Kenderike, Kiesike
Lapstika. Sándornál Ligula. Lebsika, lett lepiska.
Morzsika.
Márnika. Menyecskének való kis mente.
Mentike.
Mórika. Innen mórikál ige.

Mezőke alauda campestris. Sándornál.

Nénike.
= Öztike, öztöke.
Pajtika.
Porczika.
Perczike. Paryóka = pille göcsejben.
Paprika.
Pálczika, Páczika.
Rendike, Mindenes, Trochilus Sándornál.
Rejtike
Szájcsika, Szácsika
Sétika Ambulatiuncula. Sándornál.
Szundika, Innen: Szundikál.
Sántika, innen: sántikál.
Szónika.
Sétika, kis sétahely. Rövid séta.
Táczika, csinos kicsiny tacza, tálcza.
Tátika, = apáka. És a virrom neve.
Tötike. Azaz tötöke, gyarapodva: töltöke. Töltike.
Tuszika, hányható vethető ember. Isten tuszikája, ki ott ragad a hova veti. Paksi születésűtől hallottam.
Zsebike, Székelyes.

Uj lehet:

Bölcsike, = okoskodó bölcselkedő maga eszehányó. Bölcske, falu.
Féltike. Minden legkisebbe féltő.
Kötike, ki aprószagokra is hamar köt pénzt.
Őtike, csinos kis felöltöke.

Őzike, Baranyában a kiegőt neve.

Mutatja e ragozatalak magyar színét:

1. A máshonnan kapott fi és jány keresztnevek ikázása, ikezése, azaz a név utolsó betűjét i-re vivé a nyelv, s azzal azt nyájasítá, <u>ka ke</u> hozzácsipése pedig édelegteti.

Antika.	Anti.
Borika, Boriska.	Bori.
Czenczike.	Czenczi
Danika.	Dani
Ersike, Örsike.	Ersi
Évike.	
Esztike.	
Fannika	
Ferike	
Gyurika.	
Jósika, lett czirádnévvé is.	
Klárika.	
Laczika.	
Marika.	Mari.
Manczika	
~~Mihiska, Mihályka~~ Misike,	Misi. ~~Czentesia adomata Sándornál~~.
Nánika, Nancsika.	
Paczika, Patience, Patientia, nőinév.	Paczi.
Pendzsike. ha jő elé <u>dzs</u> betűhang. s bandzsal-nál.	
Pólika	
Pistike.	
Sárika	Sári

Tercsike,

Zsuzsika.

2. Lectica (nem latin szóbit~~kozás vétele által~~, ~~mert~~ a
~~magyarba épen befé~~fért. Lön leptika is.
3. A görög κοιλικη lön: kólika, gyógyász által a
nyelvbe kapva, holott benn vala s van: a szegezés,
nyilalás, szélrekedés.
4. Apotheca, Bandl, lett: patika, pántlika.
De amaz már lön: Gyógyszertár, emez: szalag.
Midőn Pregardt János legelőször czimzé pesti
patikáját, ajtaja felé iratva: Gyógyszertár-nak,
szájtátva nézé a kandinép, s gunyolta csufolta.
Azonban csak utánazák a gyógyszertárosok, láttam
Jászberényben, láttam Gyergyószentmiklóson 1846.
s most minden ember helyesli, mert a palócz
is érti, holott előb nem tudta mi a menykő
lehet abban az általa: patyikának hivott
illatos, büdös, szagos, halálos boltban.

Ag, eg, og, s Agy, egy, ogy vag.

1. Av, ev, ov utáni ejerével kerekedett. V ugyanúgy áll B között ejere van, s B ejerél Gy, Gy-vel.

Külön jő.

2. ag ag = av
ng
7. pan-g,
csen-g,
zen-g.
teng, = Tenger

Ujfajtát ele:
Eng-ed

Néződ

Bal-og. bal-ov, balra fordulás. bás-ov.
lval-og
lbal-og
Daval-og

Dál-og. dál-ov, Dály-og.

Hál-og hály-og, hál-ov, Havval-og
a mi hálló-z. Tulajdonképen kellene ini
hál-og.

Tál-og, tály-og tál-ov, tár-ov. Taval-g.
A mi tár-ra fordul, ter-ül.

Vál-og, vál-ov, váv-oa;
forog elválásában. S nem: vály-og.

Val-og, val-ov, vav-og
Val gyök után van val-ó, Val-ál
mi = possessio. Val-og hát jó ke-
reken kidülő farkus, mely szintugy
reng, ov-tában azaz forogtában.

Zál-og, zál-og, zav-ov.
Zav után zav-ar. Sz új Z szerént
szál-og. A mi hát bé van zavar-
va, elszál-itva, Mondják, álog
ij. Ez meg bévan hál-ózva, áloz
va,

Dor-og, dor-ov.
Hor-og, hor-ov

Vel-eg, m falu neve Fe-
jér vm.

Id-eg, id-ev, iv-ev.

Ir-egy, iregy, ir-ev,

Iszal-ag.

Hid-eg, hiv-ev.

Rid-eg, rid-ev, riv, ev.

Sin-eg,

Vend-eg venő, ev,

Ától-ag

Dengel-eg,

Halm-ágy halom ár
Mezővárs Zaránd vm. Khalom, halom,
Összeforgása. Fájáu mind halmok hegyek
forgának ötsz.

Pom-ogy

Som-ogy som-ov,
sok som eléforgató, somtermő.

Uj
Szal-ag.

A, E, I, O, U után J, Av — aj.
nem egyéb L vagy V közötti cserénél.
S így van, ha aj, ej, oj, vagyul áll is.

Gyökül álló szóknál.

Av. Aj, al. Aj-ak, al-ól van.
Nyíl aj-a, annak al-a.
Aj-t-ó, = al ító.
bar, Bajj, magyar falu Biharban. Bal-ó.
Baj, bal. Baj-usz, = bajcz, bojcz, bojt, bojtos.
Báj, m. falu is Szabolcsban a Taktaközb.
Báj, bál, miből bál-v-ány, a mi báj-os.
Csav, Csaj-va, csal-va. Csav gyök honnan csav-ar.

dav, Daj-na, dal-na. dav gyök miből: dáv-ori.

fav Faj, fal = val.
Faj-ász,

Gav Gaj, gal.

Hav Haj, hal, helyesebben hav̲, mely forgást je
lene.
háv-háb- honnan háb-or, = forgás
Háj! hál. Kál.

Jaj! jav Kav, Kaj
Kaj-la. = kaj-ló, = hajló.

Máj
Mav Máj, mál, a mi mál-ik.

Nyav, Nyáj, nyal, nyav-og.

Pav, Paj-k-os, páj-t-a,
pal-ol-nak,
Pajta, pal-itó, hol pallnak,
Pajzs = bajzs, bajos

Rav, Raj, rav̲, honnan v elnyeltével ra: pa:
pinz-ra, mint rev̲ után re̲.
Raj-k-ó.

Sav, Saj, sav-ó
Saj meggy = sav megy
savanyú meggy, forgatott szárb.
Saja pozdi, megforgatott vékony pozdi.

Sza szav, szaj.
Szaj-kó

Tav, Táj- taj-t, tal, tav, tov-ít.

Zav, Zaj, zav, gyöktől, honnan zav-ar.
zajtó = zajító.

Vav Vaj, val.

L lett J.

80

J végbetüs Névszók, melyek mind L végzetü igékből váltak.

Abaj, falu,	ab-ol
Apaj, falu,	ap-ol,
Barabój,	barab-ol.
Bivaj, bival. Bivaly =	bival-ó.
Bokaj, falu Hunyad vm.	bok-ol.
Csendej,	csend-el,

Csendej székelyszó mondja Medgyes Lajos Életképek 1847. lap 24. 1 szám. jelent: sürü bokros erdöt. — Ebben csend van, ez csendel.

Csobaj	csobol.
Csokaj, mfalu Bihar.	csokol, = csov-ol.
Csulaj	csul-ol. csuv-ol.
Csom-aj,	csom-ol.
Csel-ej, falu	csel-el.
Csen-ej, falu,	csen-el,

Csörej csör-öl

Dév-aj, dév-ol.

Ganaj, gan-ol.

Gelej, gel-el.

Gyöböj, göböl Göcsej göcsöl. Göcsely = göcsöl".

Guzsaj, guzs-ol.

Gyulaj, mfalu Győrben gyalal.

Halmaj, falu, halm-ol.

Karaj, karol,
Karéj.
Karoly madar Karoló Légy-ej légel.

Malaj, mal-ol.

Maladej, falu
Korhej korhol
Korhely korholó Millej, falu.

Moraj, mor-ol.

Mutaj, oláh.

Muzsaj, muzs-ol

Navaj, falu,
Novaj, fehér alsó falu.

Noszvaj, nosz ol. ?

Olaj, ol-ol,

Ömböj falu, omból, Ömböly <ömbölö",
másként Embel.

Ompaj, ompol. Ompoly, omp-ol.ó'.

Paraj, parej, par-ol

Pelej, pel-el.

Polloj, falu VI. 173.

Pend-elj pend-el. Pendely=pend-el,ő"

Pataj,

Persej, kitetzik hogy Börse, mert
pers-el pers után annyi mint
pers-el-és.

Pocsaj, pocsol.

Pulaj, pul-ol.

Robaj, rob-ol.

Sohaj, soh-ol.

Szilaj, szil-al.

Talaj tal-al.

Tarbaj, falu

Taraj, taréj, = ~~tarr~~ ol.

Tokaj, tok-ol, tok-al

Tedej, ~~[illegible]~~ Szabolcs vm. gr Dessewffy
József a híres atya, Gy Mihályához tartozó

Tegéj, tegel, tégely tégelő
Nem Tiegel utáni, mert tegel = forgat
Teg gyök utáni tegenap. = tegönap.
teng-el.

Teng-es,
Tengely tengelz, teng után gyakrzóul
van: tengel-ek tengelz, teng-el.
Tengel a mi sokat üde s tova teng.

tol-ol.
tom-ol.

Tolvaj
Tom-aj, falu.

Tolv-aj.

tobol.

Tob-aj, falu.

Torvaj falu.
Tilaj, falu.
Tutaj, tut-ol, Tutaly, tut-oly.

vall-al

Vállaj

vel-el,

Vel-ej,

Uraj, ur-al.

Uraj = bíjfalu. Vasban. Uralá Ujfa
u. Sok ur birja.

Rivaj = rival.

Zilaj, zilah, zil-al.

Zör-öj, Zör-öl.

Zör-öl, zör-ög, zör, elaludt ige
után fennmaradt Zör-ög öl, zörgés.
Zör-ög, mint csör-öl, csörög, csör
után Csör-ög. Zör-öl ige is el.
lapult

Vendéj, Vendelin.
= Wendel

Zuh-aj, zuh-ol.

Zsamboj zsambol Zsámoj zsámol Ösmeretl.
Zsamboly Zsambolí Németi Schindel.
Hatzfeld.

Zsivaj = zsivaj Zsend-ej, zsib-ol.
Zsib-aj,

Ujak tehetnek.

Abaj, mert van abal ából. Abaj-d-ocz.
Ámoj, ámol ámoly, ámoló
Andaj, andal, andaly aindaló.
Andal után van andal-oz.

Selej mint van selej-t, sel-el
sel után sel-eb,

szal-ol
Szalaj,
szalajtani.

- szak-ol.
Szakaj, van szakaj-t, szakasztó helyett
szakajt-ó. Olyan mint sohajt.

oh-ol.
Ohaj,

Mosoj, mosol, mosoly, mosoló
sonkoj, sonk-ol, sonkoly sonkoló
sompoj, sompol, sompoly sompoló
sompoly után van sompoly-oz.
személ = szemel; személy = szemelő.

Homáj homolj homály = homoló

Émej émel émely émelő

Távoj távol.

Az 1506beli egyházi veggyeskönyvi
LVIII. lappjain állnak vala schawolj
távolóban, mert távoló
tőle utáni azaz lehere távoly.

Ev. Ej,	el, ev.
Bev Bej-te	
c Csej-te,	csel, csev,
Dej-tar	del
Fej,	fel.
Hev Hej,	heu
Kiv Kej,	kev, kel, V udkrül ke
Mev Mej,	mel, mev,
Pej,	pel,
Sev Sej-t,	
Tev Tej,	tel

Ij, iv, il,

Dij, div,

Fi(v, fiv,

Hí̀j, hiu,

Szij, szív, szív-os. Szil.

Oj't-os, Ovatos. Ol

Boj-t, bov-ik, bor gyök van bovdog-ban a
Zemészi beszédb: V i d gerével boldog.
bov ki bővdovg. Boj-t i bodor, bodrov.

Foj-t, fovót, foly-ik.

Roj-t, rov-ik, rov-oz, rú, össze van rúva.
rovott.
Sój, népes puszta Nógrádban
Toj, tol, tov, továs. Toj-ik, tov-ik.
Toj-ás, tov-ás, tol-ás.

Uj, dijam ul,- nyulás a mi nyul, kosz-ül.
Uj, novus. uv, a mi ujból elfordul.

Buj, buv, bul, m. falu Tokaj körül Szabolcsban. 85

Fuj, = fuv.

Kuj-t-orog. kuv-og. kuvtorog. göválva jár

Ragul.

Ige.

Bokaj, falunév Hunyad vm. bok-ol.

Néző, s mélyengő.

Dév-aj, dív-ol, dévol, dév-al.

Dív ige után gyakorló: dív-ol.

Barab-oj, barabol. Baróboly. Baró = kerengő

elterjedező, bol boly, = bolyongó, csavarodó.

mint: hangyaboj, Zemplénben. Cseb-el. Cseb-ev.

Cselej, magy. orosz falu

Csobaj, magyar falu Szabolcsban. Csob-ol.

Gan-aj, gan-ej, gan-ol, gan-él, kan-ol,

kam-ol.

Guzs-aj, gyuzs-al. guzs-ol. összeguzsolva, kuszálva.

Göcs-ej, göcs-öl.

Hov-aj, czizmaboltaját felhuzó fakörinyes fa, horgas. Tájszótár.

Kacz-aj, kacz-al, kacz-ol.

Kar-aj, kar-ej, kar-ol.

Karv-al, karvaly, karo-ol.

Lég-ej, lég-ely, lég-el, leg-el.

Mor-aj, mor-ol. Gyök mor. Or.
nau mor-og. Morol-ok.

Návoj, Nár-ol, nyár-ol.

Ohaj, Oh ol

Olaj, ol-ol, = iszterjed. Utál u olcsmik

Par-aj, par-oj, par-ol.
Pat-aj, pat-ol. paty ol.

Pocsaj, pocs-ol.

Pör-öj = pör-öl

Rivaj, riv-ol.

Robaj, rob-ol. Rob után
rob-og. Rop-og, rop-ol.

Sár-oj, sár-ol.

Szil-aj, szil-ol, szil-ál, szél-ol.

Sohaj, soh-ol 's oh-ol.

Sokaj,
sokn

Kis Til-aj, népes puszta Vas megyei Kemenesalji járásáb.
Tal-aj, tal-ol tál-ol, a mi tal-ab- talab-or, tal-ar.
Tavaj, tav-al, továl.
Tar-aj, tar-ej, tar-ol, tar-él,
Tok aj, tok al, dag al.
Tut-aj, tut-ol. tát-ol. Hajó tat.
Tutaj, tat-arozni való szálgerenda.
Tol-v-aj, toló-ol. ki eltolvogat,
holmit. Ur-oz or-oz ki alattomosan lop, tolvaj, urkot vet,
Uraj, ur-al.

Zilak, v. k éj gerével Zilaj.
Annyi mint Szilaj. Zilak, zilaj,
= zilál.

Zsibaj, zsivaj, zsib-ol. zsib-og.
Zuhaj, zuh-ol. zuh-og.
Zörej zör-öl, zör-ög,
Vállaj, vál-al.
Völcs-ej, magy falu Sopron vm.

Megtoldott bevüvel Abaj-gat.
Abaj-d-ocz, abaj-ó, abal-o. Baj-k-or,
Ajka, álka al-v. Bodajk.
Maj-k, mal-ó, mál-ó, mállo. Baj-uz
~~Csobaj, magyar falu Szabadban.~~ csob-ol.
Tabaj-d. tobol-ó,

Sel-ejt

Ujaj,k[illegible]. [illegible] ta-ít, toít

Taj-él.

Nagyvejke, kisvejke. Vej-k-e, népes puszta Sopron vm, Pereszteghez.

Vej-ti, magy.-falu Baranyában

Velej-te, m.falu.

Uj lehet:

a mi alatt van, alulvaló.

Al-aj, al-ól.

belöl, bele helyzett, igy is két értelmü.

Bel-ej,

Bor-aj, bor-ol, bor-ít. bor-og.

A mivel valamit beboritni lehet.

csat-ol,

Csat-aj, Apró csatolni való.

csor-ol, csor-og. csor-d-ít.

Csor-aj, el-öl.

El-ej, for-ol, for-og.

Foraj, felül a mi van Valaminek fele he-

Felej, mert ezen fele különben is kétértelmü.

lyett,

mer-el, mer-ít.

Merej, Kis meregető.

Nevej, nevel. kis növendék.

Nyer-ej, nyer-el.

Szak-aj, szak-ol. Egy szakaj, két szakaj.

Szel-ej, szel-el.

Uk.

Us ügyök és rag.

Ezzel.

1. Csere s mg v között. Uv szómagra után.

Us, után van üs-ont, = osont. Usautani ussautani szókni. Szabónál Sándornál = állami,

Dus, dutz.

Gus, gutz.

Hus,

Kus, kus-ár, = kosár.

Lus lusta, lz, cz cserével Lucz.

Mus-t,

Nyus-t, nyuszt. Nyuz,

Rus-t. hajdan Zill. Ott van Zill sár
tábor.

Sus-ó, suska.

Sus-t-or-og.

Sus-k-ó,

Us rag.

Észrevételek:
1. Nem idevaló Kapus,
mert ott s a rag.
2. A fentforgó keresztyén keresztnevek
gyereknek jánynak adatván us végzet
tel, v. ez mutatja, hajdanában is a
ragnak magyar ajakra fordultását
s hogy gedélüséget kedvezés, enyel-
gést jelent.
3. Us végzet OS-sal, de némelyikéről
folyvást us maradott.

Még keleti nem deákos keresztyén
név.

Ál-m-us majd Almus
Opus, talán Após.
Toksus Tok-os.

Mindzukus = Bonczokos.
[illegible]

Keresztyén keresztnevek aprózata

Adus, Ádám.
Ákus Ákos, Acatius.
Ambrus. Albertus.
Bertus
Betus, Elisabetha.
Gedus, Gedeon.
Katus, Kata, Catharina
Menyus, Menyhert, Menchardus Pákin 1849.
Magdus, Magdalena.
Matyus, Mátyus Matheus.
Máttyusfölde.
Ilus, Ilos, Helena.
Rafus, Hevesben, Raphaël: Bernát Andristól hallottam.

Sebus
Judus, Judit

S . a magyar nyelvnek erre járása világítja
hogy Almus-t, anyja gyöngédségé
ből hivá ugy, mi aztán rajta maradt.

Apus. Szülék iránti gyengédségből lön így:
Atyus, kedves jó Atyusom. ~~At~~yó-s.
Anyus. Anyó-s

Jánus, Guary codex 51 lapján: Szent Jánus irta evangeliom.

Pépus, Somogyban, Pepi helyett. Grfestich Miklóstól hallottam.

Jánus áll az 1466 ~~[illegible]~~ beli tatrosi mű soltar kalendariuma 8o lapján: Szent Jánus bapt. nyakavágán 12o lapján: Sz. Jánus apostol és evang.

Fennlévő czirákneve.
Bohus, = Boh-ós.
Czékus, nem szükség coecus, mert
Czek, Csék magyar.
Dókus,
Hanus, Anus, Hanusfalva

Albus Ambrus jő elé, a Poson
megyei tisztválasztáskor 1846.

Névzők,

Czizus, macska mai neve. S jányok játéka.
Május majból. Máj-as.
mók-os.
Mókus
Kártyus, = kanna Székely. Kártyos, Köntös
Kantus,
Mákus kalács. mák-os.
Mamus. jegyző vei mama.
+Limbus, Görycodex lapján.
Lapusnyak falu.
piritus, tűznél pirított s megvajazott, zsírozott vékony szelet kenyér. Kecskeméten s Győrön.
maczka.
Prizus
Valkus, nífalu Szalában.
Vánkus.
Tátus tátos.
Vallus, nífalu, Szalában.
Milyenzők:
akaratus, Bécsi codex 175 lapj: hijátok akaratus, áldozatoknál voluntarius.
alazatus.
*)
drágalátus, bécsi codex. 210 lap: drágalátus ede! nyelekből.
ozinkus
várus, ~~Bécsi~~ Bécsi cod. 124. l. ma: város.
homus.
utálatus, Bécsi cod. 151. lapj: látók utálatusságot.
Anonymusnál: L. Sándor.
Marus ma is így mondja a Székely
Maros folyó.
Szamus.
Judicium ferri candentis-ben:
emberniül.
Bolondus. bolondos
Halálus. halálos
Hollus. Hollós
Mikus. Mikos.

+ Sz. Bernardinus ~~[illegible] formá-~~
~~ját~~ 65 sermojában scr.
mocinále a pokolról.
ebben elején lymbus szó.
Azt mondi hogy a purga-
torium második bemenő szaka-
lymbus. Secundum est
supra illud & hic dicitur
lymbus puerorum.

Kutyus = kis kutya. Vázi szó.

Minus, a Moldvai magyaroknál
= macska. Gegő munkája 14 lapj. Bud. 1838.

Dantus.

Rókus.

Czédrus.

falkus, orosz falu Zemplénben.
falkócz vindusf.
Vasban.

pirus, Kinizsinyé
imádj.

Kónyus, orosz falu
Ungban

Zalus falu

álhatatus, B. cod. 121.
elvivé ő tőle az ál-
hatatus áldozatot.

S mivel us végzetünk nekünk is van: Maradhat nálunk
Horatius, Virgilius. Liviusé így ugy sem mindannyi
Livi-nek. Januarius, februarius
is é is mindannyi. Juni—

89

K után A, E,
azután Ka, ke, rag.

tövis-k, Virginia cod.
Sefer. élete 35d lapj

1. Árka, marka, sarka nem idevaló:

Káka, Telegdi Md predicatiójában az ~~ur~~ vacsorájáról, ~~Első rész~~ 1638beli kiadás 753' lapj: valami Kákából csenált Kosárba tartotta: Tehát ó Ő lön itt mindenütt A, E ve:

Ajk-a,

Ask-a.

Bátk-a.

Jerk-e, jerk-ö

Jerk-e bárány mely uj elles, csak most érk-ezett, az ér,ből. er-edésből. Jerk-énél ugy van j, miként az egri palócz, és szomszédában az oda való lakos ajkán egerfa, mindig jégerfa. S mivel j és gy cserél, gyer-ek is annyi mint jer-ed, jerk. Írni is kell M csak az gyer-ed, mert mek rag nincs.

bécsoltzanes

bécsorszant. Jer, jerünk, gyer, gyerünk
s ha annyi, mint er-ünk, vagy hogy
magyar inkább értsük, erjünk, er-edjünk
hogy érj-ünk a hova kell. Jérze is
eredetileg érez-e, jérezében ér, er, er-
ed-és van

Fecsk-e, fecs-eg-ő fecs-eg.
Fecs-eg, fecs-g, s g mg k gyével
fecs-k, fecsgő = fecsk-ő.
kecs-eg.
Kecsk-e kecs-eg-ő kecsge = kecske.
Vagy megfordítva kecs-eg.

Bárk-a.

sérk-ő sérk, sérg
Sérk-e sérge, után g s k gyével
Vagy Megfordítva
sérke.

Béke, bevő.

bik-ó, biv-ó bik, biv
Bik-a bikó = biv-ó, s biv után
K s v gyével a mi, biv-el, biv-elkedik, biv-es.
biv-al, = böv, böves.

rik-ó, riv-ó rik, riv.
Rik-a
K s v gyével rikó = riv-ó Rivaszi

fik-ó, fiv-ó. fik = fiv.
Fik-a,
Fiv = fiu, fivó = fio. s fió után lesz fiu,
mikor ár-ó, lap-ó ul után ár-u, lap-u.
Fika tehát derék legény, fiu, ki ugyan ga
fiv-ik, div-ik.

hok-ó hov-ó hok, hov.

Hók-a
Hó = ha, fergéknyság mulás eszméje. Hónap
hónap = elforgott napok.

bok-ó, bov-ó bók, bov.

Bok-a

dok-ó, dov-ó dok, dov

Dók-a.
Dók-us magyar családnév.

kok-ó, kov-ó kok, kov.

Kók-a
ko, kov gyök után van kő-al, cc és sz helyett kő:
szál; kov-ár, falu Hont szélén hol az üveg kov-árog
kovály-og. Kőka falu

rok-ó rov-ó rok = rov.

Rók-a
A róka, éles fogával rov rí, mar. rovv-og.

csok-ó csok, csov.

Csók-a
A csóka, csov-on csóván sereglik össze,
azon üldögél. Csovv-og.

mok-ó, mov-ó mok, mov

Mók-a,
Móka Erdélyben = fiatalság üző, nevetető,
n ó m cserével hajdan mérettető. Mer
és mov meg e és o közötti csere. Így
tön mok-us mók-us, mely mov-og, mok-
og, mulat-at, fir-eg, for-og.

pok-ó pov-ó pok, pov. pujka-puj puj.
buj-ó.

Pók-a
Pok
povogó, pofogó.

tok-ó tok

Tok-aj
Tokája ereszkedett.

Tark-a.

Szark-a.

Zek-e,

Dajk-a,

Cseke, csek-ő, csev-ő.

ka ke.

Miska.

puska.

büszke

hegyke

pegyke.

Ige

nyalka

valka falka

91

Libitóka L. Tájszótár

boróka

pityóka

Szántóka = pacsirta

Emőke falu. Deke.

Moka falu.

Iske —

Piszke falu

Iszka Iska Szt-györgy.

Jenke falu

Jászka —

~~tébolyda tébolygó~~

tanyalyó

Ka ke,

Első fokú kicsinyzőül.

kövecs

emberecs, emberese.

szemecs falu

Acska, ecske
Második folyt kisinyzőül

árvacska
gyermechke, Zelezdinél; Stredi Kalis.
2d kiadás 306 lap.

Új lehet:

férk-e . férk-ezés.

II.) Önálló s bővebb elemzések.

a.) Szók, nevek

mellyek a magyarnak mai Európában s itt
mai honában keletkeztek.

1. Minden város, falu, táj neve, mellyet a telepedő
magyar szavával jellemze meg, hol az öllik égbe,
hogy mindenütt illy nevezeteknél a gyökhez más
ragozat is függesztetett, Árpádtól Sz. Istvánig
és ezen innen folyó előbb időkben, a mainál
sokkal több gyökkel éle a' magyar, mint magára
hozattal, mert azokat bizony nem itten találgatá.
következésképen a magyar nyelv akkor bővebb
volt, s a gyökök értelmének lassankinti elfeledése
okoza a megszűkülést. De mivel azok megint
majd mind feleleveníthetők, legalább a mellyeknek, ha-
sonságok által kikaphatjuk jelentőségeit.
a halottakból új sereg állhat elő.

2. Felfedezett találmányt a közdivat így kezdé
egészen magyarosan elnevezni, azon időben még
mikor csak saját nyelvét tudá, s ahhoz abból
kelle jellemzetesen kisütni. Illyen
a) ágyu, akár agy-ból, mellynek agya van akár
felette hasonlósága miatt ágy-ból, olly cső ne.
vékony melly bizonyos fekvü, vagy ágy-u. Al:
gyu, is eleje ugyan, s lehete felállításából, ~~fel~~ álgyu,
úgy mint bár-gyu.

b) Puska, természeti pu hangjáról, mellyet elsütése
szül. A puskának agya van s ime itt az
ágy-u gyökere cz.)

cz. Szakállas, hoszu puska, lecsüggövel, mellyet vár fal [illegible] lehete fektetni.

d. Hintó. A tatrosi másolatban áll: himtek. himtesz, himt, = szélzünk, ugyan az lett: m és n közötti betücserével hintek, hintesz, hint s így hintó, melly ide s tova hint himt, mikor benne ülsz, mert szíjakon függ.

3. Minden a mi felvett keresztyén vallás isteni tiszteletéhez való.
a) Szentegyház, egyházfi,
b) Har-ang, haranggláb,
c.

Parazt

Zóval volt haydan mondva <u>Secularis</u>,
mi mai napon: világi.

Boldog Margit életirása 322d lapján
Praynak 1770beli kiadása szerént:
Vala egy frater Predikátor zerzet.
bely és ez vala parazt frater.
(Secularis.) nekí vala neve János.

6, Faj és régi szók
az elmezett magyar szólamhoz
példaúl.

9

XIII

Cs. Szeredától

Tsk. Győrffy János küldeményei

Vettem április 6. 1842.

1581. ki.

A' fejedelem Szentimre helységet a' várossal adván, Berze Máté, ~~[illegible]~~ ottani örökös birtoka gazdát két hajon ollyanu 'váras ~~[illegible]~~ által ~~tött~~ a' fejedelemtől.

304
16
32

Sz. Udvarhelyi vár levéltárából

98

a végező voltam = végrehajtó.
mi voltunk törekedők, = közben járók, a
várasnak, = az ország népének is ra
ra is engesztelem = engesztelem is ~~ra~~ is fogom beszélni,
megtörpeletem = véghez viszem.
Lök szembe = levét szembe, vön, = vett.
aligmulttal gyakor élés.
hiába ne legyen.
hiú kézzel = üres kézzel.
megtalála, megkeresés, megkére.
vennöm
hon nem vala = otthon ū vala
kezdők = kezdénk, megmondók = mondánk, adók = adánk
üléshely sessio
kinn = künn
kül — kívül
Emre Imre.
felmérők = felmérénk
várók = váránk,
vinnők = vinnénk,
vivők = vivénk
kiszállítók = kiszállítánk
a' per szállana ki közülünk = szűnnénk meg a' pere.
Istenért ū az Istenért
értsük miért fáradjunk,
ezenn is kéré = ezért is
menedék
nem vevé = ū vevé el.
kenálni = kínálni
vecsernye harangkorig.
tudmányt tőnk az ott való lófejeknek és drabantoknak
hírével adnak a' lovas és gyalog székelyeknek
János urar képe János deák = meghatalmazottja
hagyás = rendelés
sem jöve sem külde = se ū jöve se ū külde
kilönben = különben
kildés — küldés

Sz. Udvarhely város levéltárából

1572.

‡ ~~Boldogasszony, és a~~ Udvarhely, és Boldogasszonyfalva határaikat kellett porgolás kapuról

Hogyggya Márton felperes és Kecseti Gáspár alperes ~~[illegible]~~ között ügyvédi feleleteiből, ‡ ~~az~~ valamint iratai, és ezeknek Bátori István vajda elibe terjesztése. Közkapus porgolatkapu ~~miatt~~

Egyik a másikát tegezi.

kertötök, Pétör (Göttetök, nektök

bódog boldog kertölni, f. verésödre, egyetömben

kertöl Kertel, fejedelöm,

nyomásrok (vetésük vagyon = nyomásjok vetésöt

miattuk, és barmuk miatt, tölük, nem csinalásuk miatt, minden dolgukat. (reajuk tér.

levonszuk = vonjuk

szauk hallva, szavuk hallva, szava hallva.

nemelly részből megválva = nemelly része kivévé

porgolás kert =

dedös.–

másua, máshova

törvényt várunk, várjuk mint mond a törvény

csenálni, = csinálni, csenni jö esen

reánk törne arról = reánk szállana arról

földe, u. földje

ot u. ott

Körző-nek mondja a palócz a: cirkalmot.

Szarócza-nak a szkereczet.

L. Tárgyalkodó ~~1844~~ 1844. lap. 243.

emberel, urak, atyámyol,
férfi, gyermek. leánnyal.

kötél kötelét

~~oldal-ogy~~

~~szuz-ol-y~~

~~szemel-y~~

Lélek mivel:

~~élmel, ? miért ő lélek~~

~~[illegible]-ol,~~ tél = lehet, a mi val lehy.

~~Kép-et-ttt.~~ (Kép-ez-el, lélek-el, lelkel.

Szag-ol.

esmér = ötlzemér özmér.

lelki özmeret.

~~elméd gondod~~

~~lelked tüzed~~

~~epekedd~~

-szivekedd

szüvekedd

~~könyököd~~

~~ökled~~

~~[illegible]~~

~~kézedtől~~

~~ágyad~~

~~homlokod~~

vized elvized

vized vizen

ütöd ütöz

pénzed pénzen

Milyenzö" fokitása B által.

1403. S. Zentpéteriek végzése. Rmnyelv-
emlékek IId. Köt. 1 – 3 lap.

1. l. életünknek iob molgyaéret...
2. teb bora nem lejend.
2 tellieb,
3. l. külsebfeges bzéd = küssebbseges.
– l. egieb féle.

1437 – Révai v. Bécsi codex

Gonozb ntaiból 80ᵈᵉ l.

1466. Tatrosi másolat.

nagyob bünt val, 235 lap 2d hasáb.

Öregb kik öregber hatalmat valnak.
58 lap. 1só hasáb. de valamely tü
közötteket aztarand öregb lenni. 2d hasa

1483 — 1490. Góry codex.

Lezön kegyösb, mindenekhöz zeretetösb IV lap.
Nyilvábban megösmerödd 10 l.
Cazdacb es iob IV lap. = Gazdagb vagy
inkább Kazdagb, ma gazdagabb.

1506. Egyházi vegyeskönyv.

Semmi istennek kellemetesbh ninczen CIX.
Erdegnek (ördögnek) kenanatosb —

Csak egy b.

Horhi Juhász Pétertől Az Jób Debr.
1565.
fol. 1. gazdagb vala.
— 10. Istennél igazb lehetné.
tisztább lehetné.
— Menivel inkább
fol. 37. Mennyivel inkább utálatosb
és elvetettebb a férfi

Zatrofi másolat
töltetől almocbakat 154 lap 2 h.
emberek utálli gonoszb-at 154. 2 h.

1573. Bornemisza Péternél Ördögi kisértésekről
867 levél 2 lap. ez világnak legnagyobb,
okosb, ravaszb, hatalmasb népei
836 levél 2 lap. Az Volelke napja ulan czimd
tan: Mert hova bölcsebb az ember, ~~annál~~
annyival alázatosb, hova bolondab, annyival
Keuelb.... Az utan hogy iobban megnézelem.
885. Ezerszer undokbak voltak.

Bornemisz. 1573. Ördög kisér
czikkbek teszteske, = sorány
fanyandok 868 level

Forró Curtiusa. 1619.

357. l. haragjanelkül.

358. vétkinek ujjontába való jelejért ítéltik vala, elkölt vala az ifiunak hiresneves volta. 375. hiresneves vitéz ember.

359. Kétségnelkül

361. kik ötet legközelb követték.

362. Kárhoztatásnelkül.

365. nem egyéb.

374. ez városnak töb részeit.

375. A királynelkül ő sok dolgokat az király ő nálanélkül semmi nagy dolgot nem visele vala.

3
377. Azoknál az harczoknál semmi serényb nem lön.

379. Az rakás fundamentomtol fogva szélesb lévén, az alkotmányának nevekedésével

Keskembre szorittatik.

535. hajó épiteni való fa

560. ujjab ellenség : Kisseb veszedelem

1577. Lévai hadnagyok Ersekre főhelyhez. R. nyelv. III kör 108 lap. fogyatkozásnelkül.

109 lap. gyarsasággal mindjárast.

Dec. 7.

Bányi emberrel.
~~alig fogtam írni~~
~~gunyjalós út, hegyes völgyes.~~
eleget regölök neki.
az anyák órai.
s még nekik áll felebb.

IV után levő szerént GY
s állt elé GY lágyítást egy eredést tesz

iv-ó v kihagyásával IÓ.
iov-on = gyov-onni jov-oni
iv-ol, iv-al, gyal- gyal-ó gyalu
iv-ar gyar-at, gyarm-at
gyár = gyar-tol, gyártó gyűrl-og.
iv-er gy-er ~~gyertek~~, gyerő
gyerm-ek.
gyerő = iverő, terjedő
iv-ön = iv-em, gyen-gy,
gyenge, gyöngy
iv-o iv-am gyan, ivamó, gyant-a

IV = lön J és Ly.
Iv-ó iv-am, jam, ivamó
jamó jány. jam = ján.
Iv-ó iv-am lyán, ivamó lyány.

IV ha NY
iv-er = nyer, iver-eg = nyer-eg.
iv-ar nyár,
iv-al, nyal,
iv-ir nyír,

mávog-dal mávogó mávogó m

mávogdL

távogdal

csevegdel

levegdel

sívogdal

b

hebegdel

lebegdel

libegdel

dobogdal

lobogdal

cz

[illegible]czogdal

dcuzogdal

fecsegdel

kecsegdel

locsogdal

dadogdal

eddegdl evod evod-egy-forgut

feddegdl

iddogd evod-idd lip d

hidogál

Ülhü
[illegible]
Úgy van
Világos
Tiszta való

Egy rab kacagott akkor
S azt [illegible] zöngött
[illegible] hogy könnyebb [illegible]
s dalom [illegible] érvelkezett
te lég dagadozva
megakadt
zengett

nyafogdal
rofogdel
alsogal
falsogal
hegyalsogal
eldegel
feldegel
kelsegel
nyelsegel
telsegel
folydogal
elsögel
mulsogat
kullogydogyal

~~Szaáz~~ ~~Sat~~
~~Pász~~ ~~Paszó~~ ~~Kasz~~
~~Pázna, Pászt.~~

~~Váz~~ ~~Ivaz~~
~~Vázom, Orvat~~
Om = on.

~~Zász~~ ~~Zavaz~~, ~~Z~~
~~Zavazol.~~ ~~Zászló.~~
~~Zav ..~~ ~~Zavar.~~
~~Zászló ..~~ ~~fel~~
~~zavaró, zendül.~~

Tátra, fátra, Mátra ~~..~~ hát tatorá-a, fat-ora, Mat-ora után. Lám itt van Csat-or-a Kasz-or-a.

106

Gyalamári mondják koppantyu, a mi Erdélyben koppantó. Koppantyu olyan milyen karmantyu, sarkantyu. Vala hát eleinte: karmentő, sark-ant-ó, (a mi sarkaly koppantó.

Ávazy

~~Ász~~, ~~Avazó~~, ~~Ász-ok.~~ ~~Ászol~~ ~~Ast~~-forgó
Dolog:
~~Bász~~, ~~Bavazó~~ ~~Bász.~~ ~~Bávozoló~~ ~~Bászló~~ bászl.
~~Gyász~~, ~~Gyavazó~~, ~~Gyász ol.~~ Ivazol.
~~Jász~~ ~~Ivazó~~, ~~Ivazolt~~ ~~Jászol~~
~~Kász~~ ~~Kavazó~~ ~~Kászó~~ ~~Kászu~~.
~~Mász~~ ~~IvaMavazó.~~ ~~Bz~~ ~~M~~ ~~Bavazó.~~
~~Nász~~ ~~Navazó.~~ ~~Nav ..~~ Nap. Napam
Uram. Napam ~~..~~ Kósza Kovazó
~~Kászó~~ ~~Közev-ény~~
~~Dász~~
ÉSZ evező
~~Csész~~, ~~Csevező~~, ~~Csésző~~ ~~Csész.~~ ~~Cseül~~ ~~..~~
~~Nész el.~~ ~~Ivező~~, ~~ev-ok~~, N ide való:
Vész Vezu-zak.
~~Kész.~~ ~~Kevező~~ ~~..fordul:~~
~~Lész~~ ~~levező~~, ~~lev-ező~~ ~~levéz~~ ~~levéza~~ ~~lev.~~
~~Mész~~ ~~Mevező~~ ~~Bevező.~~ ~~Rész,~~ ~~gevező~~.

Riamjás zivanya
Balassa [illegible]
Él.

2. Ára van mindenik szobán, s gal T.
J. M. tesz különbséget
3. Tat gyök hajó fedelet, hozzába nyulásai jelenti. Onnan <u>tát</u> ige, mely száj nyilását kiterjesztését értelmezi. <u>Tát</u> falu Esztergom megyében.

Tatar-ozó a ki a ház bomlott fedelét kigazgatja, arra hézag bedugásokat terjeszt. Tömegesít.

Tatros = tatar-os, régi magyar népes helye Oláhországban. Ennek elterjedést. T és K cserével van takar takaros-tak-aros. S itt buvik elé után mely szép együtteálást jelent valami igen megtelepülés összeállítottnak értelmezete. Tatrang, székely helység volna hát

~~Gömbölök~~
~~Paizta~~
~~Komp~~
Homály sehen

Fat

Mat, után van mat-ól-a, vala hai mat, mat-sz, mat-ok ige, miként volt met, -sz, met-ész met, honnan met-él ~~[illegible]~~, Mat-ól-a hozzábban keretben terjeszti összegesíti a fonalat, s lesz belőle matring, vagy mat-or-ing, miként tat után Tatar-ang Tatrang van. Matring fenn van far matring-ban is.

3 Stájer herczeg lakosai száma Volger szerint 830,000, s ebből 300,000 Vend nép, tehát szláv vér, nem faj. Faj szóval rosszul élt Széchenyi.

Hát azt a 300,000 embert mégis kormányozza Austria németül?

5
2 A' nápolyi királyság 7000,000 lakosai között a tengerpartok felé egész görög lakosú faluk vannak, még felesebb számmal Albaniaiak, kik törökországból jöttek ide, s nagy része görög s' egyesült vallásúak.

1 Ország nincs Európában, melynek lakosai (elegyítve más nyelvű néppel.

Harmad ſzemély iu.

hiu.
108

híunak

víunak mennynek négy felei
a nagy tengerben Bécsi
cod. 117. vagy 114. vínak

liu.

Édes Mindenem,

Eszembe jutottak, s besorozandók.

109

Budától Rosnyóig Utazásom.

júl. 22 — 24é:

~~Áztató, kender áztató.~~

Olvasó, a ki olvas, és a r. kathol. hivő imádkozásokori olvasója. Gyep-ő, gyepes, gyeph, gyep.

~~Czeppő, a csippes, csip-z~~, a csip- után mely cs cserélt Cz-vel

Össztör-ő, domború, = domború,

Varj-ő = varju, forgás eszméje

~~ketü, ketel, kettz, ket.~~ ~~honnan~~ magyarázható hat szám

~~ho- két a mi már kihalott~~ = az ő igegyök.

~~hatt. Azért Hetü magyar.~~

Ket-ő, ket-el, ket-z, ket

ige vonni. Ket ige gyökből

van ket-el, ketel-k-edik.

Gázló, a ki ~~gázol, s gázlóban vonni.~~

Betűcserés.

hiba, azaz hija. Heja = heia.

megy nem egyéb hanem met,

honnan met-z, mert a megy sa.

vonyó ige metsző. Így hát

Vat, amy lehet mint vagy, va-

gyok, vagyz, vagy.

Vatalé, ekhát = vagyoló, innen

vatalé. Ilyen:

Így lehet et, v

egy, a szám,

et-el, egy-

ritka = ritva, ritol, ritás, rit,

azaz irt-ok, írtás, irt.

Hajdó, hajtó. hajdu. Olyan mint
ontó után ondó.

Evett, evet, evés, ev igének névző
je múltban: ismer evet.

Menett, jövett, (mint menet jövet)
men ige igenévzője.

Igló, igalok, igalás, igal után.
Igal ~~vo~~ vag ~~mi~~ Igló nemes neve
Nemdorf.

Avitt, av-ok, ~~av~~, av, ige után.

Schmerz. ang.

Akaratos. Sz. be.

Mitzáne ~~családoknak~~ külön külön er-
kölcsi bélyege van, úgy játszik a ter-
mészet népek meg népek kegymásától
elvaló jellemei előhozásában. Ezt
tól akaratossága fejezteze van mak-
rancossága protekciózingata magáé
Kollár, Stadzsa Stur kinövésfejében

Tátra, Fátra, Mátra. sorba mondja
egyes is Magyar, mire még magya-
gait megmérése előtt csak szemmel
hozzájárok vetve is Tátra hegyeit legma-
gasabbaknak látta, Fátrát kisebbnek,
alacsonyabbnak, ~~Mátrát~~ még azután
jövőnek.

Vajjon ~~[illegible]~~ magyar akkori el-
nevezései-e ezek, midőn az elfoglaló
magyarok kezükre vették? Lássuk.
1. Mind a három hegycsoportra, kerecsbe
hosszába körébe elterülő, s több csupa.

Apror-ie Aprit.

Arit Art

Gyári Gyár

Országgyülése szólott háboru kezdéshez békekötéshez.

Mátyás kir. Tolna vmegyét hitta meg Pécsre, töb vmegyével: pro consultandis conditionibus pacis cum Friderico Imperatore.

Nemzeti Muzéumba adta Mérey László, a regalise.

Követeskü díja
Corpus juris hung. 1647. 44.
Biróválasztásról 1613. 24. 1681. 10.

Brassóhoz tartozó faluk. Apácza, Ujfalu, Krizba, Veledény, (<u>Oláh</u>) Zernyesd, (<u>Oláh</u>) Szunyogszeg. Hétfalu.

Egy holdföld 2 vékányi. fizetnek 2 husz. huszast.

Emlékezetül.

Admonti benedekes Kolostorban Stajerben, van meg sz. István m. kir. törvényeinek eredeti kézirata. Másolatban jutott a m. t. társasághoz 1848ki.

A schwechati csatából Komárom vmegyei felköltségével futott Ghiczy Ignácz; tatai Praefectus Huszár Ferkó, volt főbíró Karika Pál.

Makó városa zöldségkerti nek neve:

Lesi. = Lesö.
Szuszogó.
Bánom.
Nembánom.
Szardics.
Kortyogó.
Fingö.
Sovány.

All Martzius 15dike 361 lapj. 1848.

III

váró vártó vártató

mert van idő vártatva;

Talán vártótól. Várta;

törő törtő törtető

mert van törtetve jött.

csörő csörtő csörtető.

erő erőtő erőtető.

áró ártó ártató

érő értő

ferő fertő

iró irtó

kiző kiztő kiszeni

Kizik van bécsi codex 2[illegible]1

ő [illegible]

Vadász bár lő bár nem talál kalandoz

Vadász ~~bár lő~~ bár nem ~~talál~~ szara kalandoz;
időt, ő találva ~~et~~ magoz,
Gazda ~~alkalmatos időben szánt s~~ magoz;
Kártyás, bár van pénze, bár nincs, játszadoz
(dönti alakait) s meg-
Sakkos, ~~akár nyer akár veszt~~ szal sakkoz
~~Nyelvkutatás~~, bár ölve népe, fáradoz.
~~[illegible]~~ célt

~~És úgy tűnik egy vakdühvel irtottak e keleti jellem ~~Magyar~~ neveket Rómának dicséretére bár szülők papjai a pogány magyaroktól, mert bár a ~~Német~~ keresztyénné erőszakolt Németül megmaradott Gottlieb, ~~Zsiga~~ amadeus, Hermann, (Szergovie), magyarul a ~~pogány~~ mythologiai Rómainál pedig Constantinus, Custodia, Victor felicián Marcellus, Innocentius, Regina, így a ~~Géza~~ sok ~~[illegible]~~, sokistenü görögből lett keresztyénnél: Achilles, Hector, Polycarpus. De a makacsfejű szláv és szláv és ~~magyari~~ nevét Miloszait stb.~~

~~A magyar ~~Kató~~ megkeresztelgetett Német és emberségü Papp mái addig isteni adni mind keleti árpádi nemzetiséget~~

Miolta Keresztényeket ~~vesz~~ a Magyar szívódásaiban addig II. Endre s innen jár ma a ~~[illegible]~~ bölcsész keresztyén irány

Asszonyunk Mária 808.
~~Romano Antal 792~~
~~Roman~~ János ~~Bonczaip~~ ~~778~~ ~~[illegible]~~
~~Roman király 790~~
~~Keresztelő János~~ ~~780~~
~~Sz. Pál szent Pál gara~~ 789
~~Asszony asszony, pápai~~ 801.
~~Szent Jakab~~ 801
~~Szent Ilona asszony 808~~ ~~1030~~
~~Szent Nepomuk 802~~ ~~1577~~
~~; 247~~

~~Szent Borbála~~
~~asszony 808.~~

Fogva és Óta közötti különbség.

Fogva hely, dolog jelentésű. Óta, idővre megy.

példák.

Mióta. Ámóta. Hamóta. Ezóta.
Régóta.

Minél fogva. Annál fogva. Emiálfogva.
Attól fogva. Attól kezdett hely.

Rag elsö betüje, az elötte levö ſzó utolsóját magaivá teſzi:

Rag

Attól, aztól, Tól.

Bossó, bors-ó, Palócz. ſzékely.

Ossó, Ors-ó. Palócz. ſzékely.

sibor	sibor-ik	sib-ony	
ibor	ibor-ik	iboró	
abor	abor-ak	aboró	Abara
kpor	kpork -	kpók-al	
kur	kur-ik	kpur	kpucail
kokol	kokol-ik		
bokol	bokik		
ökül	öül-ik		
csökül	csökl-ik		
kámul	kámlik		
számul	számlik		
bomul	bomlik		
kundol	kundik	kundlik-il	
vadol	vadlik		
csukol	csuklik.		
folyam	folyamik		

Éjtszakások. Jul. 9d 1849.

Kártya tün kavaritó össze hazttálal. = Székely ajkon víz kanna.

De játékkártya = carte.

Kártya, my: kavaritó.

Portyázó, = Kovorító. Porty-

Korty, koritó.

Horty-: hor-itó, horty-og.

Szorty szoritó szorty-og.

Al és el, el és ol, gyökerenként.

így el és ül.

Elszélesedést, kettémenetelt, elfolyást jelentenek.
Értelmezője: el, a mi más magában mozgalom

1. Névhez, igéhez,

szem, szem-ély, a szem körül levő, mert
hajdan, szem-ély értelme csak vultus, facies
volt.
lap, lap-ály, a kis lapnak elszélesedése
fed, fed-el, a mi szélesebben fed be: el fed.
hal, hal-ál, a mi emberen elterül.

2. Gyökül
el-len, illen, ollan v. ellyen, illyen, ollyan, v. elletén, illetén, ollatán
ember, dolog, egymás, az az elválasztva [illegible]
el-leni, el-lés, tehén, juh, ~~[illegible]~~ ellik. El-szélesül...
s el lesz a borjú, bárány.

kecske mert e és o közötti betűcsere.
Ol-lózik a el-ez, ol-oz ... [illegible] a kis kecske olló.
szerint el terjed ...
Más innen tájul mi az el válik egymástól. Ol-ol
Ol-ló, mely kettő terjed [illegible] olló, mint olló. Mert
egymást [illegible]
Épbe jut itt hol-ló, az az hol-ol-ó. Mert
Lásd a hollós [illegible].
hol = fejér mint a hó. Olló-ból szerkeztetik,
de szorosan
Ol-v-ad, v nélkül ol-ad, az az el-ed, elmerül
elterjed. És
Ol-v-as, hasonlóan v nélkül ol-as, azaz el-es, mint
ker-es, kerbe körbe jár, tehát el-es, el megy

rajta széjjel tekintei; el haladja, mind el-es:
éssel mindig el forgatja.

a bécsi codexben.
ellő, ascendens equum, lóra ülő. Ellő,
az az ülő,
= üllő, el fel hágó,
annyi mint el-el, él-el-ő, el-el. Tehát ~~elel~~
lóra ülő azon el megy, el-el. elel igének részesülője elelő-ből.
~~ige~~ ellő.

majd itt van majd ott,
Holló-hoz. Hol-oló, t. i. egy-egy
ugrál, repül. Régiektől nemes udvarban hanem
hol-lót tartottak, kit senki nem bántott, Sárospataki
csak játszott vele. Ugy hol-olt a Rákóczi várába beberepült
deák / hol-lója is, ki egy egy aranyat hozott,
oda oda hol-olt, s már gazdájának Univer
neki. Mikor elege volt megölte hollóját ki ne
sitásra ment, s volt lopása. Sirámszéki
tanúdjait hol-ozásával
deák volt.

Győr, Vas, Veszprém
Oll ik ember, így mondják a § ol-lik annyi
vmegyei, némelyik helyett. ember. Tehát ez
test, mint külön válaszott Károly sokszor élt
nem gunyolandó. Kisfaludy
vele közbeszédben.

Ol-t, hát annyi mint el-t, t. i. el választja, meg-
hasítván a csemetét, a két széle s közibe ágat
tesz, mely oknál olt-ovány neve

Old, ketté választ,
Oldani, szét venni, ketté menni, szét vetődött.
Kiöldzött feltáródott, két felől levő terjedelem.
Old-al, szélről tűzik hogy
Ól, nem ide tartozik, hanem az öv-ből lett ól-la.

Szer után Szerez = rendelt értelemmel s a maival

Virginia codexb Sz Ferencz élete

38d lapj. Szerzett ágyt, az az perébe vette.

33. Szerezzed magadat bekeségre.

63. és szerzé magát hogy elnyugogyék

64. nem akará szertelen megjelenteni ez titkot.

65. az zöld fán ertzed az io szeretes embert.

103. az kóba güngörgete hét gümböröt ~~4~~ Mikoron meg szerzete volna szerzette.

Rmnyelvemlek. II kötet

147 lap. 1558b. mindenszer tudomnánt tegyetek.

143. l. 1558b. ez levelnek szeriben.

avazó acza avadozó adsza.
bavazó bacza
lávazó Lácza
Mavazó Macza
tár-azó tácza, kiczi tornatájon
taralozó tálcza, fejt tornal

bevező becze
Csévező csécze
~~Lévező~~ lécz
Pevező pécze
Révező récze
Ivező icze Ivedző itze
Tivező Ticze Tivedező Titcze
Bóvozó Bócza Bovadzó Bodza.
Bojcza.
Kovozó Kócza. Koczagyerek árva
Lóvozó lócza, lóg a láb-róla

Úvozó Úcza Uvadozó Utcza
Ide s tova ivadoz uvadoz
Ruvozó rucza, ruvog reves,
az éren.

Sz hová megy L, T után
a mint volt is most van.

alok, alsz, al, aló, alutt. alván

Alszok alszasz alsz-on alszik

Hattok. hatszik.

~~Al~~ fek, fekö, feküdt fekvén

fekek feksz fek,

fekszek fekszesz feksz, fekszen fekszik

Megfekszem. megfeksz.

Látok • látsz lát • látó ~~látva~~ latván

~~látsz~~ ik

Látszom látszasz

Játok játsz ját, ivad, játi

játszik játszan

Játszom játszasz kijátszod kijátsz.

kijátszom.

met, metö, metélt,

Metek metsz. metsz metszen

Metszek metszesz metszi.

Metszem metszed,

tet, tető, tetü.

Tetek tetesz.

Tetszem tetszesz tetszik.

~~Megrovatok Jelenet 121. 2. = gyógyítsd~~

El kimene a várából ~~Jelenet 60~~ l. 16.

Téged mer gyalázni azzal ~~hogy~~ tettei
Leggyinja ha papnak megszegi szennyeit

~~1 imádkozotta~~
~~2 járatta~~
~~6 ketette~~ ~~4 [illegible]~~
~~5 bemenette~~
~~7 bemenettet~~
8 ~~elmenettem~~
~~9 [illegible]~~
~~5 hídig tetette~~
10 ~~9 Szemeir II.~~
11 ~~10~~ ~~ülette~~ ~~ülellet~~
12 ~~11~~ ~~ülöttet 121 Jan~~

Bámultak nagy Isten a kis ibolyában
De borzadok tőled ember mivoltában.
~~Mező erdő, folyó~~
Száraz földek ~~s~~ ~~fut~~ vizek minden terményei
Isteni hatalomnak remekelt művei
Ha nem emberedre forr ~~bennem~~ bennetten átok
Mikor ~~fej~~ delmekben gyilkosokat látok
Ez király és koldus közti fokozatokban hatalom barom.
Milliok fetrengnek erkölcs mocsokban
Ez lop, az csal, emez gyújt, amaz öl
Anyától csecsemőket ~~kis~~ oltárok mellől
Ártatlan utasra zsivány ül út mellől.
Egyik mint vezértas gerjeszte birodalmat
Ez mint zsivány ördög ád el birodalmat
S hiába zeng könny könyör bosszu Hozzád Isten
Az ország sátána él meg pedig könnyen.
Mikor Gyula öccsát ~~[illegible]~~ nyel el ember embere
Vén Zsigmond, kölyk ~~[illegible]~~ ~~kör~~ ~~az~~ üzi e vad rendszere

Ouvre	as	Casa
Ouvres		Casas
Ouvre		Casa
Ouvrons		Casas
Ouvrez		Casas
Ouvrent		Casas
Ouvert		Aberto
Ouverte		Aberta
Ouverts		Abertos
Ouvertes		Abertas
Ouvrir		Abrir
Ouvrant		Abrindo
Ouvert		Aberto
Ouvrirai		Abrirei
Ouvriras		Abrirás
Ouvrira		Abrirá
Ouvrirons		Abriremos
Ouvrirez		Abrireis
Ouvriront		Abrirão
Ouvrirais		Abriria
Ouvrirais		Abririas
Ouvrirait		Abriria
Ouvririons		Abriríamos
Ouvririez		Abriríeis
Ouvriraient		Abririam
Ouvre		Abre
Ouvrons		Abramos
Ouvrez		Abri
Ouvrez		Abrai
Ouvrons		Abramos
Ouvrez		Abri
Ouvrez		Abrai
Ouvrons		Abramos
Ouvrez		Abri
Ouvrez		Abrai

T kimarad közben: D is.

119

Bécsi cod.

Levette özvegységének ruháját 39.
= levetette.

Hajszálit egybekötte 39. = kötötte.

Megnyitta volna az aytót 139. nyitotta

Magas óriások vették magokat
az ellen 39. vetették.

Zatvi:

mikor iuttak volna 237. = ~~juttattak~~

Te tud mert szeretlek 241. Te tudod.

A Gyézsa vagy Izsa talán annyit tett hajdan az első Keresztyén Eleinknél mint <u>Jesus</u> írja Sándor István Sokféle VII^d^ darab. 145 lap.

L. itt 28^d^ lap.
Kik mikor látták volna őket megyedvén
~~30^d^ lap. Kit én te szolgálójánod megesmervén, elfutott ő tőlled.~~
~~34. lap ismét elmenettem [illegible] látattam és onnat ide fordolattam~~
35. Hitlenül vött volna meghiedelmezetét.
38. ingandó — foglal.
~~53. Ha az országomnak felét meg kérended, [illegible]~~
84. kik kezdettől fogva állatoknak voltanak állatvák.
~~174. [illegible] vagy [illegible], és ha [illegible] a [illegible]~~

~~182 lap. Ha felmagasztalandod~~
~~mikint keselö, és ha csillagok~~
~~közibe teendet te fészkedet.~~

187. vroztanac

192. Elvetettem te szemeidnek
személyetöl

219. mert ö tevöjé reménykedett
a törlejtübe hogy tenne néma
faragványokat.

Zatrosi másolat

71. 72. ~~mikor láttunk tégedet éhe~~
~~zetted~~
~~73. azt [illegible] Jézus [illegible]~~

~~74. Vigasztalást~~
~~34 lap.~~ bemenneteket ki a házba
kimenvetek.
~~162 hogy mikor eltávoztatandom e~~
~~fölnagyságtól~~
169. ha bűnhendik te benned
~~191 Latán a szölleket legállatta~~
~~[illegible]~~
208. ~~Ki [illegible] belen~~ &c
.. .

Bécsi cod.

~~44~~

Keszched te magadat 176.

Megtörüchük a siklust 182.

Széleschéd meg te kopaszlatodat 197.

hogy ölet megnehezéche 207.

bátorohad meg 209.

meg erősöhed 209.

és mines ki egybe gyüjtö 211.

egybe gühék országokat 227

erősetted meg e törvine 115.

Szabadchon meg tégedet 116

Ordet fenefa (fenyő) 250.

Ördeghetől Basannak erősség 250.

hogy megbizoncha 216.

Kohad ki palástodat 8.

gühon és a gyüjtöt senki meg ne porcha 6.

Ne alohad bécsi cod. 72. Ne állítsad.

meg ne vakolh az bÿnünb.
Kinizsyné 33 l.

fezzed meg, 235. Zatrosi
fezzítsd. fezhetek meg

Göhetek fel a Verebeket, gyüjgyéni Zatr. 202. l.

Ehed le azokat tehetségekkel
(győzed) 27. Bési cod.

A,

Tü
Tü
Zü
Zün
Tü
ne

A, E, I, J, O, U, kiszöktetve
szó közepéből
166.

Tü leántok	leanyotok.	
Tü véntek	vén<u>e</u>tek	166
Zü fetekre,	fejetekre	167.
Tün fetekre		167.
Tü istentek.		168.

ne akarjátok hinnetek baráttoknak
204

nem reméllik vala ismét ő
neki *megjöttét* Bécsi 34 l.

123

Íz, Ivez, összehuzva
Kar, Kav, a mi kav-ar,
Kéz a mi Kevez.
Ködök, Köldök. Köd = Kövöd,
Kövödö, összehuzva, Ö válvai
K-va Köd-ök. Köld = kövölö.
Kinyulva forgó.
Kör-öm, Kör-ö, Kör-m. Kövöm
Köny-ök. Köny = Kövöny, Láb-eg.
Láb, lav, lab, leb. Láb-og.
Lélek, Leh-el, leel, Lél lelk. lélek.

Mel, mell

Máj,
Nyelv, nyelö, ivelö.
Nyak, Ivagó = forgó.
Or, honnan Or-om, = kiálló hegyesen.
, Orr van Orö után.
Óldal. Ovol összehuzva. Ól, ovolo,
óld, Oldó óld-al.
Pina, Piçsa.
Sziv, a mi Sziv.
Sziv, Szöv-ör, Szöv-ödö, szövni való.
Ször,
Talp. tav, tal, taló talp.
Terd, terö, a mi ter-ül.
Vál, váll, ival, ivaló.
Val-og. Ivalog.
Vér, iverö
Velö, ivelö.
Zúz, a mi zuvoz zúz.

Szaj Száj. Szem. ~~Pofa~~ Pofó, Poko, pokos. Szemöldök, öldö
Szemöld, Szem-övölö, öld.

Emberitest tagainak elneve-
zése, természetiesen.

Agy, avag.

Árcz, Arok, artz, ar, Arő után
Ó lett Cz. Mikint Szemő után
Szemecz = szemez. Wartberg.

Áll. Aval-ol összehuzása. Aval =
kerekbe fordul.

Ajk. ajak. Avő után Ajó, ajk.
vagy al = aj. Bél, = bevel.

Ér, erő után Ő elhagyásával ér.
melyben a vér, er, ered, eredez.

Epe, epő = evő, mely forog.

Fő, Ivő. I elmarad, V lett F. A
mi fennivő, felnyult fövő, feő.
ivaz-ó. Fül, fül = ivül.

Fasz. Fog. a mi forg.

Gége, gevegő. Kevegő.

Gyomor, miben sok gyom orog forog.

Has. Hav. Kerekben forgó, mint
a ha, hajdan menesi, most hónap.
V lett S.

Háj. mi haj-oló, hajló. Hav = haj.

Homlok. mi hom-orú, szétterjed,
mint hom-ok. Homl. homló,
Ó lett K. Elhomlik.

Háj. havó, forduló.

Hárkas uzok,

Bendi Bevendő. Borda, Czomb. Csont, Csomó. Derék, derű, üven

havonta avonta 124

havodanta hajdan

Évente

Bévente

hevente, heventében

Levente

Ifjúvente

ébrente

Debrente

~~ifjanta~~

régente reggelente

ébante

Éjente hajdanta

újonta

Szalonta

Talánta

palánta

öregente
naponta
Szeprente

Tegent, székely ajkon = i minapi. Mennyi hozz valaha volt éjjent, s ki éjeme.

töstént.

125

Parancsoló mód

2.

~~Ébredj Bözsi [illegible]~~ 219 1.

~~ébreszd fel~~

~~Keltsd fel 219.~~ Kelj ~~fel~~.

Zalarusi b

~~Kelj fel 43 lap.~~

~~Ne menj egyéb mezőre béres~~

~~ed. 5 lap~~

~~töltsd itt béres [illegible]~~

~~Ne adasd félned béres~~ 8.

~~Egy~~ Eegyüh ~~ff~~ 1508 [illegible]

egyházi kiz = együtt. CIV.

Étess, itass, adass.

vessz el. temess-el. halyog.

Kiálts, rikolts. tekints.

6 után 137/30 kr

Izolj.

9

~~Mogorova~~ morogi ~~Hova~~

~~Mójkova~~ ~~Tova~~

~~Kova~~

~~beretva~~ borotva ~~beredő~~

baradő

~~Ortova~~ ~~istova~~ ~~orti isti~~

~~Iconox~~

Csákova IV 366

~~Gyinkova~~

~~Kákova~~ IV 437

Mikova III 452

III 364

~~[illegible]~~

Ternava

Terchova II 449

Chinkova IV 415

Longova

II 167

Óvár

Nyirvár I 402

~~[illegible] [illegible]~~ forraich Balast.

Zsoldos Ignátz.

Petö, Rims csapl. Petu, Petur = Petör.

Porozló — — firiss. nei. Bratislaus Wratislaus.

De Porozló mn drabant. Bési [illegible]

Porozt.

110

K

126

Lok-ál

Gyapongi: Igék   Adoz-ál.

ott

L.

áll-ál-tam avaló aval.
gyomol ál = gyomlál hoom a vál.
hál-ál
~~Lét-ál lívó avál.~~

Élel   Inna élel-em.
Bélel   bevel, evel.
Dél-el,   devel, evel.
Fél el   Inn félel-em.
Tél-el,   telel.
ól-ál, Ról-al,

~~Kir-ál.~~

R

Jár-ál, Kar-át   iravó aval.
Tár-ál   ~~irot~~   Sír-ál
Zár-ál   írelem   Sír-al-em.
Ír-el
Kér-el   kérel-em.   Foly-el
Mér-él
Sér-el   Sérel-em.   Men-él, Palócz.
Tér-el   Térel-em.
Ir-al   iralom.
Bír-al   bíral-om.
Bír-ál
~~Kur~~ Királ a magam

Ka Ke vagy aprózó szókhoz S vetése, a szó értelmét gyaporozza. s milyenzővé teszi.
Mutató ide: Nehézkés.

Ármányka,	ármánykás, apró ármányu
Édeske,	édeskés
Gondoska.	Karacsni kéziratában látam.
Hamarka,	hamarkás.
Hajlóka	hajlókás
Heveske,	heveskés.
Könnyüke,	Könnyükés,
Merészke,	merészkés,
Nehézke,	nehézkés
Nyalóka,	nyalókás
Szeleske,	szeleskés

Hangrend elleniségek.

Arrább	helyett	arrébb.
Bámész	—	bámész.
Hátrább	kell	hátrább.
Hamarább	kell.	hamarább
Odább	kell	Odább.
Idábbb	kell	Idébb.

Rákészül mondd Deák Ferenc, ehhez
Zala megyei. Rákász.

Tánczutalan	
Tovább	tovább
Onnét	Onnat
HOnnet	HOnnat

Reám, reád, reá,
Herzám, herzád, herzá.

Henok, hencz, hen, henó
Heiuk, heiuaz heiuf, heiuó.

Minden bünctöl heiu Bécsi cod. 256 l.
Heiolkodik ki Istennek szolgál 259.
Heiaba munkálkodnak 219
Heneiteszendik hideglelésekkel – 216.
Hiedelmeszet – – – 21
Nem akartak téged hozzam meg fordulnod 8
Telljesen menék ki és heian hozott meg engemet úr 4

Az 1596beli esztergomi Agendariusban
Heuolkodó beszéd 94 lap. 85.
Heiaba avagy csufsagba 84
Heuságes dolog 95.
1565. Horhi Juhász P. Jób könyve
heiábá haláztak.
Nem hiszi hogy ö hitságos életbe volna fol. 38
Hijába való fol. 38.
1560beli Egyházi vegyesk.
heuságos szyn. XXIV. lap. Heusság XXV.
1552beli Anyaclvend. II kor 88. Ket hwüd kes.
ugyan ott 36 lap. zöld tafota heija vagyon

650.

Egy hínyra 100 = 8 / 20 X.
Két hínyra 600 = 50 /.
Zsiás 650.

108 20
108 / 20
866 / 40

6 / 50 / 8
48
: 2

120. X.

88 / 25 X
58 59 ½
43 52 ½
33 21
234 / 36 3

108 / 20 X
6 6
6 / 120 X
108 / 20

866 / 40
108 20
650 108 20
234 108 20
884 108 20
50 1300
834.

Betük kimaradásai szókból.

A kimaradt — Kellene

Gyjük — Atyája
2 Atyja — Anyája
1 Anyja — hibás gatya, totya, banya, tanya, kánya, után van gatyája, totyája, banyája, tanyája, kányája.
Bátyja — Bátyája

Gy J kimaradt Kellene

Kiió — Kijjó, Kiggó
Dizna — Diznaja
Jaggya — Jaggyúja
Jattya — Jattyúja

Henok, henny, hen heő folyamás

2

Leviathan = tengerbeli cethal...

Kevélykedik az ő pajs formája kemény az erős <u>heiaj</u> alatt. Egyik <u>heia</u> a másik heiához foglaltatott.. szél sem mehet be az ő heai között

---

Höle Czitron hőle = hüvelye

Ige aprózat. L végbetűivel.

Aprózat	Ige maga Öszhangzva
Áll-al	áll
Béſel	béll
ſzok-ál Baranyai, Ormánság.	ſzok,

Kivételek

Aló = de anyi mint alóó.

Csaló.
avalók, aval, avall.

Haló.
súg-all.

Faló; falu.
kár-all.

Gyaló; gyalu

Való.
evelék, evel.

szök-ell.

Elö: Könyvelö Buchhalter

Cselö Csehelö Gerelő Szerelö Delelö.

Zörkelö.

Nyelö, nelö. Evel el

Velö, velö Bevel Bél

Telö, Czevel Czél

Golyó.

Tiló. Devel Dél

Szak áll szak avaloló

Álló avaloló

Kálló kavaloló

Szálló. ivazaloló

Bélló, bérlö

Irül

Hozzá

pirül, meleg-ül, hev-ül, av-ül, évül

zöld-ül, tört-ül, szégül, árul!

húz, csúsz told-tol. mind irül örvöl igé össze

mere ül, ül rag

hozzájai. töl tül ő igy czére. tevöl, tevül,

Ragul, dolmányul, köpönyegül

100
200
100
80
160
50
690
216 11
906 11

1616
216
2

2096
906 11
1189 49
250
939

fitym-ál
~~időzget szalad~~gál.
fúdog-ál munka-ál, munkál.
csordog-ál
hál-ál, szokál féldog-él álldog-ál, adog-ál.
áll-ál
havogál, hájgál.
Ragal: csorogdog-ál

Av ál
Bav bal
Csav csal
Dav dal

Ál aval
Bál bav-al báldohány
Csál csaval
Dál Dálnok * dával
Gál gaval kaval
~~Gálát~~ Gavaló után Gáld.
Ragal, vongál = vonitgál. ~~hajógál hágál~~ ~~havogál~~.
szaladgál
irdog-ál
Hál haval
Kál kaval
Mál maval.
Nyál ival
Sál saval. sávol
Szál szavazal szálzalma
Tál tav-ol paval,

Él evel
Bél bevel
Czél czev-el, Czélcsap.
Csél csevel, denil
Del devel,
Fél fevel

Al, El, Ol igeragok Névző után az ember névzői tagairol.

Az aláhuzottak a többi ipenforgók szerint lehetnek. Az, ez, oz rág amattol különböztető.

L Értelme különösen azon taggal cselekvés, ahhoz hasonló készitése, annak
Z pedig tisz a körül járást, azzal banást.

Ábráz-ol. Ábrá-z már ige. s a gyök hát áb-or, mert onnan ábor-oz. Ábor lön ábor-ó után ábra.

Aj-ál. Aj = al, a mi al-ól van. Aj-ak már nagyobitás, s vala talán aj-ók. Ajak után lenne: ajak-ol. Aj-ál tehát a helyesirás, nem ajánl. Szép szóval aj, ajzál.

Áll-al. két l-l-et azért, mert össze van rántva: áv-ol. Áv = fordulás, v és l cserélvén Áv-ol, az az a mi kerekben fordul, lön l elenyésztével áll. Áll-al meg már ávol-ol másod foku igének összitése. Így van hav-ol haj-ol hal-ol után is hall.

~~Ál, ma áll. Ki azaránd kerülni~~ ~~az ál-t mint hamist, álnokot,~~ s ~~Ál azért mert egy lön áll igével. ál rész~~. Z-vel: ál-az.

Arcz-ol.

Agy-al. Leagyaltak. Megagyalta.
Agy-ék-ol, helyesel: lágyék-ol

Bél-el, A ruhának bél-et csinál.

Bör-öl. Beböröz-te. börödzik.

Bokaal, bokál

Csip-el = czip-el. Csip-ő után, Csipv s v elenyész.

Czomb-ol. Jól megczombolta,

Csecs-el. Lehetne: csecselni a csecsemőt.

szépen megeszeszni; egyéb.

Csont-ol.

Derek-al. Átalderekolta. Hangrendben kellene derek-el.

Epe-el, epél. Epéz.

Ér-el, Ér-ez. Ér-int.

Far-ol, farol a szán. Far-oz-nak jányt.

Fasz-ol.

Fej-el. Felfejelni, = fejet adni, megfejelni, ismét = fejet készíteni. Lefejezni = fejet venni. Béfejezni =

Fog-al.

Fül-el, hajdan s a palócz ajkon ma is: fil-el. Innen: fil-ent,

Gége-el, gégél

Gyomor-ol, gyomrol. Gyomroz.

Haj-al. Abonyi szekerestől hallottam 1843-ban a pesti dunatéren, hetivásárkor, jól meghajalta biz a ... Az az haját meg ránczigálta. Háj-oz

Háj-ol.

Has-al. Neki hasalt a folyónak. Has-a

Hát-al. Hátal-ó zsidó.

Hüvelyk-el.

Homlok-ol. Hom gyök után hom-ol, a mi elterül, hom-ol után homol-ít, a mi terítve van, s homol-ik, homlik, hangrendben, homlok.

Hónalol. felhónalolta.

Hus-ol.

Hurka-al = hurkál.

In-al. Jól elinalt = jól hasznát vette inának.

Ikra-al, ikrál, bábikra után véve. Ikrál
= ugrál.
Iz-el, első forítás, izel-el másadik, v innen
van összehuzva izl-el.

Kar-ol, átkarolta barátját, kedvesét,
felkar-olta a gyereket. Azt tevé legin-
kább mozgásba, azzal cselekedett.

Kez-el, nem régóta vették fel helyesen,
hivatalos nyelvbe is, manipulat kité-
telére. Ez jár ugyan az irattal foglalata
tárgya körül, de a csomóiratot kéz
forgatja, kezeli. Lekezelni =
Köldök-öl, v. ködök-öl.
Könyök-öl, ki arra támaszkodik, v teste
felsőrésze, feje tartására annak vesz
legjobb hasznát.
Körröm-öl körmöl, A körmölő mérges
bolond, ugyancsak mutatja körmeivel etc.
lukvészt.
Láb-ol. Ellábol. Meglábolja. Jellábol.
Mindenik lábával dolgozik.
Leh-el
Lép-el.

Máj-ol, Máj a mi lágy, szétmál-ik.
Mel-el, mell-el. Mel-ő után mél-v. V elenyész.
Mony-al.
Nyak-al. Jól megnyakolták. Lenyakaz-
ták, azaz nyaka körül járt a bakó.
Nyelv-el, ki azt pergeti, különösen
azt forgatja. Nyelvő után Ő lúg v, nyelv.
Old-al,-ol.

Or-ol. Or czimpájában tüszköl a harag. A belvederi Apolló orába is azért vágá vonását a művész.

Ököl-el. Öklel. Ök-öl már első foku ige, Ökökel = öklel már másod foku.

Pofa-al, pofál.
Megpofoz-ni = pofáját bántani, a körül járni. Jól pofázott = sokat evett. Derekasan felpofázta az ételt. Pofáját érintette.

Picsaal, picsál, cs és s, zs cserével pisál. Vagy a pis hangtól.

Pinaal, pinál. Pin-áz.

Sark-al.

Száj-al. Leszájolta.

szak-ál, ugy látszik szak-ol.

Seg-el, most: segg-el. Seg-ével menni hátra.

szem-el,

sziv-el,

Szőr-öl.

Tag-ol. Ugy eltagolták, hogy .. Tagol-al = atag-lal, már másod foku aprózat.

Talp-al,

Torok-ol, torkol. Letorkolta.

Tok-ol

Tenyer-el, Tereny-el, Teny-er jöne teny gyöktől, honnan tenyész. Terteny, mikint Palóczoktól hallám ter után, honnan: ter-ül. S ez helyesebb.

Test-el,

Térd-el, Rá térd-elt. Térd-ér után k és p cserével
térd-ép, innen letérdepelt.
Tüdő-öl, tüdöl, tügy-öl.

Uj-al,
Val-al,
Vese-el, vesél

Vér-el.

Vélő. Itten az után velőel, vél-el, hanem
csak vél, mert velő, igenévszője
vel-ér, vel-ik vél,l igének, melyek
ma elrejtett.
Viz-el.

Lelkiség ; cselekvés miveit és l jellemzi
következőknél, mint igerag

Abél, = al-ól.
Besz-él, besz gyök

Csa-l. Csa-v gyöktől, honan csav-ar.
V cserél L-lel.

Cseré-l.

Dal, dar gyök után. Onnan dár-ol, dá-
varról. Dal első fok, dal-ban második
dal-ol összehuzásával. a ki ébren van. igyáz
Éber-el, ehui éber után,
Elme-l után lett elmél-ked-ik.

Esz-el, Moldvai szeretykenőknél.
Első fokán. Észel-el összehuzással észlel, 2s. aprózat.

Ének-el
Fa-l, Va gyök cserél, honnan val-ó,

Gond-ol
Hall, Hav-ol-ol másod fokú ige után.
Hallhat

Hav, ha számagesira, mely mulást fordu-
lást jelent, lesz v és l cserével hal,
l és j csere után hal, haj-ol az füle:
vel ki hall-ani akar, s hajol össze
húzva: hall. Szeternétől hallottam Parádon 1842b.
Jár-al, Szandai
Kép-el. Képel-je csak magának édes D...
szokta volt gyakran mondani Kolozsváratt
báró Bánfy Lászlóné gróf Bethlen Borbála,
a szabad-nemes keblü báró Bánfy Laczinak
Kraszna vmegye országgyülési követének. jó
lelkü anyja. 1840b Posonban levél Te igaz
ember a haza vesztése, mondhatni a ha-
zaé, mert azon lelkes beszédet, melyet sírodon
Palóczy László borsodi követ szavala, egész
Ország szellemme visszhangozá. Nem ismerek
Magyarországon barónét grófnét, kinek
magyar beszédiből gyökeres magyarsághoz
példát idézhetnék. E mai nemzedékig
élőket mind elsodrotta Mária Therezia
és József németesítése. S átoljában Ma-
gyarországon csak képzel forog ajkon,
ez pedig már másodforma képez- után
jött, képez-el után, mint ér-el után érez-
ből érzel, mi érzel-em-ben van.

Leh-el, összevonva lel, lél. Lehel vezér neve
is inkább innen, mint Lelius- római név-
től annál ius ugy elvetésével miként
Horvát István gondolata szerint Marcus
Aemilius helyett Márk és Emil lett. -az
Lehel vezérnek s apjának kellett és a
deák keresztyénkedés.

Lel, a ki valamit lel, ‡ jöt leh-el örömé-
ben.
lélek-ez, lelkez.

Lélek-el,
szó-t

Lép-el

Men-el, hallottam He-
vesben palócz.

szag-ol

Öl egy öl, Öl-el az az öv-öl
átövöl összehuzása, s im
kell hát: öll.

Tapint-al
ül, itten aprózat ül-el, miként a palóc mondja: ülj le
helyett gedélve: ülelj le. Ilyen al után al-ol al-él ‡

‡ Ez is üv-öl után v és l
közötti csere. Üv = Öv.

Vall, val-al első forma aprózat után val-al össze
húzva.

Embertest taguirol van még véve
epel-eg, <u>eg. og raggal</u>:
oldal-og

Szemel-eg; Szemel első fokítás, szemeleg második.
szivel-eg. Szivel csak hogy szivébe vegi; sziveleg, már kedveskedik; enyeleg.
Szivelget.

Lehet tehát még:
ajál-og, annál inkább mert van: ajálgat.
csipel-eg, czipel-eg, különben is levén, czipelget.
Farol-og, tán divik farolgat = ferdéz.
Fülel-eg, hiszen van: fülelget,
Hasal-og, él: hasalgat.
Izel-eg, Mondják: izlelgette.
Karol-og. Karolgattam szépemet.
Kezel-eg.
Lépel-eg, ennek összehuzásából van g és d cseréjével lépdelget.
Nyelvel-eg.
Órol-og.
Öklel-eg.
Sarkal-og.
Térdel-eg
Van: kedik igeraggal
epe-kedik

szar-a-kodik,

szivekedik. Kartalon 1844b.

iz-e-kedik,
öklelkedik.
vél-e-kedik, azaz velőködik.

Van: kozik, ezik igeraggal:
aj-ál-kozik

AS, ES ragnál van eléadva:
áll-as kinek nagy álla van.

Fej-es,
Fül-es, csufolás.
Szájas,
Szemes dicséret, gróf Bercsényi Miklós írá
Bertótihoz
Tenyeres talpas.
Vállas.

Ék ragu névzők közepén levők
kivéve, ék elhagytával.

Aprózott ige.	Ige első foka.	Névző együtt.
csöcs-el,	csöcs	csöcsel-ék

Csöcs itt csöv = csév.

ázal,	áz-azik,	ázal-ék
föz-el,	föz,	föz-elék
függel	füg	függel-ék
járul, járol	jár	járul-ék
kav-ar	kav,	kavarék
kanzal	kanz	kanzal-ék

Kanzalék, kanzarék, kanzalék
el van forgatva kaj-ból, s az
nem egyéb hanem kaj-al-ék.
kajz-alék, j és n, z és k között
benségesével. s itt van konk-ol
értelme is.

szerzel,	szerez, szerz,	szerzel-ék
Nyes-el, söl,	nyes,	nyesel-ék, nyesőlék.
Toldal,	told,	toldal-ék.
aporol, aprol,	apor, avor	aprólék.

Igy van
füged-ék
nyom-ad-ék
vag-ad-ék
seny-ed-ék.
nev-ed-ék nevendék
persed-ék.

1602
1498
4

1602
1553
9

16

1602
1498
4

881

~~Vegyfarka 255.~~ VIII. 252.

~~Csudafalugyája~~ —

~~Mészopatada 252.~~

Bazan rive 256.

~~Batoditire~~ 260.

~~Fonyaháza 308.~~

~~Urkatha~~ 510.

Magafölde 291.

VIII.

Nyarnevény 249.

+ 375
175
960
72

1582
871

2453

Sz. Ferencz élete

Kezemhez vettem Gróf Dessewffy Emil urtól 1844e octob. 9d. s visszaadandó levén a tiszte grófnak hogy a tisza-löki plebaniához juttassa, mert oda való.

Döbrentei Gábor mk

Nevezem: Virginia codex-ének, mert hozzám jöttét gr Dessewffy József leánya, Virginia eszközlötte.

Kegyüvár

Vár kegyő

24 60
54.

Elkettődzik szemem
előtt a bcü,
~~[illegible]~~ makacs,
~~tömörcske~~
~~[illegible]~~

[illegible] ung [illegible]

Ein löbliches Ge
spanns- und Nati
kunft einer Lan

~~Almaskey:~~
~~Lithrant~~
~~Dirhay:~~ ~~Dim~~
~~Tarkay~~ Ge
~~Walkay:~~ ~~Gr~~

~~Kempirtey:~~
~~Abonyerstka~~,
~~Warenpkaj~~

~~Vándorhaj~~

11/49. 12 30
41
12/30

20
21/
41/ X

~~Da~~ de/~~vag.~~

~~Csárda. csapszék, kis korcsma, hely mellyen sokan csármálnak, mert csárma Vágban annyi mint csahos, csacska, csármál pedig a diákok között az ki sokat kiabál. Tájszótár.~~

~~Nem ide való Korda, mert az deák.~~

~~csoda,~~ ~~csuda.~~ ~~kicsoda?~~ zonda,

~~példa.~~ ~~duda~~ is ide való.

~~labda, vagy~~ lapsta Kurta.

kazda gazda. ~~garmada,~~

~~ferde.~~ félre, s kihagyásával mondatik fére, s e fer-ből ferde, fer-hénes is innen mint az Vorgehängsel.

~~Csorda,~~ ~~mellyből tej s jövedelem csorog.~~

~~borda~~ gerenda ~~czemende,~~ czéda.

~~orda,~~

~~Zajda.~~ ~~[illegible]~~ zajda

Jegyz. E da/vag participiumot jelent, abból lett

~~Csorda,~~ = csorogó, csorgó, csordó.

Orda, = irogó, irgó — irdó.

Tehát az új

~~járda,~~ járó, járodó,

~~ápolda,~~ ~~ápolgó,~~

~~gyámolda, gyámolgó.~~

~~Gyonolda, gyonoldó.~~

~~[illegible] Pesti hirlap 1844. decemb.~~

~~lobda lobogó, lobog-ál~~

~~lobogogál, lobogdal~~

ragyogoy helyett ragyogdal

~~Jókai: járda,~~

~~zárda~~

~~nyomda~~

~~tanítda tanda tanoda~~

~~uszda~~ ; ~~új jöv uszoda.~~

~~ápol-da.~~

Nyelvtulajdonság, 's tulajdonsága
nem csak millyenségjeinek
Névnek 's comparatiója:

~~Fülöp mondá Bosfeiden: Ha csak egy kissé~~
berabb ~~volna, mindjárt ajánlkozna~~.

Oktob. 18d 1841. hallám a' kisdedem haza jöttével
~~essé; akaratlanságit, rakoncátlanságit elbágyait~~
~~kit befestettek~~: ~~Megmondom Kedvetek, az~~
~~az ember, ökörebb az ökörnél, se orás~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] befest.~~
~~'s mondják: [illegible], legszebb, szamarabb~~, díszesebb, ör
~~mondották: szamarabbul 's [illegible] [illegible].~~

Sok mondom van, mint hát sok mondani való.
kim van.
Taraji másolat: még sok mondó van Szókönyv
330.
Sokak akarák (soka helyett) Taraji más. 330 lap
Monnó anta, 330 lap. Jászay szókönyv. fejezeteit.
mulók, multok mult, kik eleve multnak valaha régi
mesékbani. 333. lép, menvén, elmult, 's eltűnt.
A' nap süt, a' hold szolgál.
Egy összemaroknyi Sopron örege.
Egy ingben jár, egy gatyában
Pára, csak állatnál pár-oltó. Lélek ember
nél
Egészség, a' mi egész. sanitas.
Édes Atyám, anyám, édes hugom, édes Haza.
Árva Kacsándy Zsuzsánna. Magyar asszony 's veszi el nevét.
feleség. tulajdonképen fele-rész, medietas. Azonban [illegible]
ezzel. Melly gyengéd!
Gyermek. A' mi terjed. Gyarmat gyűlde gyar.

Gyomromból 's utálom. Harag, undor, gyomros rossz, szíve egy.
Szívemből szeretem. Igazi hajlandóság, szíve nyugalmán.

142

Nem igazán magyar

kifejezések,

hanem németből vettek.

6. A' mai legközelebb állapotban Magyar is él a' legszebb társalgási kifejezésekkel: tessék, méltóztatik.

Hanem ez annyira össze bonyolodott hogy Gödöllő körüle beszédében is

7. Ellátott, Kuruczos feletti szolgai belétapadás!

Illyen: Különösen is jönne ki az "Magyarországon" "tól nemzet" -tol. és hogy jönne ki az, ha az adót azért nem akarna fizetni ~~Hon~~ Literaturai lapok, 20d szám 1841. 86–87 lap.

Az Erdélyi Hiradó 1842beli 69d száma 416 lapján alatt van: egyre szednek a papi jószágok behuzasát s a papok kész pénzben fizetésit.

8. Magyar asszony a nevét el

E'féle nyelvbotlásokat kitünő ügyekkel élesre nézve kijegyzett volt az 1820beli Tud. Gyüjt. VII. kötete 96 — 97 lapjain és 1823beli XI.d kötet 31 — 48 lapjain Bereghszászi Nagy Pál, 's ~~kezesse~~ tudjuk a' fiker nélkül; mellé folytatta ő az 1825beli VIII.d kötet 2 — 25 lapjain is!

hogy ez (a ~~Honderü~~) ujra felköltette a közönséget;

Honderü, 1847. lap. 505. 16. szám.

Cz

Észrevételek. Nyelvhibák.

1ször Minden: Szeremleinek az új philosophia szellemvilági fejlésébe 1841. lap 7. hibás: csak úgy lehetnek minden emberek okosak kell: csak úgy lehet minden ember okos.

lap. 10 csak a három utóbbiak a valódi részek jobb volna három utóbbi ~~az~~ a valódi rész.

— 11. valamennyi pontok a mellett hogy egymáson kívül léteznek: valamennyi pont — hogy egymáson kívül létez.

— 22 melyben három kisebb mondományok vagy mozzanatok vagynak csak mondomány .. vagyon.

Minden szentek rosz: vége Temetés: Reggeli (van a Budapesti híradó 1844ből. 321d lapján: ≠ Mindenszentek napjára tűzé ki, kellett volna: holnap ra Mindszent napra.

≠ holnapra

Mindszent, így a helyneveknél beszédben, így Egri Mindszent, Győr megyei Mindszent

Nemzetesség: B. Jósikának 1844 febr. 6d. a Kisfaludy társaság közgyűlésén megnyitott beszédében l. Honderű 6d szám 188 lap:

Mi nem vágyunk más olvasókat kellett volna: olvasókra.

A mit kérünk csak az: áldozzatok mint eddig. E helyett: A mi kérelmünk csak ennyi: Legyetek kitűrők, = Bleibt ausdauernd.

nak nok nyelkegeje.

Budapesti híradó 1844beli 320d
lapján, 1840dik évi 8ik törvényczikk
8ik §nak világos értelme az levén,
hogy ezennel minden vallásbeli kü-
lönbség nélkül plebánosoknak,
egyházi szónokoknak, káplánok-
nak, és segédeknek ollyanok
alkalmaztassanak, kik a ma-
gyar nyelvet tudják. — Ott
nak írd. Mint ő ezt egyes
számb miként a magyar falusi
ember mondja így: plebános, szó-
nok, káplán és segéd csak olyan
lehetett ki magyarul tud.

Nemzeti ujság 1844. 76 számban
318d lapon áll: Több lapok azon hírt
közlik, kellett volna: több lap köz-
li azon hírt.

Életképek 1844. Huszadik szám Nov. 13.
Gyö: Semmi fölül az ostobaságon Elma
futtatás Vajdától. Kellett volna:
Ugyan ott 647d lapon van: Kolosvár-
rol szólván Csatáry Otto: Legszebb épü-
let a Kormányzótól lakott Bánffy-
palota.

Életképek 1845. Aug. 23d lap. 246. Csatáry
Gyulaitól: Hamar [illegible] naponkint
kijöhetni. Kellett volna: be érhetni,

„Lovaggá ütteték" áll a Honderü 1845 bel. Őszutó 14diki köte 293 lapon: Kellett volna: daliává v. vitézzé szenteltetett, mely jobb szentelék. Nógrád várai itt B..r M, egyébkint ~~oka~~ több okadattal irá le, minchen. Remellay.

Pesti hirlapban áll 1845. Sept. 25. lap 204. Portugallia uratnál: Ne ütközzetek meg felséged a' szabadságon mellyet alattvalóinak legutolsói magoknak vesznek önhöz szólani. Kellett volna.

Hetilapban 1845. Oct. 17d. 58 szám 916 lapon: Az érdekeltek akarják magokat a mondott jegyzőségben jelenteni: Kellett volna A kiket érdekel, ne sajnálják a' jegyzői hivatalban jelentkezni.

Jelenkorb. 1845. octob. 23d. Zágrábi tudósításban oct. 9d. Ezen ülés egyike volt a' leglátogatottabbaknak. Kellett volna. Ezen ülés legtömöttebb közül való volt. Ki kell kerülni a 8 szótagu szót.

BpHiradó 1845. Nov. 11. lap 313. A Constitutionel ezére ~~ge~~ keményen bőrére megy a ministernek.

Nemzeti ujság 1845. Nov. 13d. lap 720. „Minden szentek estvéjen" áll. Kell. mind-szent estvéin, este.

Erdélyi Híradó 1845. Nov. 28° 93 szám. 756 lap: A második kamarába 109 petitiók és 17 sérelmi levelek érkeztek, melly számi fölülhaladja --- Kellett volna, 109 petitio és 17 sérelem levél érkezett.

Ugyan azon lapon: Az országgyülés 14 napokig tanácskoza

Kell vala: 14 napig.

755^{d} lapján áll: számos beszédek s taglalgatások után végre.

Kell vala: beszéd és taglalgatás

Honderü 1846. lap 18. Váray Úr felmondott az Igazgatóságnak.

Kell: lemondott az Igazgatóságról.

D.
146

Hibás: Ünnepből jövők, Honderü 1845. lap 104. Kell: ünnepről.

Több nemnemes ügyvédek és nemügyvédek átlátván, áll a Budapesti hirlap 1845beli 120d lapján, ~~ut~~ ~~egy~~ Ny. M. baltavári ~~lelkész~~ egyenes vallomásu lelkésze, borító alá integető pap urtanácsos jelentésében, kell vala: Több nemnemes ügyvéd. Majd midőn több ezerre lesz, nem azt fogja érezni: több ezereim vagynak, hanem ezerek~~ke~~. nő jövedelmem.

Barátom, e szerint neked tengernyi gondjaid vannak, áll az Életképek 1845beli 247d lapján, Mérey Móricz elmés gunyában. Kellett volna: ezernyi gondod van.

„pompás országutainkon gondolatgyorsan repülünk egyik helyről másikra, ejté nevetségesen Nagy Ignácz ugyan az 1845beli Életképek 241d lapján, mosolygtató ötletességű a Magyar lángészről. Kellett volna: országutainkon egyik helyről másikra gyorsan repülünk mint a gondolat.

„Több folyamodványok adattak be," áll a Pesti hirlap 1845beli 153d lapján. De még ugyan ott helyesen van: Több folyamodvány bemutatása után.

„Minden honfi'ak egyesülvén" irá Dr Bloch Móricz ugyan azon Pesti hirlap 1845beli 154d lapján. Kell vala: Minden honfi.

Ha az igazság huzná a rövidebbet, áll a Honderü 1845beli 228d lapján. Gyönyörü magyar kifejezés" kellene: ha ú az igazság győzne. ha az igazság lenne elnyomva.

„Miképen megyénkben többen is vannak, kik ugyan eddig nyilván adómentességökről fel nem mondák", áll a Jelenkor 1845beli 154d lapján lévő Szatmár megyei tudósításban: Kellett volna, adómentességükről le nem mondottak;

„I Pál orosz czár „Termeibe Bonaparte képei voltak aggatva, kinek nyilvánosan egészségéért köszöntött" van a Budapesti hiradó 1845beli 218d lapján Thiers historiáji kivonatán, ahol gallicismus a sa santé. Magyarul így van: ~~kire nyilvánosan köszönté poharát~~, vagy kinek egészségére nyilvánosan ivott, vagy ha megfordítva, igaz szivétől örvendett annak

megletteni, Miért kaczagna most öklébe annak enyésztén, áll a pesti hirlap 1845ki 243 lapján.

Ugyan ott, az ~~sörre~~ Allgemeine Zeitung gunyneve, mit érdemetté tön, Sörnénike. Magyarosabb volna: söröz ángyom asszony.

Budapesti hiradóh 1845. lap 277 áll: és mellyért talán sokaktól félretétetnek: németes, kellett volna így: és mellyért talán sokan félreteszik.

Nemzeti ujság 1845ki 262 lapján: olly városban, mellyet egy részről lelkes magyar tisztviselőség lak: németes, kellett volna: mellynek lakossága részint lelkes magyar tisztviselőség.

mellynél azonban földieim huzzák a rövidebbet. Hetilap. 1845. szám 14. lap. 210.

Hajdani 3ad zemély,

Margit életirásában, Bray ki:
bocsátotta lapokon.

272. Tanehtanaya. Ma: tanítaná.

273. Italgatnaya. Italgatná.

275. Nem merneye kij vennij az faz.
ekat az zenből.

278. Adnaya.

279. Megoltalmaznaya. Hozhatnaya,
.. látogatnaya.

286. Kijvel megorvossolhatnayak .. Meg
orvossolhatnák. Megbockatnaya.

288. Megverneye, kerneye. Megver.
né, kérné.

290. Rekezteneye,

292. Kenderkentellel megkentneye és
igen zoreytanaya.

296. Mykoron látnayak az sorvok..

298. Es az o clastromatől (igy) kivon,
hatnajak, tahat ö rayta minden
akaratyukat (igy) megtehetneyek.

299. Nem vonhatnayak az ö akaratyuk-
ra

302. Mykoron halua fekenneyck az ö

az ö agyában. De itt, már, zolgál.
hatna' is, áll. Pray, nem az eredet.
it bocsátá-ki, úgy hát, zolgálhatna'
már a leiratba csuzzant.

303. Meg gyogyhtanaya ...

1563. Horthi Juhász Péterről, Zent Jób
könyv... Debrecenben.

IV. levél. Eltavozneiek
V — Magáról levakarnaia.
És megvigaztalnaiak a Jobot.
A már hibásan csuzott bé.
VII. Varnaiak az halált. ... Kiásnaiak.
XIII. Megmerettetneijek .. Vettetneijék
LIX. Bezédemet semmie tehetneie.

1566– 1568. A zent János jelenéséről
Másik concio, Cap. 15. 1. es acki
nem diczerneie atte nenedet

1638. Telegdi Miklós eztergami
prepost, az evangeliomoknak ma-
gyarazata. Elsö rész. Másodzori
kibocsátás. Béchben. Ited ritk.

80. Pöknéjék orrzajára és ezt mondanája,
tartoznéjék az ö feleségét... el nem akarnája venni
és panazlanája azonnal hivatnáják elö.... és
kérdenéjék .. ha el akarnája venni... Ha azt
mondanája hogy nem .. tahát vonnája ki..

195. hogy az ö zent fia.. ismertet-
néjék

179. Valaztanája és hínája Isten=
valaztaná és híná.

177. ez a példa hogy betelnéjék,

172. Ugy tetezenéjék hogy job volt
volna..

109. Megtalálhatnáják és megismer-
hetnéjék

110. Ki mondhatnája meg.

115. Ha zájokon ki nem zalazthatnáják.

135. Mint illenéjék. Ritka az a kerez-
tyének között ki ugy böcsüllye lelki
páztorát az mint illenéjék, írá
Telegdi Miklós eztergomi prepost.

136. Alég találtatnéjék más.

137. Elfelethkezhetnéjék az anya..

141. Hogy jót cselekednéjék

145. ha nem segéttetnéjék is... az
ö igaſságokat akarnáják elöallatni.

149. Hogy ugy teczenéjék mintha

158. Mintha azt mondanája.

130. Nem volnának kik szegdelnéjék es oszto-
gatnáják az evangeliomnak kenyerét.

176. Erőtlensége által éppeteneje fel
180. Hogy ő zabadetanája meg-
182. hogy sem menekednejék meg.
183. Örömest kiontanáják vérét.
186. De kérdhetneje valaki.
202. Hogy senki ne vélneje azt.
205. Mintha azt mondanája.
209. Hogy sem mint megerthetnejét
Hogy ő tőlök megtiltanáják és
megvonnájáik
225. hogy azokat megváltaneja... és
ne vetnéjék az rabságnak igáját
alá magokat.
236. De kigyőzneje megmondani.
303. Ceremoniakat gyakorlanáják.
313. Hogy ezt megmívelnéjék,
429. Mintha azt mondanája.
460. Ha valaki azt álétanája?
473. Majd úgy tetszenejek... Azt
vélneje felölök az ember.
475. Hogy megérelnéjék
477. Meg nem fojtatnéjék.
488. Kelletnejék ő neki bémenni.
495. És az reáiok következendő
dolgot látnájak, bizony különben
tartanaiák magokkal.
497. Fel ne zednéjék: hagynájak.
522. Meg ne kóstolnája.

523. Soha hüst rem ennéjék inkább hogy semmint felebarátiyát megbotrán-
koztatnája.

528. Böjt 1 vasárnapi Pred. Az ör-
dögtől megkésértetnéjék, és tetova
kordoztatnéjék .... megfezéttetnéjék

541. Meghadnája échel halni, .. mutat-
naja meg istenj erejét ... kövekel
változtatnája kenyerekre!

12. Minthe arzal is bizonyétanájak
556. Hogy az ördög küzetnejék belöle.
564. E az ebnek vetnéjc
574. Ne dicsérhetnéjc az Istent.
598. Elhinnéjék az halgatók
604. Azt mind örömest halgatnájak
612 Megérnéjék ők azzal.
614. Ha felzednéjék.
627. Reánk támaztanájak ha lehetne
635. Minthe azt mondanája.

152

A dubniczai krónikához megkell nézni Lambecii diarium itinerarium p. 61. és 567. Ebben egy 1358^{b} írt magyar krónikáról van szó.

153

Kizedvény e könyvből:

Herbarium. Az faknac füveknec
nevekről termeszetekről és hasznairól
Magyar nyelvre és ez rendre hozta
az Doctoroc könyveiből az Horhi
Melius Péter. Nyomtattot Colosvárat
Heltai Gasparné műhellyébe 1.5.78
Esztendőben. 4ed rétb.

Ivollya 140 f. 1. Ivoló tök.

Meghagyott feleség: Helleniud.

Kigindec munka.

Áldott fü Carduus benedictus. Acanthus.

A ki Lidérczes azon foly a mag az
testéből s nem tarthattya meg a
magot folio 24.

Hev betegség. 24.

154

V rejlik NY előtt.

Avnyó,	Anyó,	sav-anyó, any-a,
Bav-nyó	Bany-ó	banya,
Kav-	Kany-ó	Kanya,
Sav	sanyó	savanyó.
Tav	Tanyó,	tany-a
Evny	Eny-ő	enyv, Ene.
Bév	Benye,	benyő. Bene
Fev	fenyő	fenye, fene
Gev	Genyő	
Hev	Heny-ő	henye.
Tev	Tenyő	teny-ész
fiv	finy-ó,	finy-a
Fov	fony-ó,	
Göv	Göny-ő	
Köv	Köny-ő	könyv, köny-öl.

Hamar fordul, forgatható.
könyő, facilis, könyü [illegible]. könyv liber.

AR, ER, UR. utáni NY.

Barny-ó, bornyu, borju.
Baranya.

Harny-ó, Lelesen a hernyó.
Varnyó, varnyu, varju.
Erny-ő,
Derny-ő, Dernő, derhenyő.
Hernyő Abaujban a hernyó
Mernyő Mernye.

AR, ER, UR folytat.

Perny-e, pernyő
Sernyő Sernye
Csernyő Csernye
Ternyő, Ternye.
Vernyő, verhenyő

Bornyó, borju,

Pornyó, porhanyó.
Szörny-ő szörnyü.
Lehet.

Ornyó
For-nyó,
Gornyó, Kornyó
Sornyó.
Kernyő Rahm.

Rosnyó.

Teknyő,

Lehet
fernyő

~~Tutaly = tutaj, talp, Zát, Tiszaujlaka Száty, Zaj.~~
4

~~Dologtevő nap, hétköznap, művelő.~~

~~Hüvelyk~~, bötyök uj.

Muzsaj, = Mus-al.
Gyulaj, Biharba Gyul-al.
Forgol-ány.

Ardó értelmének kifejtés.-gel = Arad-ó, ~~tán~~ árad,
more
Erdő, ered-ő után
Ferd-ő = fered-ő. fürdő, fördő.
Ord-ó, = orod-ó. = forgó.
Hord-ó, = horod-ó, horgó.
Tord-ó Torda,

Darg-ó, dargó,
Borg-o, borog-o.
Csorg-ó, csorogó
Pergő, pereg-ő
Cserg-ő csereg-ő
Hergő hereg-ő

Barkó vára. Ferk-ó, ferk-ő.
Dargó,
Tark-ó,

IV., Gyök fürkészet.

156

‡ Rege szó, ~~[illegible]~~ ki regél igénk méhe,
általmasiin ezen betü cseréltetésin kimagyarázhatni:
régi- től. Mert reg úgy töve á' reg-
mint napp-al-nak nap.
gel-nek
esttel 's estély-nek est, ‡ 's reg
gyülekező szép szőke ~~arany~~ haju
pedig mindennap
leányt á' ~~haj~~ holnal hollal hajnal.
kebelebül, regét pedig régi időből
Dunamenti ifjú Gyerköcze fo-
regél á'
hóban, szőke fonó zülfke leánykáknak
vagy ezek elsorv midőn öregeiktől
regéjét pillan. Mond valami régies-kreig ‡
esttel ~~mellett~~ igehatározó,
‡ 's reggel nappal, 's lön á' régitől
kezdetheveit meg, váltogatta így el?
‡ reggel De midőn
rege. ‡ midőn hollal, lön hajnalta:
Úgy ! Elég rögös
Ha reg 's rög egy-e á' magyar ~~nyelv~~
á' mi régi, kiált á' kurka,
régiségeink kikaczagja, ~~[illegible]~~ vagy
mert ige be engedik gyepesedni, á' [illegible]
elhalasz tenni.

Rege
csapda, rendes á' töve, -től lön: csapdi,
‡ midőn meg
‡ rendi töri.

Ill és illik.

Élünk ezekben: tudni illik scilicet. L. erről Jápay
Müncheni codex 307 lap. ~~A'~~ Bécsiben is mi
jött van tudni a mert. ~~tehát~~ a' conveniens,
Nem illik ez nem. A' mint illik Convenio
valahová Illeszteni. Temetési kö-
Illeszteni, kezdve hol áll: illeszte öl = illesz
nyögésen
pe öl
Ill a' bérci, nád a' kegy.
Illat, tehát vole illás – ez pedig jött ebből
illan, el
illod, illasz, ill, és innen
illan, illy lebbebe mint az illat.
ebből illetén, talis,
Ill-ből ill-et, hez ~~tehát~~ tudni illik tehát
Scire licet scilicet
amit mint scire convenit.

Ill-ből jő illik, mint es, esik,

157

~~Két szó~~
~~Két,~~ három
Egy ~~szótagúnat~~ melléknévből lesz egy
l betűvel.

bús, busúl,
bús busít
vidám, vidámul, s jó lenne víg, vígul.
enyhe, enyhül   Lehet tehát:
szép, szépül.   bölcs-ül, az az bölcs
Dombori   kezd lenni.
szigoru
szép, szépül, szépülés, szépület
szépít
ép, épül, — épület.
épít
hang, hangul, hangulat.
tűz, tüzel,
szives, szivesül,
lelkes, lelkesül,

Le

Némelyi:
öl- ölel, öl innen s orgá,
derü, derül, gyök: der, mer ebből
derít,   derěng.
merü, merül — mer. — mereng
merít
ború, borúl. — — bor — borong.
borít
Közzörü, ~~Közzörül~~ közzörül.   Közz.
~~Dombom~~ domborúl   Domb.
~~Szigoru~~ lehet hát szigorúl, szig. — szigoru.
háborúl —— háborul — háb.
~~vagy,~~ eggyül, lehet hát
sziv, szivül, szivülés, gyülés. érdek.
lélek, lelkül

játék, Játék, Ját — borzadalom

Van ámyék, bámul, kábul, csábul, gyök után
ít, ám, bám, csáb, kát s felelevenítendik
bámi, csábi

derek, derk, der, majd dér,
merek, merk mer.
fejemüle valam

Fenforog egy igéből: sétál, babrál, itél,
esmél, ~~[illegible], törde~~, zabál, elsejné
az l nagyos, elé[illegible]hagyás névből: séta,
babra, ite, esme, zaba.

#) Szölö l. és a kiejtés bemiegen. az az szövö, mint szöll, szölög szöl, mint fövök helyett fölök, föll, föl.
Szövö a mi fajainkba, szövödik, elavult, ezen, még is van
Nevek, mellyek vezzesültökböl lettek, s ma szölös
csak mint nevpók élnek felkölles
hetik, égeskor, úgy is dísvite igeikes.
emö, ~~kmilö~~, Kecs-emö,
erö, vólt hát erek, erp, er, van ma
érek, érp, ér, két féle értelembe.
1. materesen, 2. tendo. mindenikhez
erö kell. Érék, erp, er, voltni
láttagi, merek, merp, mer, innen
mérö, verek, verp, ver, innen verö,
fépsek fentö, kerek fentö.
fentö, volt fentek, fentesz, fent.
mezö, s minden meze van. a meztelen.
illat, ~~illás~~-ból. illok, illak, ill,
csillok-ból, lehes, csillás, ~~villás~~.
illö, illek illesz, ill, illendö. vez. ~~mbor~~ va vez
vezér, vezek, vezz,
's megtevén
meddö, tek, metek, mettö-böl Medex 329 lap. az eré
esö, volt esek, esz, es, (esik pluit)
meddö, met-ből ki meggeve mettö, metszö,
szellö, volt szellek, ~~szellek~~, szell,
~~Jinan~~, szellás, szellet, szeplö tatrosi másolat
~~volt~~ ~~volt~~ voltz, vol.
való, volt: volok, voltz, vol.
tarló, — tartok, tarsz, tart, v. tallok tallsz
de a gyüjt tar. tarló a mi már le van tarolva
koppasztva
esztendö, esztek, eszeck, eszt, most is ersz.
tek, (erös szeck) lásspit egy jöven.
dö halandó-ból, mindenütt fenomig
jövött, halok, ebből halasztok.
idö, szö volt, idek, idsz, id mert ez id-ből fenomen
mig, idül, felidül, felüdül
tetö, tetek, tetsz, tet, mint látok, látsz, lát. Magyar
tesen, mint látsza.
pillangó, pillongok, pillongsz, pillong, pillongó mint
hullongok, asz, ang, 's mint van hullatás volt pillok is,
s nem egy villok, pillok, ill
sarló, tuskó, de a igét. ~~Szeplö~~, gyeplö, kapplo,
szölö, fejszö, csípö, ~~csapó~~
~~Sarl~~ daroló, mi a sarjáúl vepi be a gabonát.

Kigyó. Erdősinek hatom kigyne (~~Kásznyi~~ Kásznyi földi Jápay tatrosi másolat — bonyi (334. ner.
Tatrosiban: kego 1051.

ollyan van ~~fertel~~
méltó, innen méltok, ~~méltasz~~, méltt, gerundium méltó. Mert a tatrosi másolatban vagyon többesben ~~méltae~~ = méltat dignus 180 s 186

Eszten ez nap, octavo ab hinc die, esztendö az nap, hoc ipso anni die. Molnár Albert, L. Müncheni codex, 306 lap Jápai véleménye.

A' ~~Pad~~kiemen okból felelevenitendők-
hez. 158

Méltó, (l. mihelt) ~~lesz~~ Mélt-ből + lévé
mélto~~tot~~, méltolg, méltolód. Így méltolás
méltolat. ~~Lör~~ + Amint vanni méltat-
lan, vala tehát méltás, a' mélt igéhez
méltat. Méltolni valamit azaz mélni, milyes
vanni a' belérdeme szerint becsülni. Méltatlan
ű tehetni, azon tehát ha-
kudni pedig azt i tartozó másolatba
vagyodni is. ~~mat~~ is indignatus is és
58 levél. méltatlankodni is is melan.
June tehát méla is.
104
chotiaustól.

Iráſmód 5i lap. Gyarm. index.

gy így ġ tizeneġġed, hoġ, eġ.

oth ott.

sz z lezyn

szóvégin c, látáſoc, hozziaioc. Karhozottaccra.

ny, ń, ńiluan, ~~tt~~

ty, ť beſťe

között, eggyberagaſztva a névvel: körmeközott

159

Hű vei.

Jegyzet

~~Lélektani meglepő észrevételül szolgál Berzsenyinek a leveleinek befejezése. Ember, ki ódáiban olly határozottan, merészséggel, bátran vág elé; nem meri általa meg írni Helmeczyinek megsértését. Holott levelére egyenes tisztán kifejezte volna Helmeczi a mit már a lapon elmondott. s Berzsenyi mégis hányadán van Kazinczyval.~~

hogy az himnusz: Keresztül jár rajta ha meggyőződését elforgatva, Tanulótársa s azóta mégis tegez barátom Görbös János vmegyei táblabíró a napokban beszélé szülői ős földéről mindenkor Högyészen itt jártában, mi baja volt neki mint főszolgabírónak Berzsenyivel, maga elhatározásai és tudása miatt, midőn atyjafiaival osztotta volna Illy sebvajának voltanak hallai Gokonai is. A magokba tépelődő s rajtó elmék világdom, lélpik.

Lássuk
Mellyiknek adni igazat az ~~ött~~ vallitás;
Ősz van mai ősz helett.

~~Bi~~ I ír, egy ír-ása, r és i közötti betű
szerint új. Ijász.
Bí, bír
Czi, czír, czír-akadás
di dír, dírik, díri, dív, díj.
fi, gi, nincs
Hi, hír, hiu, huncz, állat melly
hiu, hivalkodó. Tehát hír, hiány
~~Kir~~, értelmet adna. S azért az kér-
től lett é és i közötti betű szerint.
Csak az kír a ki kér indulattal
kell lenni: Bizonyság: é és i ké-
Ki, kír. Kívánság, é és
gyöktől változott.
Li, Lír Erdélyb: lopó, hébér.
Mi, mí-vel = é s ü szerint mű-
vel.
Nyi nyír nyírog.
Pi pír,
Ri, rír rívás: Sírvölgy = Sí
Si, sírás rívás:
völgy
Szi, Bartalan Papnál 1508b.

Ti tír.
Zi, nincs
Vi vív, vívás.

Ü ür-eg, üreg
bü bűr bűvös
csü, csü, csö helyett
dü,
fü

160

~~Gyök~~

gyök [illegible] 5,) es, os raggal

	gyök.
~~[illegible]~~, fás	fa
csippás	csippa.
pokos	pok.
dohos	doh.
rühes	rüh.
ür-es	ür
csend-es	csend.
szor-os	szor
[illegible] ít-as	ít.
szuvos,	szú.

Tehát szor, ít s felvehetni. Magyarul ne s se éte se ita.

fázik ollyan mint szikrázik. fával [illegible]. s a ki egy [illegible] melegítse magát annak ágán [illegible] tüzével,

~~Dal, Del szóképző rag.~~

~~Névhez~~

~~rend, rendel.~~

~~Igéhez~~

~~rég-dal,~~
~~szeg-del~~
~~szel-del.~~

Jó evés: éldel, innen éldelés,
éldelet.

161

Történet és kigyökerezése
és természete

kell jönni ebből: török, törsz, tör

*) valamint van:
érek, érsz, ér,
járok, jársz, jár vagy gyárok gyársz, gyár
keltek, kelsz, kel,
fenek, fensz, fen
tesz,
~~fejek~~, fejek, fejsz van:
mivel
értek, és érsz ér,
inne:
gyárto
gyárt költő költek költ, fel
gyartak, kelsz gyartasz, kele, vagy fent inne fentő
keltek
fentek, fentesz, fejt
fejtek, volt fejtesz de eltimult:
*)
sérsz, fére
törtök, törtesz, kajtok, tört kajtasz, kajt, sérted, haja
~~tejtek~~ tejtek, tejt, hajtok, hajtasz
Így van fenn: ~~kajtok, kajtt, kaj~~, volt sértek, sérsz, sért
és á lehetett tejtek, tejsz, tej, kimult vagy
nem is, zülelett, hajok, hajsz, haj,
jal együtt, noha haj gyöke még van, haj-lik = haj-ol,
ennisben, mer onnan valami pirha haj-ló,
tehát haj ennis voltai mutatni ~~a diva~~
Rudj tejek, hajok lár fejek és fejtek
~~a fejek~~, fejsz Saj (Sőt kalmasz mert Sajt mutatja sajok, sajsz, saj,
mig dívik. Sőt Sajt és voltak,
sajtok, sajtasz, sajt,
Itaner történet hasonszajár nincs ~~járánat~~, hol van ehi
gyártánat, fent-enet, fejt-enet,
az én vagy énik ige rag pajtása:
igeragozásai, régi divatuk fenn
Veggyük fel en, on, alkon,
~~Sattaszon~~, alkszok, alkszasz, fekszen,
fekszek, fekszesz, nyugszon,
nyugszok nyugszasz
fennforognak s. menek, mensz, men,
megyen
És a mi ma még együtt
megyek
vagyok vagysz, vagyon,
lehetek lészesz lészen,
tészek, tészen.

*) törthez még adalék en, mint menyen: erdélyiesen. S midőn az 1848
menek, mensz. men-hez, beli erd. országgyűlési elnöke g?e 35d lap a Jegyzőkönyvb

És kérdjük, ha nem így vala e
törtöl, törtesz, történ, vagy történ,
miként ad vagy ád, es vagy és, ver vagy
vér mondatik.
csúfotta
Továbbá, nem ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ midőn t: tündér-be,
ide a t beszúr így kellene lenni; s törén
d, melynek tűnés el
ből léve történ, ebből pedig történés; így ebből
mint gyöke lán
kinálkozik ugyan ez; kap-tán,
történet, de az tán-nal névvé lesz, történ
~~kap~~ ige
tör ~~[illegible]~~ kiállhatatolhat itt hovátájából terem ige
is, melly ugyan Gibba az magyar nyelv ősi helyén
termik, de mind Erdély ~~[illegible]~~ s Magyarország
megyéi terem-et ~~[illegible]~~danak, ~~[illegible]~~ ez így állhat
elég tér-ből ~~[illegible]~~ crescit, propagatur
Tér ugyanis beszéd által fér is, van pedig férek
férsz, fér, mint oda fért, nem fér el = nem
~~[illegible]~~ ~~felvethető~~ ~~[illegible]~~, midőn van
felváltó
térek, térsz, tér. De ez mondathatik így is: terek,
tersz, teren, midőn megy-ek, mégysz, megy és
megyen. És teren-ből léve, m és n közötti
beszéd szerint által terem. Azért felvehető pedig
~~[illegible]~~ párjául ennek
ez, mert em végzeni ígérd
nincs. Igazolhatja hintek, hintesz, hint, mi hajdan
vala: himlek, himlesz himl, és himlek, himlesz
himlel, himl, miből lett himlő. S a hint
varróse lágyul elhintett varázsinak, noha a
gyök hint, mert íme a hin-ár, mi hajdan
lőn elhin-tett a vízben
törtöl

‡ mértékbe, hová ‡ mérték kellene, midőn érzék,
[illegible] egyszerű, mert

‡ beszúr beszúrása: puhatolni-ban.

Dad, ded gyök és rag

Elöjegyzések

1. Értelmét terjeszti azon szónak, melynek ritkábban eleibe surran vagy gyakrabban utána csipetzkedik. Tehát
2. Képzelemnek játszi hangzata, s érezteti mikénc kapott gyengéded csimo-ditgatás jeleit a magyar vérség elméje.
3. Zapagtaltatja e nyájasdadságát, es komordad szellemzését majd nevző és milyenző eleibe meg utána lengedése.
4. Milyenzőt szélesültebb milyenzővé alakít, s abból ság, ség raggal megint nevzőt tesen, an, en hozzá ragadtaival pedig ~~értelmében~~ veztegtő igehatárzót állít elé.

Gyök

Ded, Somogy vm. falu Nemesdéd nevvel. Déd csak későbbi meghuzás
Déd-a magyarországi f. Beregben = déd-ó, dedfek, dedsz, ded után
Ded-a, most oláh f. Biharban
Déd-es magyar falu Szalában. #

Rag.

Csekély-ded, ség, csekélyded-en,
Édes-ded, edesdedség, édesded-en, Virginia codex 39l. édesden. ǂ
Egész-ded, ség, egészded-en,
Gyermek-ded, Bécsi codex 15d lapján áll: ne adatnának ő gyermekdedekre leterjesztét, gyermekdedec ~~[illegible]~~ ragadatba, -ő gyermekdedekre = infantes eorum
Gyengé-ded, gyengededség, gyengéded-en

139 lapon: édesegéktől és gyermekdedektől és fiaiktól meg válván, ma: fiaikon kívül.

Kinizsine imádsá. gyermökdyd.

Déd ös, Sándornál atavus, Helyesebb ded ös.
Déd ük, ugyan nála Atavia.
Ded unoka, lehet unoka gyerekes 221 lapj.
Dedösö, (azaz ded öse) bécsi codex f. avus ejus. 221 és ~~222~~ lap.
Harmad ösö azaz öse, bécsi codex 222 proavus ejus.

ǂ Bécsi codex 38 lap Édesdeden énekletekz azaz énekeljetek

Bethlen Miklós íra feleségéhez Juliánhoz 1709 izséi fogságában készült f 63 évben életírásáról: sírj édesdeden mellette

Elö-ded. Miskolczi Nyilas István 1653beli Agendája 74d lapján áll: aratás elödedin, 79 lapján pedig: Szüret elödedin.

Ha-dad e vagy Had-ad
Hamar-dad, ság, hamardad-on.

Hoszu-dad

Ujjudad, Jatrosi
más. 56 lap.
Ujjudadjáj juventus.

Egyded áll a Hetilap 1846 beli
sept. 29. 1295 lapján "ifjúság
nemzetisegének egyedségére nézve!"

Kis-ded, s nem gar gyermőre értve.
Guary codex 63. lapj: azért sendi az ő
imádságát kisdednek ne alojtsa, — az
isten kit imádond, kisdedön nem vagy
39 lapon: Nem kisded martiromság.

Jatrosi másolat 158 lap: Kisded, 1508k. egyh. vkön. kisded vétetik XXIII. 1578k. egyh. vegyes könyv: XXII. lap. kisdeded nyugodalm. XVI. kisdeded sereg. XXII. kisdeded vér közel.

Kicsinyded, Virginia codex b. Apácza
szabály 3. lapj: akarmely kicsinded idő-
szerene való martha (az ita: holmi forgács)
Kenyesdedem.

Kenyesd-ed, seg.

Kerek-ded

Kevecs-ded

Magas-dad, Guary codex 60d lapj. felálla
magasb-ad helre. D itt elnyelve, De hiszi
tőhöz is.

Nagy-dad

Nyájas-dad, nyájasdad-ság, nyájasdad-os

Piczin-ded

Rövidded, rövided-ség, rövided-es,
Nem kell tehát küldeni rövideden-t,
gar rövid-en irtával, mere rövideden

még továb rövidíti a rövidet. (Rövid, igy, rövid után.

Szelid-ed, szelídedség Szelided-en

Szegény-ded, Virginia codexében lévő Apáczakorlátozások 8d lapján áll: Mert többet hozot az szegénded soror, (ellenében van téve a vagyonosab házból bementnek)

Sebes-ded

Teli-ded,

Tojás-dad

Bagdad, város idevaló e.

Bag magyar falu.

Uj

Kupdad hangszámolat, conische Tonberechnung. Hirnök 1845.beli 23 száma 89 lapján.

Kördöd, sphärisch Hetilap 1846. Octob. 6d. 80 szám 1320 lap.

Uj lehet:

ártatlan-dad, ság, ártatlandad-on

arany-dad, ság, aranydad-on.

ékes-ded, ség, ékes-ded-en

gyöngy-ded, ség, gyöngyded-en,

ifju-dad, ifjudad-ság, ifjudad-on,

jámbor-dad, ság, jámbordad-on

jódad, jódad-ság, jodad-on.

jány-dad, ság, jánydad-on.

Léven, gyermekded, kisded, mére re

lehetne ifjudad, jánydad.

nyomor-dad, ság, nyomordad-on.

rész-ded, részded-ség, részded-en

szomor-dad, ság, szomordad-on

szerelmes-ded, ség, szerelmesded-en

szives-ded, ség, szivesded-en.

Á lett A. fiuka biza.
~~Ó~~ Ő lett E zsenye
Ó, Ö lett I.
Ó, Ő megmaradott
Ó ~~Ő~~ lett Ú Lapu
Ö lett Ü. letü

öl	öl el	
told	told-al.	toldalis
ad	adal	adalis
jár	jár-al.	járul-ik
zok	zokál	
zhál	hál-ál	
bél	bél-el.	
dél	dél-el.	
fél	félel,	felelem
kér	kérel,	kérelem
sér	sérel	sérelem
fuv	fuval.	fuvalom
súg	sugall	sugalom
zug	zugal	zugalom
hal	halal,	halálom
él	élel	élelem.
áll	állál	
tál	tálal	
vál	vállal	

Czaldonba megy a hajó, = átvonulás

tőhöli

kalyarnokolni hajó kötelei, görelky
v. horkba

hajló!

		szer	szerel.
Szel,	szel-el	Ér	érel
ól	ólál	Tér	tér-el.
szak	szakál	ór	ór-ol
ikl (ikel)	iklel	cser	cserél
tel	telel,	ing	ingal
vol	volál		

szek, szek-er, szeker-ény, szekrény.

Margit életirásáb 1272 — 1400 vége közül, Pray kiadása 303d lapján: Zekren, csináltata fabol egy igen erős Zekrent, és belé tevék Zent Margit azzonnak teſtét.

Ség rag vele a legeslegelső

Mert még 1437—1441 közöttiből is a bécsi codex 13d lapján ~~állt~~ a mai gazdagság helyett áll: ~~menden~~ Melotosnak kedig menden ~~g~~ kazdagségő várasit

ugyan ott megtöri menden magasségő barasokat.

164

ag, ak.

Margit 1272beli életirata 277 lapjain áll.
Láta az ag ellenség porbeli ördög ez szent
szüzet ő jó mielkedetit és meg jrillé. irjlé.
Ag tehát amji nim de stan nyulandozó, kerengő.

Árt, ért ?, honnan
Átatt érett,

Az-érett után Azért

Miérett miért

Keves-érett Keves-ért

Mindjáratt mendjárt

Ma csak érett, mint csak
nélkül, noha régen
volt nálkül

Miav Miá

Ki avott miátt, mihát

Hol ovott holoth holott

élőfa
élőisca
[illegible]

kis
~~Kandergei~~
~~Kiskamasi~~
~~Kövesdomb~~
~~Küzes Kue~~
~~Köveslegel~~
Kiszagyta

~~Kis~~
~~Hideg kürth~~
~~Kikutas~~
~~Kiskürös~~
~~Nagykürtös~~

Magas.

Hegymagas
Tengermagas

Nagy Csapatnagy.
Egyházkarnagy
Folnagy
~~Fegyvertárnagy~~ ~~Gyárnagy~~
Hadnagy
Játékszínkarnagy
Jószágnagy
Karnagy
Képtárnagy
Könyvtárnagy
Násznagy
Négyezrednagy
Népnagy
Országnagy
Örosnagy
Örnagy, Öznagy fab.
Polgárnagy

Seregnagy
Tábornagy
Tengernagy
várnagy
Várnagy
Várfélnagy

170

12
2
12
12
5
43

Ujabb ~~Schlick Ignác vas~~ és bronz-
~~öntőműhelye. Eisen und Bronze~~
~~Giesserei. Vas és Bronz öntőmű~~
~~hely Schlick Ignác [illegible]. Eisen~~
~~und Bronz Giesserei~~ két nyelvű
~~Csak magyar, fogadd a két koro~~
~~nal, [illegible]~~

Buda. Farger Eduard poly.
ózinművesBurián Pál kölcsönöző és eladó könyv
kereskedés

Szék Székelő Székely

Aranyosszék

Bátaszék

Fazék

Szilágyszegh

Sárszegh

Köz, Köz-el

Margit 1272beli életirása 277ᵈ lapján

~~azon~~: Bela kyral királné azzonnal özve, vevék a cseh királye es urarák szent Margit atzonye látni meg miképpen ö keuzeleuket = közelöket. (Vérüket;) ~~[illegible]~~

‡ mi, hanem Krisztus-
ról, mikor lett Christi-
anossá, úgy lesz Kere-
sztyén, mert ez Christi-
ánusból úgy lett
Sebastiánusból Se-
bestyén, ez pedig épe-
te lehet Sebestyén
többi a [illegible] a XV.
századbeli [illegible] nagy az
írókra kis [illegible] pi-
piste, [illegible]
[illegible] is Kere-
sztyén, mint Engel
400 [illegible] fele-
lem 43d lapján.

Szat, Szag, Szíj,
Zökkenés
Szatócs, Szagos, Szíjj

fejedelmi és Bécsi codex ~~ty~~.

Tisztelendöbi 14 lap.

Külömb külömb 21 lap.

Mere iob hogy 22

ki hoziab lezen 22 — hozzabb.

de tovabb 24.

eleb kezdett prophetalni 171 l.

elejette kamuiglan Bécsi cod. 172 lap

S miként szerkez egyaránt hívek legyenek az összefog-
lalt többféle képet, úgy ~~legyen~~ éltesse a szerkezet mindenkor magyar
nyelvkülönbség nélkül, mint egy király egy magyar hon
díszére dolgozik.

3 15
1 15
8
8 ½
15
9
60

Gavad gát
Gavadó Gáth
Havad hát haath
havadó háth
Kavad Kát
Lavad lát
ivadó Vát
Tavadt Tát
Tavadó Táth
Eved ét, evedő eth
Evedő éth
Beved bet heth heet hét
Heved Keet Kedd.
Keved
Reved, rett, rett-en. Reved, rét
Kél rét.
Revedeg Réteg
Revedő réth reved rét
Teved Teth,
Ivedeg Ideg.

Uvadt Úth uvad ut
Buvadt Búth
Guvadt Csúth guvad gut
Huvadt, hutha
Huvadó hutta
Kuvadt Kúth kuvad kút
Ruvadt rúth ruvad rú.
Suvadt sutta
Guvadt Guth
Guvadó Gutta
Avadt át
Bavadtó Báth
Bavadó Báth
Gavad csát
Davad dát
Eved ét evedő éth
Teved tét tevedő téth

V kiktem ad, edd od öd
Ez 1. [illegible] gyéniel.
2. D [illegible] ir,
3. ~~[illegible]~~ [illegible] vigyéri [illegible]
[illegible] nyizi/jenik [illegible]
O-Ó-je, elmed, [illegible] Ó, Ő
ke h-m.

171

Nőnem mikénti léte.

A magyar szólam kezdők semmi megkülönböztetésére ~~Nem~~ ügyeltek

Csak a szó maga jelenté a férfit s a Nöi nemet. Egy ~~ember~~ asszony, ~~feleség~~ Jány, ~~némber~~.

Ember ~~egy~~ általános volt. Asszony ember nő nemü. Utoljára Nőember, némber.

+ Szolgáló tulajdonképen a ki szolgál, de különösen nagy ~~jány~~ bérelt jányra értetett.

A latin nyelvbőli fordítás kezdetekor rex és regina közötti különbség ennek Királynénak Király asszonynak mondatá:

+ ~~E Né ne~~ férfi feleségé Né-vel jegyeztetett.

Azután a Német nyelv utánzása hozá be (barátnét.

Ez ellen Sándor István ki költ, mert mondá asszony jány is barátjainak mondja társát. Azonban a közélet asszony jány elsodrá az észrevételt. Önéel kezdett.

folyvást Jánus Lajos Lekaczagták vele. Országszerte. Az csak olyan Jánus Lajosféle Magyar! mondák.

Misf ~~Ika~~ vagy kezdé jegyezni az asszony nevét.

Constanti Szilárdka

Innocenti Ártatlanka.

Hal	piscis	Halad.	
Hal,	meghal,		
Hál,	pernoctat		
Háló	halasal	szunyogháló	
Hála.	hálál		
Hall,	audit.		

Ár	vizmadár ár		
Ár	vizár,	árviz.	
Ár	valaminek	ára.	

Öll	fa	Övölöl.	
Öl	megöl	ölés,	Övöl
Öl	ölembe való.		

Állakötő   Bajavégző, bajavégzett
fészkerakó fecske, fészkerakott fecske

tollaváró, tollavárva válasz. Nem tollat
váró hivatalos válasz, a hogy Kuthy
lett hírre 21d lapján áll.

Szőlőmetsző, szőlője metszett.

Vízzaterítő, vízza terített asszony.

90 embervágó ve
10 kapás ré
20 kapás szőlő
harczgyanjaz:

lazukál = henyél
Jász 30.

176

hal	ival	
hall	ival	
hál-ó	havalo	
hát	havul	
hal	ival	
hála	[illegible]	vali

Vesszőfutó.

~~[illegible]~~

Hatalomra vágyó

Hatalommal visszaélő.

177

Egyes egyes villámlott pedig az ötödfélbe-
ben, midőn a szivárványra vadászgatóktól
szemüket a legelső nyomtatványokra
vetik. Ollyan egyetlen ujság sole az al-
kony mint a régi a gőzhajó habhasi-
tása, a vasutak reppenései - S midőn
a kolostorok hideg bagylai körébül
a könyvi gyártástan világnak
adatnak mindenkor az ujság
nyomdáról, fordításaikat nyugs bele
a kiszemlegetések ~~vak~~ arányos Deákból
tesfinl s nemzet szerzik, tön a
tel franczia, olasz német, angol
belga fordítás, midőn egyik hímdaga
hazai pangással kötésből
Magyar országon sem ... ezen
egy kézirat képzelt képet fogott

---

ses uvy
bus
dus duvos
gus guvos
hus
husta
must
nyus-t

Istáp
Istálli
Iskof.
Ispán
Isráz'ia
Isticz.

1 15
33
1148

30
12
42
24
18

vezend
büs büvös
füs füves
hüs hüvös
csős csövös
tös tövös

ás avas
falu ~~fás favas~~
~~nás navas~~
más mavas
~~Tás tavas~~
~~vás~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~Rácz [illegible]~~

~~Dés déves~~
Cses csevy
~~Kés kéves~~
~~Bés béves~~
~~Tés téves~~
Vésséves

Csuz csuvy
~~Gyüs gyüves~~
~~füs fövis~~
~~hüs hüvy~~
~~kös kövi~~
vizs nivy
vis vivy

Lispe falu I. 282.
Lis-ó falu II. 158.
~~Misz.~~ ~~Niskó.~~ ~~Piskolt.~~
~~Piski.~~

Tős tövy
~~fos fovy~~
~~bos bovy~~
~~kos kovy~~
~~dos kosa~~
~~Mos~~
~~Pos~~
~~Sos~~
~~Tos~~ → ~~Bösörény~~
~~fövy~~
~~Sös övy~~
~~Dözsöl~~
~~hös~~ ~~Kö~~önbugyi
~~fős övény~~
~~hös~~ → Rözse
Közvény

Csuz falu csurvetz
~~Kösse falu~~

Meg, fel, le, el, ki
mozgása

Meg megszólta.
Fel felkelt.
Le lement.
El eltünt.
Ki kiment.

Nagyon rajtázást festők

kodom, kedem. vag

hizel. kedem. hizel. = hiz, sok hizásáról mond.

ipar- kodom.

Hál, kér, ül, jár igék aprózatai 180
frequentativumai.

Lakál, Bizony jó házban lakál mondá Apagyi nyugalmazott
kupái Kellésy ki Szabolcs megyei ~~Apagy~~ jan. 30d.
Hál, — hálál, Ráczkeribe való szolgálomtól
hallottam. Néneméktől hálálltam, többszer.

kér, — kérél. Atányi asszonytól. Sokszor ké:
réltem, de még se adta ide a földemet.

ül, — ülél: Szécsényitől Szandáról Nóg
rádban. a lagyikban = ladikban ülél:
tem.

jár — járál. Jób Tamástól Fancsalról A:
baujban: eleget járált Atánna. (Kötni kerdu
szok, szokik. Szatmári előfogon mondá: nem szokalunk másod sz.

Jegyzések. 1. Ezek egyszersmind alapjainak
mélyei:
Lehet tehát: áll, után állál; ír után
~~4~~ ír-ál, Szabolcsi szókönyvében, aspectu.
néz- néz-el,
lek-el, lek-el-ek.
mos, mosat, mert mosat-éktól van moslék.
2. Illyenek bír, szól, igék után: bír-ál, szól-al,
szel, bel után szel-el, bél-el, s valamin-
sői van szélek, szelés szél, úgy mint: belek, beles, bel.
3. Kijő belőle, hogy tél, nyomos tulajdonképen tel,
mert van tel-el, hogy al-él, gyöke, alok,
alsz, al; fel-el-é pedig felek, felsz, fel:
tal-ál tovább van: tal-ok, talsz, tal után.
ken-ál = kínál, kenek, kensz, ken. kellene
ken-el, azaz simogat, aj-ok, ajsz, aj-ál.
ajával aj-akával mindig szól nékem.
Szikszói, hallottam jan. 30d 1844. Má:
vágyal, ~~vágy~~ Tehát vágyalok, vágyalsz, vágyal, kicsi
jóról. nyitó vágyok, vágysz, vágy — nak.

híz, = sok hí-s, hírt-mond.
híz-el, még inkább, aprítással.

visel, úgy gondolom visz után vissz-el, s lön visel, miképp meg országtól
ország.

Hal, hel, hol, hul gyök.

Hal, átaljános név a hal nemekről, és hal, moritur.

Hal-ad, sebesen megy tovább, mikènt a hal, midőn a vízben usz, ha magát meglöki.

Hal-ál, némaléte milyen a hal-é. Ollyan szó: mint Val vagy vol gyökről volt valál, volál. S ennél is azért van: megholt, átaljában: holt.

Hal-aszt, távolabbra, továbbra hagyja. Tehát megint mint a hal-nál, mozgalom eszméjével.

#Hal-vány, sápadt, mint a halott.

Hel, száraz l betűvel is, lágy ly helyett. Bizonyos kitűzése egy pontnak.

Hol, l betű itt már ablativus, a hé gyök mellé. Onnan hol-lal, rájövő nap, tehát halásztás, keres is, eszméje.

Hol-d, világosság eszméje.

Hul, hull, a mi leesik, a mi már enyészik. Egyszersmind a mi, helyétől mozdul.

Hal-ott, annyi mint halt.

Kevenesi Kézirai

pag.

1502. Juramentum quod Mosnio in Thold una sessio in Zewles legata fuit. Tom. I. 232

Tom. IV. 1703. formula juramenti SS. & OO. Hung. cum Rakoczio confoederator. 237.

Tom. V. 1414. Reambulatio metar. Monasterij B.V. in Colos Monostor 209.

Tom. — 1564. patentes Literae Joannis Edi electi regis . . . 312

Tom. XIII. 1616. Confirmatio articulor. pacificationis cum a. 1606 ad Sitvatorok quam 1616 Viennae cum Turcis initae 9.

— 1606 Tractatus pacis initae 60

Tom. XV. 1711. formula juramenti SS. & OO. Hung. confoederator. . . . 302.

Következik Tom. XVII.

181

182

ák, ék rag

Elavult gyökhez, melly fő
fon-ák, nevi alakú
ját-ék, Ját a' székely földön
annyi mint másutt a' nem magyar
Drusza. Játék szóból az tánczaink
mintha a' két egyenlő [illegible]
összejátszása jelentetnék.
szusz-ék. Czir-ák, Czir-ból.
arnyék, eleje vége árnyok.
mérték mensura kellene mérék, t. közbe szúratott;
der-ék, der gyökből, honnan der-ü, der-cze,
rejt-ék. (tér) a' tatrosi másolat
146 levelén Secretum. Lehetne
hát almárium secretaire rejt-ér.
rejt-ék.
mosék, Molnár Albertnél, ez is mosol-ból.
moslék, [illegible] lásd.
pruszlik Brüstfleck.
mel-ék mellék ü? mellyék Jolsváról 1709. jul. 26.
Gr Berch Miklós levele (Tekintetes Nemzetes
és ~~Vitéz~~ Vitézlő Berthóty István Differencialis
V. Generalisunk Urnak ő Kegyelmének Ersekujvárra
" Grális Bottyán János Ur Duna mellékeire
való expeditiojával az Commando meli Grális
Gróff Eszterház Daniel Urra szállott
semlék sömlék, semlékes hely, vagy sem a' lék
van elfedve. Most lék épen ollyan semlékes, un-
gáns helyen van: 's így a gyök sem = söm,
miből söm-ör.

Jó volna kellék, das Nothwendige.
szabadít-ék.

Lesz halál jó é?
hallalat, tok !

Bolondság volt az én Kedves Barátom Gyarmatitól azt rá fogni, hogy ezt

gyér franc. guère
bitó — bitton
elme olaszúl alma
ferély németül flechel
tengely — Stängel
pohos — Bauch
süppeine olasz wespe
Sugár ostorvégé tönt Smigár
Kapcz, meredek út, tönt kopecz
müihe helyben hagyó!
'S Kazinczy is jöttel volna 229–230d lap. Ld. Erdélyi [illegible]
Erdélyi levelei.
ki 1839.

---

andó endő, nem gyanús
hal-andó,
mul-andó;
eztendő [illegible], epesz, ép,
elegendő elég-

Gyök fürkészés. Névhez, igéhez felvehető gyök uhaí

odik, edik igrag

agyar-kodik

tusa-kodik ~~és~~ tusálkodik . . agyar tusa és tusály. ~~agyar~~, ipar

ipar-kodik

hizéskedik

dula-kodik dula

ásitkodik

hunyaszkodik szür-cm-kedik.

képeskedik rim-ány-kodik, azaz reménykedik.

bámesz-kodik, és bámélkodik, bámész, bámély

sebeskedik, sebes.

meresz-kedik iramkodik. iram.

incsel-kedik . társ-al-kodik. incsel, incsely. társal.

hirtelenkedik

aprózódik

ebelkedik - el csak könnyebb kimondásért é?? ebély.

incsel-kedik

késelkedik

intéz-kedik

erőködik és erőlködik, erő és erőly, vagy erély.

tola-kodik.

ólálkodik

berzen-kedik, - - - - berzen

~~ebel~~

~~ágas kodik~~

vitakodik, és vitálkodik vita és vitály.

fondor-kodik fondor

gondolkodik . . . . . gond,

buvár-kodik . . . . buvár

pimaszkodik . . . .

hival-kodik

bohóskodik

boszon-kodik

bolondoskodik

figyelmes-kedik. jobb figyelemkedik.

vadaskodik

sopán-kodik

kapakodik

botrán-kozik, nem botrány

fohász kodik késelkedik.

késedelmeskedik, Benedek

hamarkodik, Kazinczy

pimaszkodik.

különbség

menekszik: menekszik

ment-ekezik.

bont-akozik

vesz-ekezik,

~~vet~~-ekezik, vetkezik

Rajnis a XVII dolgai verseiben van: Szelemek szárnyai hamarkodik, volarii

super pennas ventorum, l. 28 lap.

Miért ezek közül bámász, merész

~~szemerkedik az eső, (szemzik)~~

~~hallottam Kis-Oroszi-ban a Duna [illegible]~~

~~lévő emberektől 1843 augusztus 14~~ ige-rkezik

Lehet névmáshoz is: önködik, ollyankodik.

Jó volna urkodik, midőn van a Világ 57ik számá
1842. kényurkodik. erőködik ővölk
óvakodik óvolkodik

ud.
àd, ád, ed; éd, od, rag.

Bel-ed, falu Sopron vmegy.

Tusnád

Csel-éd,

Csat-ád falu [illegible] vm. Hernád

beszé-d, te-éd, = tiéd.

Ug-od, Ug-ról ug-ar, ug-at, ug-rik.

Harang-od falu.

szár-ad, tap-ad

Kölyk-ed,

Birzád, szab-ad,× fel-ed, (félre gy.) ëng-ed

nászád szel éd,

Szer-éd,

galád, gal – gyöktől, melly belügerével
lehet gyal is, honnan gyal-áz, mert
a galád, gyalázatos ember. S gal lehet
belügere kal-lal, honnan kalló, kallózni
‡ megforditani összetörni, forgatni, ‡ halmozni összehányni. vetni,
és így a kalongya, kal-oda, kaláp
∫ gal-lér kal-ap ∫ esmérje is eléhünk. lo

× szabad, a szab-ból kijő, ki szabadul.

haz-ud, hazudság, Bornemisza Péternél 1578 van
im-ád imádság; Imság, a 143 lapon. Lehet gyök ~~ime~~ ima.

„Hogy" kihagyásaira példák:

L. Rejtelmes levelek 1ő Rákóczy György korából. Kolozs. 1848.

130 lap: 1644b. Rákóczy György leveleiben.
Maizan.
Igyekezzetek azon is, nyerhessetek oly levelet az vezértül....

137 lap. Rákóczinál: Küldtük kezedben, mutathasd meg neki:

Ha, midőn, mikor.

a Visoli bibliában 1590ből. Sirák könyvéba

Ha hiend annak. ~~Sirák~~ IV. 17.
Hogyha el tévelyedendik az, IV. 22.
Ha szeretended halgatni, találsz értelmet VI. 33.
Ha értelmes férfiat látandasz VI. 35.
És mikoron áldozandom. VII. 9.
Hogyha adandasz költsön. VIII. 15.
Ha kezes leiendesz VIII. 16.
Ha szintén hozzámenendesz is IX. 17.
És ha elfutandasz is el nem szaladhatsz XI. 10.
Mikor ő tégedet elvesztend XII. 11.
De ha meghanyatlandasz XII. 13.
Ha szintén értelmes beszédet szóland is XIII. 26.
Nem egendi ő jövendők van:
Ha az dicséret a bölcsből származik XV. 10.
Ha akarod megtarthatod XV. 14.
Az embernek adatot eleibe élet és halál, és valamellye
ket akarandgya, adattatik ő neki:
Azért ha valaki leend XVI. 11.
Midőn elvégezendi az ember XVIII. 6.
Mikoron gazdag leendesz XVIII. 26.
Mert ha az meghallandgya XIX. 9.
Ha alkalmatosságot találand XIX. 26.
Jelent. Ha ellened való vétkezéstől megszűnik is, de
ha alkalmatosságot találand
Az bolondnak ajándékát ha elveended XX. 14.

XXII.

Ha barátod ellen fegyvert vonandaz 24.
Ha megnyitandod szádat 25.
Ha en raytam ő miatta (barátom miatt) gonosz
ſſir, valaki halandgya meg óltalmazza ma.
gát attol 30.

15 B. Kimenni
Ha elpiczand en halálom 30 lap.

Dec. 14d. 1840.

Folyó csuſzan más medernek, szó más hangu rag
vált. XVI^{d} század elejéig ság ség raggal mondatott
jó-ból jóság = bonum, birtok, or-ból, mi az volt a'
mi úr dominus, orság, = regnum. Ma lön:
jószág, ország. Orság fenn maradott: Urasá
ban. Megforditva történt e' szövval: szö-vén
szö-ből, a' mi: textura, mert ez lett: sövény;
szö-hez vény adhatása pedig felébreszte következő
új [illegible]zásra: Lő-ből lehet: lövény, a' mi lö
van, [illegible] Nö-ből vétetett fel, növény, növe
helyett, (szövevény már más mint szövény, növevény mi
mint növény); jö-ből lehet jövény, e' helyett, jö
vény. Lehet áll-vány, statua, ir-vány, scriptum, te
szab-vány = formula; csal-vány, va

csal-vány, ~~úgy~~ így mint: hal-vány. Így ~~lett~~ a' hittek,
hitok, hitak, hit, igéből hitvány, ~~ez ekkor lehet~~,
az irtok, irtak, irt-ből irtvány = irtovány;
oltok, oltak, olt-ből, oltvány = oltovány; ~~farag~~-vány; Ekkor
lehet fest-vény, nyomvány (nem nyomtatvány)
mert nyomtok, nyomtak, nyom elég: a nyomtat-
vány már ollyan lesz mint alapit-vány, így lehet
szól-vány, beszél-vény, szét-vény, és minden cselekvő igéből vány
vény raggal; szerény

Néha levé, ény rag: Cser-ény: Cserfa ágból font
így jő: szer-ény.

187

Avar
Csavar
Gavar
Havar
Kavar
Ravar lche
Javar- nok.

Ever nái ér.
Hever,
Kever

Ivar
Sivar
Uvar

Szovar
Tovar

Övör

Uvar,
Buvár
Juvar

Bölcseleti ülésb. Octob. 30d.
1848.
Megállitatott:

Organum	Szerv.
Organisiren	Szervezni
Organisch	Szerves
Anorganisch	Szervetlen
Organismus	Szervezet
Organica	Szervezet
Substantia.	Állag
Essentia	Lényeg.

Magyarzag

188

Avó = lett Ass.
Evő = Ess.
Ivó 1ss.

Avó Ass, Assó Assa

Havó Hass, Has.

Kavó Kass Kas

Lavó Lass, Lassó Lassu.

Tavó Tass, falu.

Evő Ess, essző, Umark essi.

Bevő Bess, Bess-eny.

Hevő Hess.

Kevő Kess. Kesselyű.

Jászakisérd Aug. 11d 1847. 189

, ad, ed végzetü ~~ige~~ ~~[illegible]~~ ás, es
van:

Hervadás
~~Csapodás~~ pe
~~Lanyhod-ás~~

Lehet lehás.
Sorvadás
darvad-ás, darvad-darvadoz.
Sorvad-ás.
Korhad-ás.
Kohad-ás.
pipedés = pipités.
pivedés = pihedés.

van
Csapod-ai
~~Lenged-ai~~

Longodaij van.
Lehel:

enged-ei
lenged-ei
zenged-ei,
lenged ei.

van
folyondai

Lehel:

190

See	tó
Meer	tenger
Teich	tó
Lacken	posvány, locs, pocs
Morast	mocsar,
Fluss	folyó
Strom	folyam
Bach	csermely, patak

átok
étek
vetek
szitok

ap	ép
kap	csép
lap	gép
sap	kép
tap	lép
	lég

191

[illegible]

gróf Brunszvikné egy [illegible]

1845 [illegible]

1848! [illegible]

[illegible]

Kegyetlen nők

gróf [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

1600 — 1710 ig [illegible]

[illegible] [illegible]

ανώ υζό-ny

κανώ hazoó hazon

καζώ kazó kázon

ενώ ezώ ez-en

δενώ Dezen

πανώ pazom-ain

πανώ khανώ

ινώ ízom ezem ízom

ember

βινώ biz-on biz-ony

κιζö híz-em

harvg	hark-ály
mavd	mark-ály
sark	sark-ály
tark	tark-ály
erk	erk-ély
ereg	sereg-ély
sereg	peregély
pereg	forgály
forvg	

Ivasó vás-ik
vás-ár.
Ivazó árú nap,
nem vasárn
mer vesárnap
ij van lehás
Ives, árnap

nem vásárnap
mert vas nem
lett vás. As
az különbzet

10 41
22 19
12
5
50 0

6 146
84 2
35 ~~84~~ 2
12 42
70 210
35
420

12 fa ülcsés á 30 Xr 6 f 12
12 fa á 35 Xr 7
13

5 f. 12 Xr.

pengő

6 fa pengő á 35 Xr 3 f 30 Xr

193

Bejött feleletekről véleményes felolvasása
1841től 1846ig az jelen munkák jutalma
1 ajánlása 200 # 50 #.

philosophiai kérdések.

Tagok ajánlása, 1 tiszteleti, 1 rendes tag Igazgatóság
levelező tag. és Külföldi.

bálo, bálvány
halo - halv-ány,
lelki csalo, csalvány
mulo mulvány
hullo hullvány
alo, alvány
iro irvány
tiro tirvány
zuzo zuzvány
árto, árthvány
gyarló gyarlóvány
falo falvány
gyulo gyalvány
kalo kalovány
nyalo nyalóvány
valo valvány
vallo vallvány
aro arvány
bearo marvány
zaro zurvány

nyíró nyírvény
őrző őrvény
kötő kötvény
sütő sütvény
szúró szúrvény
tűrő tűrvény
szóró szórvány
csűrő csűrvény
éltető éltetvény eltvény
segítő segítvény
lejtő
fejtő
hajtó hajtvány

hait hajt } bűncsere
kait kajt

ör-d, örd-ög
Örd lehet Őrhely elemeje

bör-d bört-ön
csör-d, csördül, csör-g
dör-d dörd-ül
för-d, förd-ő, fordul
gör-d
hör-d
kör-d
lör-d
mör-d
nyör-d
pör-d pördül, pör-g
sör-d szord
Tör-d
Vör d

ord, ord-a, or-og,
bor-d, bord-a
sor-d, sor-g, sorg-a
dor-d
for-d
gor-gd gord-en
hor-d
kor-d, kord-a
mor-d, mor-g ki mor-og
ny or d
por-d
sor-d
Zor-d, Zord-a
Zor-d ki Zor-g, Zor-og
Bor-og, Bornan-vou

~~vadlopó~~
~~vízőrző~~
~~vályogfalrakó~~
~~válfejő~~
~~varmaró~~
~~vasegyűsítő~~

~~fészkfentő~~
~~fészvadó~~
~~fágyverő~~

196

Forgó
Szépítő

196

1 Semmel	5
1 Semmel	7
Leberwürste	3
Brödl	6
[illegible]	3
Leberwürste	3
1 Semmel	6
Sohn	
Schweinsbraten	2
Kalbsbraten	2

ab-ad ap-ad

bab-ad

~~11~~

csab ad Oct 29

Nov 30

dabad Dec 31

fab ad 80

Gab ad

Hab ad

Kabad

Labad

Mabad

Nabad

Pabad

Rabad

Izabad

Zabad Zabad Zapad

Zabad

ab

20	32
30	16 40
20	16 40
32	16 40
52	82

32
52
66

…bodenzinsen — 2

Grundzinse — 6

Ebed

Éped épeg

Bebed

Cebed

Zörej

Debed

Febed

Gebed

Hebed

Kebed

Lebed-ny

Mebed

Nebed

Pebed

Rebed

Sebed

Tebed

Vebed

Náznán Nazianzenus

~~[illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
vitézség nő, ő sokaság
legénység
Kertészség Kocsmáros
má ma – márma

málna mál-ó mála-ó
málna máln-ó málna
Babona bab-ovó
Kompona

5 16 40 80
16 40 32.
16 40
50

Kikötő Kijáró
Bejáró Eing
Feljáró Zuaufgang
Lejáró
Aljáró Durchgang
Kijáró Ausgang
Eljáró Einfangen
Vizsgakorló
Megkerülő Einleitungsbuch
Elkerülő
Kikerülő
Lekerülő
Siram Siralom Sirodal —

199

ev evő
em emő
ém én

csevő
csem

devő
Dem Dém

fevő fém

gevő
gemő gém

hevő
hemő hém

y
jevő
jemő jém
kevő
kem kemő kém

lev levő
lem lemő len

revő rém
remő

szev szevő
szem szemő szém

vev vevő
vem vemő vem

tev temő

50
24
6
20
56

150

200

Ne ei Jó . . ke

gyjök.

nézni a puskatusz egy
más fejéhez, hanem az
egyszerű magyar győztek
ha nyáron nem így dővel
Olyan a szűkülő lányok
szabad egy volt.
És üldözött új ér[illegible]! De
milyen járt a nap ! my
az ~~ember~~ valami képe
világ
rendszere változá[illegible].

Ha ő ~~mondva~~ megszántaná
már valamelyiket, egy be-
kotat darab ez a böl-
cselő anyag. Julinkajától
meg ben ebben, ~~írand gon-
dolkodja~~, tessék ennem
elé kel ez mm, ére eze
városában. Csak az hallgas-
son hát meg a ki nem
olyan dolton kíma szagu
philosophy + ~~ki~~ nem ~~igaz~~ ~~tofora~~
~~bevo~~ altonyád szólam,
világ előtt úgy teszi magát
[illegible] — Én a hővi-
lágos, az életbölcselete
együtt tanulmányánál érzem.
+ ő teszi magát minde-
nkor —

~~költői feminitás?~~

202

meg él, elél, felél, leél.
meglett, ellett,
megválasz, elválasz, kiválasz, leválasz.

beközöni, leközzine megközz.

203

15,000,000

300000

bódog bold-og borvad Boldva
hód hold horvad
204
mód mold-am
sód sod-or sold
tód told tovad
ád áld-am
Gád-or Gáld
Kad Káld
ŭd ild-om
Kŭd Kŭld-ök
Kŏu kövülő
Zŏd szovid zöld zövülő
vŏgy vövő
völgy veved-ő

[illegible]
[illegible]
[illegible]

O hfer b-vé

avó — áb ábor, ábóroz
ábráz = fordle

bavó báb

csavó csab

davó dáb dáb dáb

favó fáb, fába

havó háb, hábor, hábor

mm ábor

kavó káb

lavó láb láb-or,

Javó Jáb hábor

Palota 1 Okaffa 2 Ungvár 1 Zsolna 1
Csorna 1 Jaszó 1 Fogaras 1 Nagyb 1
Sopron 2 Gorhzár 1 Krassó 1 Gyergyó 1
Komár. 2 Borsod 2 Sepsi 1 Borsz 1
Pozsony 3 Gyöngy 1 Kassa u 1 Ung 1
Sz. Márton 1 Eger 2 Csík 4 Lelesz 1
Győr 2 Pest 1 Udvar 2 Csak 1
Nagyszom 2 Buda 1 Szeged 1 Ghdr 1
Gr Zeng 1

Nevezetességek.

Pál éleje, = Paulis. Nyirkálló
215 lap.

Kevi oppidum regale. 224 lap.
Már volt benne: rácz nép.

Sáp Sebestyén volt Nándorfejérvári
Királyi Tiszttartó. 228 lap.

Gudabala, Szolnok vm. 230 lap.

Posz és Pusz gyök.

207

Posz, természeti hang utánzat, melly hanggal a belek, ki poszantják, azt a mit, mire a test táplálásá ra nézve szükség nincs. Innen:

Posz-og, poszogva jár, a ki élettelenül teng leng, Tette sikertelen.

Posz-áta, csak kiposzantott gyerek, madárfi, se élete se halála, nincs benne ép tag, féligmeddig való. Olly gyerek nem tud jól járni, olly madárfi csak cziróg, repetelenül nyomorog.

Pusz-ta, hely, mert ta rag helyrag, vagy tér, kopár föld, hegy, mellyen nincs igaz erő, többféle rész, teljesség együtt, mit a szem kiván, mit a szükség ohajt. Tehát nem egész élet.

Puszta-it, pusztit, ki a meglévő többfélét pusztává teszi.

Pászto

Pászma.

Posztó.

Posvány,

Poshadt.

ház-ó	házol-ó
máz-ó	mázoló
fáz-ó	fázoló

Székbiró
Birószék.

Szóvezér, Orator, küldöttségi vez.
Vezérszó

Él, él, ely, ély, éj

gyök és rag alakúlatai.

Értelme: el-fel szállás, midőn a hajdani el fel menet mondás festi. Ugyanis: ~~telység~~, vagy tel-ség teli-ség. Ell-és, mi elágazást mutat.

Gyökök.

Egerben.
1843
210

Betücserés gyökszók.

hel, vel.

Hel, hely, valami kis pontot elfoglaló kör; és pedig takaros épmével. Mere.

Hely-es, az mutatja hogy olly csinos, takaros hogy épen jól betölti helyét, épen helyére való. Már e helyre templom kiálta fel a mátrai palócz Egerben midőn az ottani Pyrker szentegyházat megpillantá. Így hallám Pétervásáratt 1842 b. aug. 20án. "Ejnye be helyre kis kunyhó ez! itt!" erre fakada átányi kocsisom 1843b. júl. 30án midőn Ostoros és Eger között egy kis takaros kunyhót láta, mellyet koldus helyitett oda. És így monda.

Hel-gy, egy olly valami kedves, [illegible], mellynek állása helyén van, szine sz. lépte helyes, a maga helyén, öltözete helyére me, arcza helyesen esö. Gyönyörü illö minden szava menyecske, helyes leány, ninbes, szép ifjú helyes gazdasszony, Te vagy helyes asszony, más [illegible] szelidíti s neveded. ez. A gy nyelvek vagy te illyen lény, Mellyik más É s Ö közötti illy helyesen nevezve. betücserével lett: hölgy. Közzönd meg Magyar leány, s uri asszony, ha palotákban is így hallhatod neveded: Dame, dáma helyett.

Vel, máskint a/o betücseréivel: val, honnan
Valál, Volál, székelyfalu neve. 15
Sopron megyei levéltár van: velaltartó
nemesek. azaz jószágtartó: Val vagy
Vel tehát annyi mint van, vagy,
vagyon, vagyon, azaz valami kerek táj,
birtok, csinos kedves kis hel, hely. Gy
hozzájárultával gyönyörüségre: velgy.
E és Ö közötti betücseréivel: völgy.

Észbe jut itten, tölgy, a mi hasonlóan tel
gyökből volt s lön telgy, a mi teles,
millyen a kereken eltelő, szemnek gyönyörü
kedves tölgy.

S mivel g és gy meg d között betücsere van.
illyen alakulhat: zöld, s talán föld is.
† vagy szöl Zöl† feltalálható Szölgy-én egyszersmind magyar
magyar falu nevében, fel szöl igében melly
l és v cseréivel annyi mint szöv, s innen
a szöl-ö, mellynek ágai még vad állapotba
mindig nevét kapta Ásiáb, faágakra szövöd-
ik. s ma is nálunk a vadszölö. A magyar
mindig borivó volt Keletről hozá bor szavát is,
ennek kedvelt termőágai leveleinek színéről
nevezte minden termés színére a szöld, zöld.
Föld, pedig vel-ből is lehete, f és v kö-
zötti cseréivel ~~[illegible] is~~ mert ~~ai~~ föld ugyan
csak vel vagy val, ugymint vagyon, jó-
szág, birtok.

Ol és ét vagy különbözése.

Van:

Komol	omol	omlít
Tanol		tanít
Szorol	szorul	szorít
Sánt-	ál	sánt-ít
Terel		terít

Kijön innen hogy

Reg-el, regél, ~~hogy~~ után = régít.

Lehet		hát	
Szemel	után	szemlít	szemlítő
Szerel		szerit	

212

Fitető kuck i

Fitetőlés Kuckfuit

Fitetőség ———

Fitető = kitudakoló ~~olyan~~ i
~~mi~~ tavénl heggére
mindenne tudni akarni;

45
13
40
———
98

~~Lippai~~ nagyd Edelényt vette
~~nemete~~ ~~hamar magyarorsz~~
Bocskai~~nak egész Kegyét~~
vál adá; maga pedig külö
rekban birtoká
≠ Bessenyőnél és Borsodba
szegezve
≠ E vagyonmányaiból (aranyt
pénzt Ko

Egy ember hát kijárgató lön
ily ~~[illegible]~~ szalogatásiók ~~[illegible]~~
kem Kassát, H bugásár kaped m
szerencsyjének paripája, zsebébe
já ki hányni egyebével zsebéből,
~~hol~~ szépül. ~~Azt is mondják~~ e
magas haragra lobban. Így aga
já veri magát, mintha ~~Bocska~~
lőt tanácsa nélkül, ~~Bocskai~~ ő
bizonyossá ~~tegyék~~ erősítik hírei.

Hovol hól
Kovol kól-d-ul.
növcfe.

~~ívét él ítet~~
~~ívód édes~~
új

~~Elmond ívagy ág~~
Gy lex ~~ívek, egy gyego.~~
Gy ~~ívor, gyur.~~
Elmond ívoz ozz- oz-ol.
os, os-ons
os-ó ost- or.
ustor.

~~Elmond U lex ívot új~~
~~ivató ujj~~

Ny lex
ivő nyő ívoz íkz.
ivő nyü. ívor ír.

ívog -ni figy.
~~ívegő vég~~
~~ívegő végy~~

~~Elmond Ívul, ul, Országul, Erpáz~~
ivadékául Erdélyiekkiul.
~~Erdély ivájának~~ ír
dítek.

Egy kis képrajzot ~~De~~ nagyúri a Rákóczy, Báthori, Homonnai családról. Három, nemes ~~nagy~~ udvar a Tisza kerületén. ~~Mindenik alatt~~ Mindenike neve alatt a roppant birtok, ~~egy~~ uradalomságok. Ezekre ~~pedig~~ száz meg száz ezer ~~népség~~ nemesség s nép, hajt~~ja~~, ~~Három ezer~~ ~~mise~~ Vmegyéik főispáni bárságánál s vezérei. ~~amazagot bárságaival.~~ S magok mint ~~gazdáik~~ ország zászlója ~~mindenikének~~ külön daliasereg. Kisebb nemesség fiai, ~~apródokul~~ környülöttük, mi az 1689ig [illegible] látszik. A királyi udvar távol. Bécs helyett hát ~~mindenik~~ Ecsed, Ungvár, Szerencs ~~kastélya~~ vára lakhelyük. Pénz kevés, de az ő erszényükben, ~~ő~~ nem Zsidós Erdélybül fizetgetnek. Eleség, ~~Szükséges~~ tömérdek, ~~kazdott~~ azt ~~nagy~~ fényes háztartásában csillogásra, vendégség s, hová kincsei. ~~Reformátusok Szentegyházat, tanodát építe-~~ ~~nek apródok.~~ # az Ország szabadságainak ~~Tanya~~ büszke védői az 1600 — 1610beli történetgyökerei. Nejeik ~~ma~~ környülö ~~Nejeik~~ meg az sok ~~nemes~~ ~~k~~ középrendi ~~kisasszo~~ nyai hölgyek. Ezek körül meg nevelődik. Reform. Papok vezetik őket ~~Kisasszony~~ leányasszony s urokkal együtt szentegyházat, tanodát építenek a lelkiekben, s könyveket nyomatnak. ~~Kis~~ Kisbaróc típus. Magyar nemzeti aptonak, ~~?~~ világ # [illegible]aikkal nyelvünk sajátságait tanultják, ma mai, mik?

Orosz, oláh, német az ő ~~udvari~~ nyelvükkel kényszerül, szokik, Lám

1.	av	ev	iv	ov	öv	uv	üv		
	as	es						avas	ás
	az	ez				2 av	ev	avar	ár
	az	ez				ab	eb	avab	áb
						ap	ep	avap	áp
2.	av	ev	iv	ov		hiba			
	ad	ed	id			at	it.	avad	ád
	ag	eg	ig					avag	ág
3.	av	ev	iv	ov					
	af	ef	if						
4.	av	ev	iv						
	ah	eh	ih						
	aj	ej	ij						
5.	av	ev	iv						
	ak	ek	ik						
	~~ap~~	~~ep~~	~~ip~~						
	at	et	it						
6.	av	ev	iv						
	al	el	il						
	~~am~~	~~em~~	~~im~~						
	~~an~~	~~en~~	~~in~~						
	ar	er	ir						

bavol	báj		
nyavol	nyáj		
javol	jáj	avag	ágom
havol	háj	~~asag~~	
		ebeg	égi
		ovog	ók
		avad	át
		eved	ét
		aval	ál
		mulat	általal álla
		avar	ár

8 ár er
am em awam ám
an en

gamó gánes
kamó kanes-ó
kenő kemő" = pavar pár pavról
kenes pávor fr. pár pávó pára
ravar ravaró rávó
ravar ravaró ravaról

3. Az er ir or
acz ecz icz
acs ecs ics

lyok irz ir ivó iva
lyok irzaf icz iczó icze.

avag-ó dg avagó ágy
Bavagó bágy
Teveg tegy

ived-ő idő" ydő"
nekül nekivül. nelkül nelkivül.
nav nev után van nál nél.

adatlan
fággatlan faka
lobatlan
mézetlen
járatlan
mérettlen
nyerettlen
bíratlan
íratlan
hordatlan
báratlan
váratlan
méltatlan
füzetlen
független

fajzatlan.

farhámtalan.
fatalpatlan.

kínra
hitva
a

Ich erhalte
ich erhielt
ich erhalte
~~ich erhielte~~
ich erhielte

du erhältst
du erhaltest
du erhältst
~~du erhieltest~~
du erhieltest

er erhält
er erhielt
er erhält
~~er erhielte~~
er erhielte

wir erhalten
wir erhielten
wir erhalten
~~wir erhielten~~
wir erhielten

ihr erhaltet
ihr erhieltet
ihr erhaltet
~~ihr erhieltet~~
ihr erhieltet

sie erhalten
sie erhielten
sie erhalten
~~sie erhielten~~
sie erhielten

Reményel uni reményl öſſehuz remél
Zégyenel — zégyenl. zégyell.
gy
Czili Pleskóczy. Preusinger, Kapitány.
Göttergaſſe 194 Baldaccihaz

Györre helyett mondják Győr-ré
Szfejérvárra ______ fejérvárra
mia (miatt) miá.
A soltárok 1508beli fordításában miá
gok mia.

Igenévző és Multja után.
1. Az Igegyök utáni jelenben követik
2. A mult utáni multhoz hivatkozik.

Alók alúz al, aló. után
Alá-m alá-d, alá
~~Aladók aladúz alad, aladó~~
Alatt-am alatt-ad alatt-a.

Benek, benúz, ben, benö után
Benem bene-d, ben-e,
~~Benedek, benedz, bened,~~
Benett-em, benett-ed, benett-e.
Elek, elúz el, elö, elött. Elöttem, elötted, elötte.
Elém, eléd, elé;
Erek, érz ér, erö
Érem ered, ére
~~Eredek, eredz, ered,~~
Érett-em éretted érette.

er itt személye-
sen, mint vagyon
emb-er szóban.

Felek, felúz, fel, felö, felett,
felém, feléd, felé;
Felett.
felettem, feletted, felette.
Helyek, helyúz, hely, helyö helyett.
Helyém, helyéd helyé,
Helyett-em, helyetted, helyette.

Körök körz kör, körő Körött,

Körém, Köréd Köré

Köröttem Körötted Körötte

Körölök Körölök köröl, körölö körölött 112.

2 Körölöttem körölötted Körölötte

1 Körölem Köröled, köröle

Közök, Közepi köz, közé, között

Közém. közed, közé

Közöttem Közötted Közötte.

Miok, miaz, miá, miatt.

Miám, miád, miá.

Miáttam, miattad, miátta.

Reok, reaz,, reá, reott ~~[illegible]~~ rejt.

Reám, reád, reá.

Rejtam, rejtad, rejta. Székely. ma is így mondja, miként kell.

Máskint ma:

Rajtam, rajtad, rajta.

Re azért van gyökül mivel az e sorbeliek legrégibbek.

60. 61. 62. 84 85 86. 104. 105. 106. 184 185. 186. 207. 208

Holott.

Holol, holz, hol-ó, hol-ott.
~~Hto~~ Holott anyi mint halott = elfordul

Jegett.

Jegyek, jegyek, jegyt, = forgat.
~~Dobb~~ jegyez, jegyek. jegyen.

Megett

Megek, megek, meg, megö megé. megett.

Melek, melz, mel, melé, melett.
Mel-ém, melléd, melé,
Melett-em, melletted, melett-e.

Tölem

Tölek, tölz, töl, tölö, tölt
Tőlem tölted, tölé.
Töltem Elvopett tőlt-e.
Töltt-em töltted,

Velem.

Velek, velz, vel, velö. veltett
Velem velted, vele,
Velem, veletted, velette. Velejhe.
Velettem,

Rólam

Rólol, rolz, ról, ról
Rólán rólad róla.

Avad sorban van

Aladár.
Alator
Csuhadár =
Csuvad-ar.
Ondor
gondor
Kondor

Barator barad-or
Deveeser deved-er ?
Csapodár
Heveder
Hüvetér
Komondor Előb ondor und vaga.
lipidor
Lipitor
Longodár
Puleder ? Latabár •

Siheder,
Riheder
~~Sikátor~~ sihador sivádor
Szomodor Szomotor
Talabor

Talán
veheder veder
meheder meder
mavodar madar.

Vihatar vivadar
Ziatar zivad-ar

Tivadar így lett Tódor-ból

Csapod-ár
Lehes kár
Kapad-ár
Tapadár
~~Ragadár~~ Lankadár
Ingadár

Idegen
Fürmender Vormünder
Salamander

219

Csa

tavott Hét-oz Tavolt Táltos

dobtában
robitában
ótában
pótában

Csovolt Csolto
Rovolt nyit
Borvolt bolt bojt
Orvolt Ojt-os
Ivolt folt
Evolt, élt és
hovolt holt
ivolt vólt
Tavolt táttába

Zörmentében,

repttében
repes repz reps
leptében
nevett ében
nevel, nevz nev
nevettében
ittában ivok.
hittában hivok
nyittában ejő
rittában rivok
buttában buvok
futtában fuvok
lebtében
ebtében

Wottab ittában.

ettében vitt ében

od	odu	odu-as
eny	enyu	enyues
feny	fenyü	
tet	tetu	tetües
ked	kedü	kedües
szár	száru	száruas
hit	hitü	hitües
ár	áro	áros
ír	íro	írós
er	erö	erös
or	oru	oruas
dar	daru	daruas
hom	homu	homus
ham	hamu	hamuas
id	idü	idües
éd	éd es	
köny	könyü	könyües
kar	karu	karuas
ned	nedü	nedües
ter	terü	terües

r és h között ben ge

szer	szérü	
nyü	nyüu	
tü	tüu	tüües

225

Pest magyar [illegible] Nov. 30ᵒ 1843

raczka = tarka, (mert raczka juh, vagy raczkás az, mellynek szőrén fejér között fekete is van, és nem egy hoszszasága.

Széna kazal pandaljába

kézbesítés: mint perbesítés, szembesítés.

2 Pair Stiefeln. —

~~Für Stiefeln & Schuhe.~~

1 Für Imre.
3 Papi Gábor
4. Nagy. Istvánné

222

ag ėg yg, og, ug,
kinyújt
forgás, ki el és felnyulás
épmérje. terjedés

ág
ág-ár
ak-ár, akkapi
bak, vag
dag,
fak
gág,
hág
kak
lag lak
mag
nyak.
~~tak~~
pak
rak
sak ſag ſág
tak.

ég
bék,
csek
cseg
dég
fegy
heg-ed
hegy
kegy
légy
megy
nyeg
peg
reg
ſeg, ſég

~~kastélyi,~~	~~helyes.~~	~~hasi, előhasi~~	~~hasas.~~
~~Jeli,~~	~~jeles.~~	Lázi Kender	lázas
~~földi,~~	~~földes.~~	Magi	Magas.
~~[illegible]~~	~~[illegible]~~	~~fáihedec~~	~~fás.~~
vizi	vizes.	tári	táras.
~~erkölcsi:~~	~~erkölcsös~~	~~Havi~~	~~havas.~~
Tüzi	tüzes	~~Kövi~~	~~Köves~~
~~nemzeti~~	~~nemzetes~~	~~állati~~	~~állatos~~
teli, tele.	teljes.	~~atyai~~	~~atyás.~~
~~Béli~~	~~béles.~~	~~anyai~~	~~anyás~~
parti Széli	széles.	~~[illegible]~~	~~[illegible]~~
~~Parti, [illegible]~~		~~[illegible],~~	~~hájös~~bájas

~~ód öd éd [illegible] [illegible] ik~~

~~[illegible]ődik~~
~~[illegible]ódik~~
~~érződik~~
~~[illegible]ódik~~
~~[illegible]ődik~~
~~[illegible]ődik~~

hangzód

hangzik.

~~ülep[illegible]~~

ap, ep, op [illegible] ik

~~[illegible]~~
~~áll[illegible] [illegible]~~
~~telepszik [illegible] telepedik~~

~~vetkezik [illegible] öltözködik~~
~~[illegible]kezik~~ ~~[illegible]ődik~~
~~[illegible]kezik~~ ~~[illegible]ődik~~

~~gyermekszik gyermekedik~~
venzik
~~emlékezik~~
~~[illegible]kezik~~ cselekszik

ad ed igény után nincs ike
ze van oz

avad
ivad Zsibad

dagad
ragad
tagad, tagadoz

engad engedz
rengad zengd
csorgad

enyhad
venyhad
hirhad
vénhad vinhedd ü pí

korhad
porhad
sorhad

akad
fakad
lankad

~~magad~~
~~sajad~~
~~rojad~~
~~tapad~~

alhad
elad

mélyed

fulad
kullad

hamvad

fonyad

apad
tapad
eped
reped
nasad
hasad
kesed

hazud

Hamucz Kamucza

papucz
Kapucz

bunk buf bor bori bora
bocs bogó bocsa
böri böcs böcsó hova bunal

kin kocs kiri kogó

Divan divadal divadalom
fivan fivadalom

~~1 [illegible] jön [illegible] [illegible]~~

~~2 födém és~~

~~3 vol ám~~

~~4 Ödém és~~

~~5 Ödöm-től~~ 7 ~~fogám fogalom~~

~~6 vágám vagalom vágalom~~

~~8 fegyem~~ fegyelem

9 Kegyem Kegyelem
10 fogyam fogyalom

potrohon, ollyan
mün terhen. Jobb
terh, teher, terü
potroh, potthor, potrou.
görhes, göhör

~~pénzhetnike volt~~

neki

~~ehetnéke volt~~

~~ihatnám volt~~

~~nagyon pipázhatnám~~

Ohor otromba

~~gak~~

~~gondolom ra~~

~~uhai: var: gondol-am.~~

226

60
60

120

80
80
40

200

Báld báló
Gáld gáló
Káld káló
Béld béló
Hóld hól-ó
hovi = fogó

<u>Lövöld</u>

Bold-og boldog
Kold-us
Sold = sol-ó
solyom
Told-i
men-d men-ó
End en-ó
And an-ó
Band
Band
Sanda

End
Bend
Csen-d
Kend Kemend
Izend
Ind
Bot-ond
Surd.

Ant
bant
Kant-a
Hant
Lant
Pánt
Szánt
Ránt
Tánt-or
En-t
Bent
Fent-ő
Hent-es
~~Lent~~
Szent
Int Int-as
Fint-a
Hint-a
Pint
pintér

Ont
bont
Csont csomt
Kont
Lont-ó
Hont
bunt-a

cza, cze csa cse

ny
szerëncze = cse

med-encze lentse

Gel-encze

petr-encze

Kapr-oncza

bert-encze

patk-oncza

targ-oncza

garaboncza

Makoncza

~~takaróka~~

~~ölbözőke~~ Tolette

~~ölköke~~ pal-ején

~~fülöke~~ piperkőcz

gyerkőcz

pal-acz-k. gombócz

~~kvolóka~~
~~hallóka~~
~~ürsóka~~
~~nyulóka~~
tüzelőke

zsurmóka

Ke szómag

lélek, szív belsejét fejezi, s minden gyököt melly hoz-
za ábécze sorban betükkel ragad, öröm, kívánság, belső in
dulat értelmét festi, így.

ke, [illegible], ke-es, i és e közötti [illegible] kies, keetlen = kietlen.
keb, keb-el, mellyben mindenféle emberi vágy, érzés.
ked, ked-es, kedv, ked-ves,
kef,
keg, kegy, kegy-es, kegy-el-em. Gy, legédesebb szerelem betüje.
keh, belső indulat, baj, szenvedés, kehez sohajtás ben.
kéj, kéj-es, kéj-ó, amit csupáppa kéjes, p. ok kéje szerint teker-
geti, magát, csonja nincs.
kék, azon szín melly a szemnek tetszik, kebele, kedve,
kéje szerint;

kel, a nap kel, mindenféle mag földből kel, öröm
született s ugy lön táj idő ahoz képest határozva:
napkel-et, kikel-et. S még egy l-t ~~ad~~addván ragul
kel-hez, lön az kellés, kell et, kell-em, mert az
mind tetszett, kell-ett. Kelletés darusnak.
kém, a ki ket kéjet tölt, hogy mindent kinézzen,
kémeljen, vagy gyürüjétől, vagy pénzére.
ken, ken-és, ken-et, s az ír, a szer mellyel történik,
kén, onnan ken-es, kén-eső, kén-gyertya. Kén u.
előbb ken is ke, kéj betöltése.
kény-er, több lett, kány, a ke kéj már épségben együtt, s onnan kepe.
kép, Nagy János szerint kapar-tól, mi már össze
kaparva, kapat. De úgy kepe volna kapa.
ké-p, szép festemény, gyönyörködtető, megint a mi ke sze
mre dipés való. Ilyen az élő arcz is. Elképedni, elrefesteni
kér, ke ~~[illegible]~~tára kerít. ker-ítés. Innen ker-t. A
gyök tehát nem. kör. Látszik ugyan köröskö
rülben, hanem ker-eszt ül, ker-eng, ker-ül, ker-
ék, ker-eng, innen kér-eg, sehol kére.
kér, ki ke-jét töprenkedik betölteni, szép szóval kerül-
meg kéje betölthetőjét.

kes, kes-e, keselő, valami kopott, innen késa fa.

kés, kéj szerint kis eszköz kéjes, mivel kedv szerint metszeni vágni lehet

kés-ik,

~~[illegible]~~, keser, keser-v, keserves.

keserü.

keserül,

keserülöm, keserülöd, keserüli; az 1605-beli Korponai gyülésen.

folytatás. 2.

ne, né, nő rag és gyök

nik a **néki** hajdani szóból is, mely annyit tett mint ma **valaki**, tehát személyre menő.

Néki, quidam gyanánt jő elő a tatrosi másolat 70d lapján így: Mennetek nékihez a' városba és mongatoc néki = menjetek nékihez a városba és mondjátok néki. (ad quemdam). Továbbá a 160d lapon: Eg néki val vala fige fat = egy néki vall vala figefát, arborem fici habebat quidam. Pesti Gábornál, a 4 evangelion fordításában áll: nekyket, quosdam, 97. Erdősi új testamentumában 1541b. nékiket.

de csak kézben, másutt némely, tehát már kihalóba kezdett lenni:

L. Tatrosi Másol. Szótárát ki szónál.

Nek vala elő kifejtés, tehát megint e-re járását ~~mutatja~~ látjuk a magyar szókezdő a-jának. A és e betű közötti betűcserével lett a hangrend szerint nak.

S itt fegyvernek, csillanván elő, nem lehet szó nélkül hagynunk a kérdést ha e **nek** itten, h ~~[illegible]~~ többhez tartozó szolgál, kevesebbé számba vettet jelent-e? Bizonyos hogy a fegyver-nek és hely Hevesben mint fegyverkötő hordó szolga; minthogy ha mint más hangra e-vel ejtetik tulajdonító ~~nek~~ áll: fegyvernek szókkal.

ne, né, nő rag és gyök.

Ne valami lényiséget, személyhez, dologhoz függedést, ahhoz tartozást látszik jelenteni.

Rag:

Tulajdon névhez.

Hangány-né, akkor tesz feleségét, annak ne-jét, ki ahhoz tartozik.

Tisztséget, állapotot.

Királyné. Elöször hajdan csak a Király neje mondatott így, majd általvitetett férjhez nem ment Király ~~asszonyaira~~ hölgyre is. Egy csak leányról is. Azonban Szakács-né, Királyi Tanácsosné, Alispánné, főbiróné. stb. mindig Miniszterné, a tisztviselő nejét jelenti.

Sándor István.

Névhez mint hasonlít. anyányi.

Mutató névmáshoz.

anne, vagy annye, száz anneiat = ~~száz~~annyját, centuplum áll a Tatrosi 1466beli másolat 56. lapján. Lett később e és i közötti betüjével annyi.

enne, ~~ma~~: ennyi tantus. Ott a 30^{d} lapon. ezenne hitt, tanta fides 140^{d} lapon. Ime èz ènne eztendøcben żolgalok ~~te~~ nèked, = íme ez ennyi esztendőkben szolgálok teniked ecce tot annis servio tibi. 166. lap. ez ènnen, ma ez ennyen ennyien, tanti 240 lap. A latin nem tudja kitenni e kettőztetését.

mene = menye, ma mennyi. Lett mi és ne-ből, ezen ne pedig ma lett nyi. Tehát mi-nyi. menèzér

= mennyiszer áll a Tatrosi 1466beli másolat 162 lapján, s teszen quoties.

Gyök.

ne tiltó, ne menj, ne szólj. Ne hogy elmenj

ne-b, neb-el-eg. Lehet l és n közötti betűcserével leb-eleg-ből, mert annyi is teszen. Lehet b és p közötti cserével nép-el-eg, midőn a nép tolong, ide s tova sürgölődik, de semmit sem tesz.

ne-cs, necz, nincs.

ne-d, ned-ü, nedv, nedves. Délegyházán Pest megyében: medves a lebegő, másutt: nedves a levegő. Tehát ned valami gőz, lebbenő: csak valami.

ne-f. nincs

neg, neg-éd, neg-édség. Azaz hát csak valami képzeltség, gőz. G és d közötti betűcserével hallszik: ned-énges. Ez megint gőz íz.

ne-gy.

ne-h-ez, H csak közbe csusszanva, hogy ne-ez könnyebb kimondhatású legyen. Ne,hez hát már valami lényegesebb ne-es, nehes. Mert z és s betűcsere. Vagy né és hez összetétele.

ne-k, Tulajdonító rag. Hogy ne valamivel bírjon. Írandó hát nekem, nek-ed, neki, nekünk, nektek, nek-ik, és nem nékem, néked. Ebből látszik hogy nek, bizonyos ragadást mutat személyhez s kitű.

folytatás.

né-ha, ha idők jelentése, amgy nincs lengő bizonytalan időben. Össze tétel.

né-hol, majd itt majd ott. Összetétel. né és hol.

né-hány.

Bö, fe, ke, szö, gyököktöl, Böny, fény, kény,
kőny, s így lön helyesen: le, te, ve-ből
lény, tény, vény. J és L ~~köz~~ötti betűcsere.
vel mondják egy helyett: lány, leány, márutt
pedig k ján, jány-nak, a Csangó magyarok
pedig, midőn ~~B~~ Báró Apor Károlytól hallám
lány, mert i és j megint betűcsere. És
ezen kivellég, nyájasság, jóság teremtésétől a jány
rol, van, m és n közötti betűcserével
Jám-b-or, b itt ugy csuptatván közbe, midőn
em-b-er, -nél, mert jámb- gyök nincs, bor
vag nincs, hanem kellene lennie: jám-or. Jó-
ból jő

Ja-vor vagy Juhar fa neve is, lám e fa lágy,
kelid, jólevű édes nedvű. Jóár volna raghat
vett gyök, de közbe kimondás könnyítő betű kellen
s v és ~~ka~~ segédbetű ~~födje~~ ide legillőbben. Jm
itt látszik a Palócz beszédejési felvilágításait,
melly két magánhangzót vagy összehúz, mint
ki ~~öklitetten~~ helyett Paráden egy bodrogi
embertől köblitten hallám, hogy pedig jó ár
ne legyen járra, különbözetesül h vagy v ikta
ikta közbe. Egyébiránt ~~hasonlóan~~ ír-ből ~~jó~~-ből jő
Jár, ugy midőn r betűraggal tó, tó-ból tár van.
Jó jó- jól-ból lett

Gyol-cs, mert cs kicsinyíti a különben is lágy
puhas finom gyol-t. L és j, i közötti betűcsere.

Dó, vétől melly ha jó, ugyan jó. S magyarnak mindig
jó volt. kedves java hajdan óta. Vétel lev, mim
dőrei jó, jól, helyett által az ürülen gyar-ló, gyapju,
meg
gyapor, gyarmat szavakra is, így gyar-adra.
A gyarló, hanem félre jár, a gyapju, jó, javak
közül való.

lám, jám, gyám.

Jó vagy Gyó és Lo gyök.

J, gy, l, ly között betűcsere, Ó-nál v segít.
Ó és A között betű csere, ugy u között.

Jó eszméje szelédség, kedvesség, jólesés.

Job, jobban. Job kéz, mert azzal tenni inkább ügyében esik.
B és g közötti betűcserével jóg,

Jog, tehát a mit job kézzel, karddal, abban lehet szerzeni, vitézségére királytól kapni. Onnan jog-os, jog kéz. Jog még Ig-ből is, ige, ig-az, gyökéből O közbecsusztatásával.

Jovak = javak, ugyanint jók, illyen Lók = lovak, sók = savak, tók = tavak.

Jó-ság, szívbeli, és jószág, mint birtok, mert ez nagy jóság.

Jó, Gyó, Joh, joh-ot johok, mert e gyapjas tejes husos lény, jó.
O és u közötti betűcserével juh-[illegible] juh-ok.

Johász, juhász. Joh másként ih, innen ihok, iház.

Job-ul, v és b közötti betűcserével, jovul, o és a közötti javul, így: gyavul.

Jó-ít, javít, gyógyít.

Gyón, meggyónik, vagy jón, N betűraggal így van
ba, mesza, gyökökből bán, mint szán, ige, az az bán,
a ki magába száll, szán a ki sza-val
szájjal fejezi ki részvétét. N hát cselekvést
jelent. A ki ennél fogva jön vagy gyón,
az jövetelmi adat. Erre következhetik ~~igen~~ meglepőleg a leány, lány, lyán, jány szó ereden,
mely szelidséget jellemez, minő az igazi ~~[illegible]~~
Lány, jó-ból véve jó-ny, Ny betűraggal így van:

Ad, ed, od ragu ige lett at, et, ot raguvá:

Babod,	Babót falu.
Eved,	evet, nem lehet evés' következett.
Szeged,	szeget, szeget.
Liged,	liget.
Hahod	Hahót.
Baród	Barót,
Divad,	divat
Köved,	Követ
Meved,	me~~tt~~vet
Rovad	rovat ?
Szöved	Szövet –
Lapád	lapát
Pemed (kem-ed)	pemet
Szemed	szemet s' szemes.
Szemed után.	
Deged	deget.

Kened kemed Kenet hamvad

Lepirnod	gyirmek
Gyarnad	gyermek
Harmad	harmat
kamad	kamat
Pamad	pamat
Pamud	pamat
Synod	Zsinat
Ladad	Lábat
v radad	Lábat
robod	robot
garad	Gyurat

fanyarod	bódorog
sanyarog	szomorog
kenyar-og	hányor-og
gyürnyör-og	somorog
kürnyör-og	csomorog
hurnyorog	
Kesnyorog	

Juvad	fuval,	fuvni.
vizked	—	vizket

vevő   veszető   veszedelő nem
Van vesz, veszély, veszedelem: kis fok, veszély, nagyobb foku, veszedelem, felette nagy, minél fogva Mohácsi veszedelem lett, s oktalan annak Mohácsi vészé tétele.

Lehet tehát:

ész, ész-ély, észedelem.

S észély ennél fogva helyes uj: Töb a csupa észnél. Ennél már nagyobb foka. Észedelem pedig igen nagy ész.

Besz, beszély, beszedelem.

Besz előjő

Beszély, helyes uj. Beszedelem alkalmas volna hoszu, terjedelmes beszéd, minőt gr Dessewffy Emil 1847b. a főrendeknél mondott decemb. a válasz felirat ellen.

Fesz, fesz-ély, feszedelem.

Feszélyes ember, kiben sok fesz, feszesség feszeleg. Feszedelmes, ki azt se tudja hová lépjen, midőn szologassan pöfözve. Feszély lehetne affectatio, feszedelem, mind nélküli pöffeszkedés.

Kész, Kesz-ély, készedelem.

Kéz, kez-ély, kezedelem.

Kezélyes, ~~denne~~: jól kézre eső.

nesz, nesz-ély, neszedelem.

Nesz, kicsi lárm,

Neszély, nagy Lárm.

Neszedelem, igen zajgó.

Rész, resz-ély, reszedelem.

És e sorbol átmenve, A-ra

asz, aszály, aszodalom. Aszály most is fenvan

basz-basz-ály- fasz, fasz-ál.

Hasz, hasz-ály, haszodalom.

Haszó után van hasz-om, hasz-on. = Kasz, honnan Kaszdagság. Tehát hasz lett Khasz után.

Kasz, kasz-ály, kaszodalom

Tasz, tasz-ály, taszodalom

Tasz-ít, értelmében.

1 sor.

Biz, Biz-ály, bizodalom

Bizodalom lám fenvan

Dísz, dísz-ély, díszedelem.

Hisz, hiszély, hiszedelem

Hiszö után hiszem, jó hiszemben van

Tisz, tiszély, Tisz után tiszt.

O sor

Hotz	hotz-ály,	hotzadalom
Kotz	kotz-ály	kotzodalom
Potz,	potz-ály	potzodalom
Rotz,	rotzály	rotzadalom
Totz	totzály.	

Ö sor

Ötz (Övöz)	ötz ély	ötzöd elem
Bötz	bötz ély	bötz öd elem
Kötz	kötz ély	kötz ödelem

Kötz ueri köz-vény, Kötzmell.
közönt.

pötz	pötz ély	pötz öd elem.

pötzélyes
pötzödelem

U sor

Utz	utz-ály,	utzodalom.
Csutz	Csutz ály	csutzodalom
Hutz	hutz-ály,	hutzodalom.
Kutz	Kutz-ály	kutzodalom.
Tutz	tutz-ály	tutzodalom.

S-sel véve.

Has	has-ály,	hasodalom
Kas,	kasály	kasodalom
Sas,	sasály	sasodalom
Vas,	vas-ály,	vasodalom.

Kés	késély	késéd elem.	
	Kéjed elem	így i fenforog.	
Les,	lesély	leséd elem.	
Rés,	réjély	réjed elem	
Vés,	vésély	véjed elem	
	I sor		
Kis	kis-ély	kijed elem	
	O sor.		
Fos	fos-ály,	fojadalom	
Kos	kosály	kosadalom	
Mos	mosály	mosadalom	
Pos	posály	pofadalom	
	hösély	höjödelem	
hös			
	bes-ály	besadalom	
U sor Bus	dusály	Jufadalom	
Düs			
	büsély	büsödelem	
ü ... büs	hüs-ély	hüjödelem	
hüs			
	Z -vel	vége:	
	hazály,	házadalom	
Ház	gazály	gazadalom	
Gaz	maz-ály,	mazadalom	
Maz,	kez-ély,	kezedelem	
Kéz	mez-ély	mezedelem	
Mez,			
	lz ély	kedelem	
lz	fiz-ély	fizedelem	
Fiz	tiz-ély,	tizedelem	
Tiz	dékaine.		
	Tizély,	hozadalom	
	hoz-ály,	huzadalom	
Hoz,	huz-ály,		
Huz,	üz-ély	üzödelem	
üz,			

Ha, he, hó, hő
s a vele cserélő va, ve, vő.

~~szindófázni~~
~~röhamatozni~~
~~lámfázni~~
~~felbüzkürözni~~
~~Kotgnyiteskedni~~
~~irónozni~~
~~iróvajázni~~
~~Öltözetcrontottezni~~
~~fetzamaifálezni~~
~~Közvetítni~~

Ha he értelméhez való: Késő hára. Valahára. Soha napkor. Sohakoron. Se hete se hava. Sehol. Sándornál. 329 lap. figyelembe veendő h és v, a s ó cseréje.

Ha. Hó, va.

Ha.

~~[illegible]~~
~~bajha,~~
~~szajha~~. ~~szajha~~ ~~szajhás~~ = ~~buskor~~

~~Vajha~~ ~~vav-o vő,~~

~~Kátha~~ ~~kaltó kall-a.~~ ~~kavolt-hó kavolt-ó~~ =

~~Mátha~~ ~~mavolt-kor,~~ ~~mára~~.

~~Olyha~~

~~Bolha~~ ~~bovolt-hó~~ ~~bolgó bolhó~~ bolva. bol-ong-va.
Budva, Bódva.

~~Budha~~

Moka, = motó,

Polka — polva.

Szolka — Szolyva.

Csuka, csukó. csur-ó. — csuva, csóva
Közelebb az ing a csukánál.

Ruka, ruk-ó, rur-ó. Irha = riha.

Bárka

Marha ő mai értelméb hanem murva
átaljába adásmi forgatható. Virginia cedett Ferenc
élete 32d. lapj. ez világban nem adara vallania †

Szerha

Irha — irva

Mirha

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Torha, turha, tor-ok, mint tarok tarhonya,

Néha

Pásztoha

~~Lanyha ny és j szerint lajha.~~

† házat és semmiféle marhát.
Tarok, tarhonya.
Csztoró—
(Csztorha
Pászto' pásztorha
Mosto' Mostorha.
Maró marha
Iró irha
torok, torha
Csuró csuha.
ostó ostoba.
Szerü szérha.
~~mályó mályha~~
~~bol-ó bolkó~~,
~~Budó~~ } ~~Budha~~.
Bur-ó }

Ha ke miképen lett?
Mutatna: tarok.

Bolók bolhó bolha.
~~Berő Berk, Berhő,~~ Berke.
vagy Berők Berhő Berke.
~~Derő derk,~~ derk-enyő.
Csürök, csürhő csürke. Elők, Előke.
Eszteró ezterk,
Eszterok, eszterhő, eszterha

Görök görhő görke,
Görő görk, görhő

Irók irhó irha

Lomok lomhó lomha.

Purok puhó púha.
Palóczoknál azért ú, mert r kimaradt.
Porok porhó porha-nyó.
Ravok rohó roha
O és u szerint rüha, kellene rúha.

Málók málhó málha
Tarok tarhó tarhonya.
Torok torhó torha, turha
Sárok falu

~~Pálha, Zwickel [illegible]~~ pónyva.

~~[illegible]~~

Piha

~~[illegible]~~

~~[illegible] kov-nyé~~

~~Dányha [illegible]~~

Koha, Koh-ó, kov-ó. kova.

Indoha,
Mindoha, ~~[illegible]~~ Szepsi em. = örökkéig mindétig éltig.

Nátha,

Puha, puhó. puh-ul. poh-ós pohó.

Mostoha,

Léha, lék-ó. lek.

verhe-nyeg

derhe-nyeg.

Noha, Károlyi írá 1590beli fordításában
Esdrás IV könyve 4 része 14 verse elején:
Noh menyünk el. 15^{ik} versében: Noh
menyünk fel.

Puha, púha.

He,

Berhe,	berő
Csürhe	csünő
~~Renyhe,~~	~~renyő~~
~~Enyhe,~~	~~enyő~~
~~Menyhe, fele~~	~~menyő~~

Hi.

Hiki.

Hó.

bohó, Erdélyben bahó.

~~Bokkó, magy. falu Somogyb.~~

~~golyhó~~

Tarhó Sándornál.

Koh-ó

Kunyhó, kunyó, kunyó.

tarhó,

Tihó falu

Léhó

Lajhó, lajha Sándornál.

Mohó.

Pohó.

Ohó.

Hahó,

Horhó, vízmosáshely Balaton mellett. Fűzfőnél. kötkolon.

~~Czukkó, Kemenesalatt — tájsz.~~

Czurhó, ringyó kurva. Pápa vidéki.

~~Gabghó — vidéki — székely.~~

Csicsahó falu III.

Rotró falu II. 2[illegible]4.

Ihó, falu Közép Szolnokb.

Uj lehet

Lohó. annan loh-ogy.

Korhó, korhol
= korhel, korhely.

ö"

hö"

felhö"

ü.

uhu,

Buhu,

Csuhu

Hü.

Gyühü

Gánicza
Enicza
Csenicze
Zsendicze
Szilicze.

Zengül.
Szin-ó.

Marjucza
Iluczа
Ignicz
Áncza

Pukú	puk-ani,	puk-ant-ó,
Bukó	burani	burant-i
Serk-ő	serken-i	serkent-i
Berző	berzen-i	berzent-i
Dur-ó	duran-i	durant-i
Rez-ő	rezen-i	rezent-i
Bil-i	bilen-i	bilent-i
Fil-i	filen-i	filent-i
Fer-i	feren-i	ferent-i
Ter-o	terem-ő	terent-i
	teren-ő	terent-i

242

haza
kaz-a, kav-ó
laz-a,
maz-a. macza, = mavó,

Esze, ev-ő,
beze = bev-ő
Cséze, csevecz-ő
Kesze, kese, kevő
meze, mev-ő, metze.

Isza, Isa, = ivó,
Tisza, tiv-ó, titza.
Viza, Viv-ó,

Boza, bov-ó bodza. bozza.
kocza kovó kósza,

pöze, pövő pöfögő
Uza Uvó
buza, = buv-ó,
Csutza csuvó.

kuza, kuvi.

tusa, tuvi.

huza vona huzó, huvi.

L és T különbsége
Igy lesz mengi. Hül, hüvel,
Ül = üvül   Üt = üvüt
Bül   büt büvit, bütsü.
Fül fivül   füt fivit
Gyül ivül   Gyüjt gyüvit ivit
Hül hüvül   hüt hivit
Kül küvül   küt
Rül rivül   rüt-ety rivüt réved
Sül süvül   süt süvül süved.
Szül, szivül, ivül,   szüt nincs

Más egy perem egy i:
Il ivil   it ivit it-al, it-él,
Ill ivil-el   itt ivitó ith
Bil bivil   bit, bivit, bittó
Csil csivil   csit csitó csitk-ó
Fil fivil   fit fit-og, fitó fity.
Gyil gyivil   gyit gyit-or. Gyit-ró.

4. Kelj. kozhoz.

245

Guzs v. gus és Kusz gyök

Guzs összetekercselt veszsző, mellyel lőcsöt kötnek. Farkas gúzsba vetik a legényt tréfából pajtásai, vagy a zsiványok.

Guzsal guzsaly, szár is összegyüngyörgetve a kender, len, szösz, csöpü. S guzsalyosba jár a felsuhant legény, szeretközni.

Kusz-ál, úgy össze vissza hányja veti tekercseli hogy egész guzs lesz a gombolyagból. S kett kipillant negime

Kasz-al, a mi összerakott hányt széna vagy gabona halom, s eletizint kasz-d-ag értelme még inkább, a ki sokfélét összegyűjtött, kinél halmok vagynak: etc, kasz-on-ár = kasznár, l. azokat.

Kusz-tora.

láboda láboda
der ſtinkende Gänsefuss.
L. Századunk 67 szá 1842
541 lap

Rags végelmének kergejei.

	It, -ul, eg, og ygerag.		
árad	ÁR-it	ár-ul,	ár-og
	HÁR-it	hár-ul,	har-og
	KÁR-it,	kár-ul,	kár-og
	SÁR-it,	sár-ul,	sár-og.
	TÁR-it,	tár-ul,	tár-og
ered,	ER-it	er-ul	er-eg
	ber-it	ber-ül	Ber-eg
	cser-it,	cser-ül	cser-eg
dered	Der-it,	Der-ül	dereg
	her-it,	her-ül †	her-eg
	ker-it,	Ker-ül	ker-eg
mered,	mer-it,	mer-ül	mer-eg
	nyer-it,	nyer-ül	nyer-eg
	per-it	per-ül	per-eg
	ser-it	serül	sereg
Szered,	szer-it,	szer-ül	szer-eg
	terit	terül	tereg
	verit,	verül	ver-eg
		iül	ireg
	bor-it	bor-ul,	bor-og
	csor-it	csor-ul,	csor-og
	dor-it	dor-ul	dor-og

ber-él
cser-él
† herél
kér-eg

hor-it, horul, horog
kor-it korul kor-og
porit, porul, porog
tor-it torul, tor-og

örit, ör-ül, ör-ög
Örög Erdélyben örög
csörit csörül csör-ög

Kilyvaga ar, er, ir, or, ör végzetűek is vannak. Keser-eg, keser-ül, keserit, keser
hábor-og, háborul hábor-it hábor
könyörög könyörül könyör

Lehet akár, s van
ácsor-og, ácsorul, ácsor-ít
vicsorog vigyor-ul, vicsor-it
henterog, henter-ül, henter-it
szomor-og szomor-ul, szomor-it
dombor-og domborul!

lgó iga igató igtató lkó iratú lktató
lktú imi lktair.

Csigó ciga csigató csigtató. Cikri csíratú csíktatú
Csigattyu.

Égü" égető" égtető". Égettyü"

Égő" tégető" folyatú folytatú. folyattyu. Canalis.

folyó folyatú tarattyu.

Tarú tarató

Csipü" csipető" csiptető" Csipettyü.

Kapú" kapató kaptató

Apó apadó apadzó

Kapú kapadó kapadzó

Épü" evedő" évedző.

247

Izvül után lett: ül
Hogy ez így van, bizonyítják következők.

Fivül után van fül, kályha
fivël — fül, auris.
Izväl — gyül, Izul, gyul,
Kivül — kül
Scivül sül sül disznó.
Scivüli süly
kiu ül küül

lyek, lgok, igaz, ig, igó, lga.
lg után lgak,
lgaz után igaz-ít,
lgaz-ol, helyesel.
lgaz-úl
lgaz-odik.
lgek, igk, ig, igő, ige.
lgö = lgem, = lgen. lgen-el.

hibás

L kettőzése

	Kell	Mere
bezéll	bezél	bezé
szoll	szól	szó
molly	mol	tel teles
kall		
mall	mál	málik
Páll		
vál		vál-ik
toll	tol	to-l
mell	mel	mel-eg
		mel-ek
melly	mely	
csillag	csil-ag	csil-ap
		Szelém
Szelemen		
sző		
	vila	vil-a
villa		
Szill	Szil Sarky	
fillent	fil-ent	
Killeb	Kilebb	
milly	mily	

nyel	ny
pille	pile
tillal	tilo
Dulló	dul-ó
fullad	ful-ad
Kullancs	Kul-ancs
Kullog	Kul-og
mutton	mut-ott

Huszonzatnál akkor Magyar
házában
Ő nép, a kie szépítse jogában
Urat hánynak ki házából vendégét

Görény ~~az m~~ csak az a mi bekál
Róka mely itt ~~a~~, harapdál
Mindenire vérz ~~ő~~, n érez
Jaspi ~~mohó~~ mely lederez
Itt ~~ö~~ zivély mig csak lepére
forgott, csak vetkes elére

~~Jáfset vele még forgatja~~
2 VI bohó kezért ő, íkatja.
1 o míg az magas árulgatja.

Az aláhuzott lehet, amaz van:

iv-al,	ivad-al,	ivadal-om.	
bival,	bivad-al,	bivadal-om.	
div-al	divad-al	divadal-om.	
fival	fivadal,	fivadal-om.	fiatal,
hiv-al,	hivadal,	hivadal-om.	hivatal.
sival,	sivad-al,	sivadal-om.	
rival,	rivad-al	rivadalom,	riadal
pök-öl,	pököd-el,	pöködel-em.	
nyugal,	nyugodal,	nyugodal-om.	
fevö fevel,	fejed-el,	fejedelem,	
gyözel,	gyözödel,	gyözödelem,	
eng-el,	enged-el,	enged-el-em,	
sok-ol,	sokodal,	sokodal-om,	

rigal, rigalom,
rigadal-om,
iral, iralom, irodalom
siral, siralom, sirodalom
kesel, kesedel, kesedelem
bizal bizalom, bizodalom
~~gyöz~~ hizal hizalom, hizodalom,
hivel, hivedel, hivedelem,

egyed, egyed-el, inner egyedöl egyedül.

parittya,	parittó	karitó, körítő	parivó.
verettye,	verető,		
szittya,	szitó	szittó, Árpád.	60 lap. szivó

Igeraz elhagyva, új névzöl.
Az aláhuzott új.

Fanyar-og.
Kanyar-og.
Sanyar-og.
Anyar-og, van Anyarcz.
Kenyer-eg. Kenyeri.
Tenyer-eg.
Vinyor-og.
Gyönyör-ög
Könyör-ög

Hunyor-og.
Kunyor-og

Bodor-og
Fodor-og
Kódor-og

A rozsnyói cath. Egyházi kerületben lévő helynevek, legjobb magyarázatokkal 1847re.

Hely.

Gucsom.
Nadabula,
Vezvecres.
Fajti.
Mellére, Nagy Goltóhoz
Kirk, Rákoshoz.
Baranda,
Polom, Rakó Lehotához.
Dulháza.
Hélh, pusztához.
Imóla Ragályhoz
Velkenye. S. püspökihez
Uraj, Szentsimonhoz.
Mogyles, Süvecshez
Séd, fülekhez
Bábi ——
Magyar Hegymeg, Guzsonához.
Bolgárom
Lapujtó
Miksi
Kalonda Nógrádb.
Terbelléd, ——
Rárosz, ——

Rozga
Léhi
Belezsér
Gyertya
Bizó falu ú falva.
Hármaskut, Zabarhoz tartozik.
Bodollo, Baranyahoz.
Gerenyő, Dobrózához.
Pást, pusztához
Nagyon ——
Kaczagi, Rimaszécshez.
Sárd, fülekhez.
Galamba, fülek püspök.
Zabzó, pusztája.
Völgyfő, Karancskeszihez
Morgó, gazda, pusztához közelében.
Kapasz,

Helység
Süllye
Turopolya
Rimócz
Likér
Ráhó
Majom,
Esztrény
Dobodél
Jósafő

Puszta
Háj Kis honthban Antalfalvához.
Bakti
Gobis,
Kemenczó
Heredély
Hajódal
Ablonczа
Láczi Tornák.

Čsirbolyfenyő" = legnemesebb fenyő"
gyalogfenyő" = legalább való.

Tudós Orvos
Mint bűbájos
Szerént ült vedd ismel.

Vizet igyál
Szép jánnyal hálj
S egészséged visnel.

Ived, vet, ved-lik vetél

Ivedő vét-ek, 254

iveg, ivegő, vég

ivék, vék-ony vék-a

ivog,

Ivő ~~vekem~~ ivem, vékem

Ivel ivelő Vép vépil

tt

~~ivegő hegy~~

Ivog ug-at, Ug-od

Ivól ul, ül

~~Ivó un~~

~~ival, hal~~

ivaló hála.

Aztó
Keztő
Oztó
Joztó
Boztó

hvimö Vönöcz
perö perecz per-ey
kerő
penö perecz,
zaló zalacz
paló palacz hvaló

hvaló palócz
palóczi, pálóczi
Kérgy
Kesenö

Iló Ilucza,
×Evó Eva Évicza } kis kedvesz és
×Gyuri Gyuricza }
Bardó Bardicz
Barar = Bar,
Kavaró Kavardó cz
Kavarna pettyes ízme
tengelő tengelicz
teng. tengel, min
Zsong zsongol = sonkol
×Kató Katicza
Bedő Bedécz
Pető Ken pelécz
Szilő Szilicza
Szivos kögyöld
Lapró Lapricz-ka lapucz
×Mari Maricza
Tapolc Tapolcza
Tapus, tapló. Lappo, Tappi
baró barácz

257

Kis ~~Durány~~

Vis vyk ~~Dobó bara~~

Kövy ~~Jusonog fehér~~

~~Szaplonczа~~ ~~pogány [illegible]~~

~~Zilloncz~~

~~Topolicz~~

~~Teplitz~~ ~~Jogány fehér~~

~~Saroncz~~

~~Soroncz sora [illegible]~~

~~por~~ ~~Albuc~~

~~abbó-vadló~~

~~Vapronicza~~

~~Mérincs~~

~~Bérincs~~

áva ad avvad ád ´
bav bad bawad bád-og bactor

ev eth evved ed ét

iv id iwed id ít
hiv hid hiwad hid hit
ov od ovad od ot

öv öd övvod öd öt

uv ud uwad ud ut

üv üd üwod üd üt

14
15
32
4
65

8
4
32

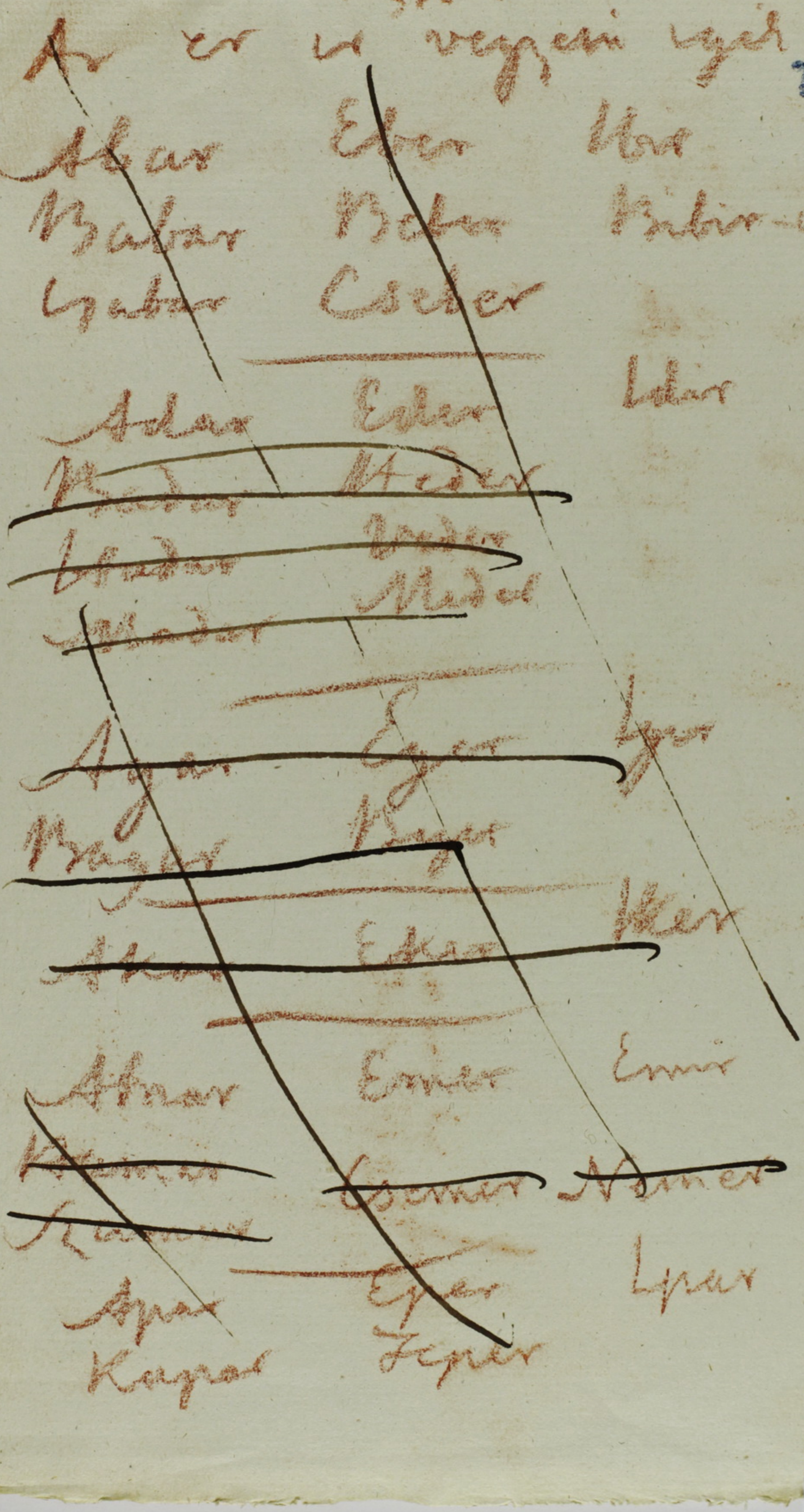

avok	avoz	av	
avno	favoa		
ev	ezok	ez	evetlen
evni	evni		
iv	izok	iz	inni
ov	ozok	oz	
uv	uzok	uz	uzoni
öv	özök	öz	özöni
üv	üzök	üzsp	üz üzni
bav	bavok	bazok	bazni
bev	bezek	bespe	bez bezeni
biv	bizok	bizap	biz
bov	bozok	boz	boz bozó
büv	büzök	büvsp	büz
buv	buvok	buv	
buvok	buvsp	büv	

Bencze
Genei.
Ferizge, ferency
Gezu
Juzge
Lrizge
Mancze

álcz   bilczs   ilcz   ólcz ulcz
belcz   bölcz
kölcz

Bancz
gáncz   Lavan-ó
láncz   ravanó
rancz   Lavan
sáncz   tam
táncz

Asar Eter e Gyötör
Nátor Etenő Etre
Gátor Detor Detrehő
Gator Cseter Detrehem
Lator Potor - i porhó
A
Matorny Kotor Gyűrő
Tator Gyotor

Ehő ehon Ghő Ghom
Ea eaő ehő ehon
ia
vea veő vehő vehem
tea teő tehő tehem
(~~Ghar uhor~~
~~Mátor csutor~~
lebő lehő lehem
meni

Ub1

Ábel
Bábel
Bábol
Lábol

Ébel
Kébel
Lébel
Zsébel

Dóbol

Óbol
Kóbol
Góbol

Úbol

~~kikeresztelkedeu~~
~~megkereszteltek~~
~~elkeresztelte~~
~~megköszöntem~~
~~felköszöntemi~~
elköszöntem a poharat

Galdrő
galló

Csuk-ó	csukat-ó	csuktatás	3	27
Ikó	ik-ató-	iktat-ó	1	40
		csúktatás.	5	7
Bír-ó				
Csig-ó	csig-ató			
Ak-ó	akat-ó	aktat-ó.		
Ál-ó,	ál-ató.	áltat-ó,		
Ok-ó	ok-at-ó,	okt-ató.		
Eg-ő	eg-ető,	egt-et-ő		
Csipő	csipet-ő	csiptető.		
Szopó	szopat-ó	szoptató		
Kopó	kopató	kiszerkeztet-ő.		
Szerk-ező	szerk-eztő,			
Bak-ó	bak-at-ó	baktat-ó		
Fertő	ferető	fertőztető.		
Fertőző	fertőztő	szellőztető		
Szellőző	szellőztő	csiktató.		
Csikó	csikató			
Rikó	rikat-ó,	rikatat-ó.		
Szelő	szell-ető	szellőztető		
Zsemő	zsemet-ő	zsemléztető.		

Jagy-ó,	jagyal-ó,	jagylal-ó.
Ér-ő	érel-ő	érlel-ő.
kém-ő,	kémel-ő	kémlel-ő
szem-ő	szemel-ő,	szemlel-ő.

Egyed helye Egeb és Ægidiusról
Ed vagy lett et, it igy
Szer-ed = szer-et

~~Csak a bévégzett-ség után~~

~~Romlott-ság~~
~~Vezett-ség~~
~~Elő gyülött-ség~~
~~Rägzött-ség~~

Os, osz, ost, oszt, ös, ösz, öszt

os-tábla.

Os, névrag: fok-os, gyökös, asztal-os. Igerag: fut-os, fogd-os.
millyenségszó rag: hab-os, virág-os.

Os-on Ellapulta, os-ok, os-sz, os. Kinálkoznak innen:
oson-nd, valami kis, osontott étellke.
inkább él: osont-ok, osont-atz, oson-t. Igy.
oson-t
ost-or, Ost-ffy, ost-ok, ostany, öst,
Osz-ol, oszl-ik, osz-lás, Oszl-ar, falu neve Gömörben

Osz-onna, talán innen is jöhet, mint kisebbre oszott étel.
és s meg sz betűcseréibel lett osonna, mint jóság-ból lett jószág. Hasonló ragozat: Tard-ona, puszta neve Hevesben.

Oszt, ismeretes osztok, osztasz oszt. Innen
Oszt-ály, oszt-ás, lehet: oszt-ik, Talán
Oszt-or is lehete, a mi lön Ost-or. Mert ezzel
jól lehet oszt-ani a lóra s csinterünk válla közé. Sz és s közötti betűcsere.

Ös, névrag. bütyök-ös, bütykös, igerag: öld-ös,
millyenségszó rag: kör-ös-környül. ezüstös. Körös folyó neve körös körül jár.

Ös, régi-régi. Ös erdő, ös világ. Apja apjának az apja.

Ösz, elavult igéből: ösz-ök, ösz-sz, ösz, mert fenn van össze, öszve. Ebből van

Öz-ön, a mi volt: Ösz-öm, ösz-ön, s lön z és sz közötti betűcseréivel: öz-ön, egész nyomani: összeség innen nem ö-zöm-leni, hanem öz-ön-leni. Jól

Ösz, meghuzással Ösz, nem egyéb, hanem ösz-ök, ösz-sz igének gyöke, az az: ösz, mert az ollyan ember már ösz, vagy össze megy, össze esik, roskad. És ezen Ösz-től megkülönböztetésül mondatik egy s betű-vel: Ös, a mi, idők elteltéivel hátra hátra menő össze az emlékezetben. Továbbá, a karcsu szép

Ö

~~Őz azért kapta e nevét, mivel szőre levedlik és
az végtire olly kopasz egy ideig, mint a koros
agg ősz ember, haj nélkül. Ősz-től Őz-et
pedig azért ejte a kimondás hogy így le-
gyen különbözet miként~~

Ősz is hosszulattal lön, mint nyár után elékerü-
lő évszak, noha ez is ŐSZ-ből hasonlitatott
mert annak jöttével össze zsugorodik a fa-
level, és minden mi előbb terült.

Őszinte, egyenesen nyiltan, őszinteség, nyiltság.
Ez igen gánesos; vagy a bodonyi palócz szerint:
ganesos. Nézzük mire mehetünk. t. i. Őszint?
Talán lenne: olly nyiltan, miként ősz ember sze-
kott, kinek már a sirban egyik lába, tehát minden
kimond, ő gondol a világgal.

ÖSZT, kisemmült egen ige: ösztök, ösztetz, ÖSZT, ha-
nem egy mindenző hatalmas ér szökött ki annak
revéből, az mozgat, hajt, élesz, tengéssel minden élő
állatot, mint belső

Öszt-ön, vagy inkább ÖSZT-öm, de n és m közötti betűcse-
rével már ösztön úgy; miként tehem-ből tehen lön.
A vértelenebb szőke német emberfaj nem tudá szót adni
maga, ő azon érzelméhez Instinctust veve által, a
vérmes keleti barna magyar faj, azon nyugtalan indula-
tát saját keresztség nélkül dem hagyá. S Öszt-ből lön

nála Öszt-öke, öszt-ike, mellyel marháját szántásban ösztönzi.
Öszt-ör-ü

Ösz gyöktől lehet uj ige él vagy (által, úgy ösz-öl, mint
vísz-ből vísz-ál, s ered: öszlés, öszlet. Pesti hírlap-
ban jó hát: részvény öszlet. 1842. jul. 31d.

~~Név.~~ ~~Első fok~~ ~~2.~~
~~nyuv~~ ~~nyuvad,~~ ~~nyuvad-oz~~ ~~nyuvadoz-gat~~

1.

Név, v. milyenségi	Első fokú ige.	2 fokú	3 fokú.
szak	szak-ad	szakad-oz,	szakadoz-gat.
ap	apad	apad-oz	apadoz-gat
eng	eng-ed	enged-ez	engedez-get
ak	ak-ad	akad-oz	akadoz-gat
rag	rag-ad	ragad-oz	ragadoz-gat.
Nyuv,	nyuv-ad	nyuvad-oz	nyuvadoz-gat
al	alj-ad	aljad-oz	aljadoz-gat
fel	fel-ed,	feled-ez	feledez-get.
lél animae.	lél-ed	léled-ez	léledez-get
mély	mély-ed	mélyed-ez	mélyedez-get.
süly	süly-ed	süly-edez	sülyedezget,
fer,	fer-ed,	fered-ez,	feredez-get.
ter, ige is	ter(j)ed	ter(j)ed-ez,	terjedezget
er	er-ed,	er-edez	eredez-get.
ár	ár-ad,	arad-oz	áradoz-gat
suv	suv-ad,	suvadoz	suvadozgat
hal,	hal-ad	halad-oz	haladoz-gat

A dőlt betűvel írott (itt aláhuzottak) igék olyan helyzetűek milyenek a többiek, s azért hasonlóan divatba hozhatók.

Másod és
Harmad fokon ige Z

~~[illegible]~~ ige rag jellemzője.
mely kezdést, kezdez-etet, fest.

Milyenségjelzőhöz

gyakor gyakor-oz

ige, igéz
szalma, szalmáz
szánka szánkáz.

2. Fel van az 1.

Igékhez

Elsö fokon,	Másod fokon	~~Harmad~~ maj fokon.	Negyed fokon
él	él-ed,	éled-ez,	éledez-get
fejel, fejlik	fejeled fejled,	fejled-ez,	fejledez-get
rom-ol romlik	rom-lad,	romladoz	romladoz gat
hül,	hül-ed,	hüled-ez,	hüledez-get
por-ol, porlik	porlad	porlad-oz	porladoz gat.
fúl	fúl-ad	fulad-oz	fuladoz-gat
nyúl	nyúl-ad	nyulad-oz	nyuladoz-gat
Mer,	mer-ed,	mered-ez	meredez-get

tulajdonképen

profeteg	profed-eg
sivatag	sivad-ag
hervatag	hervad-ag
ingatag	ing-ad-ag
zuhatag	zuhad-ag
fuvatag	fuvad-ag
divatag	avad-ag
havatag	huvadag
rovatag	ruvadag
tavatag	tav-adag
éveteg	évedeg
béveteg	
heveteg	heved-eg
leveteg	levedeg
réveteg	révedeg
teveteg	tevedeg
ivatag	ivadag
divatag	
olvatag	olvadag
löveteg	lövedeg

huled-eg

~~menekült~~
~~[illegible]~~
menekvő
tompult
ámult
~~kábult~~
zabált

jajdul jajogul
k ajitom
haj-og-ón hajadon
haaiton majdon
huiton hajdar
ful aiton

265

tulajdonsága

profeteg	profed-eg
sivatag	sivad-ag
hervatag	hervad-ag
ingatag	ing-ad-ag
zuhatag	zuh ad-ag
fuvatag	fuvad-ag
duvatag	avad-ag
havatag	havadag
rovatag	ravadag
tavatag	tav-adag
éveteg	évedeg
béveteg	
heveteg	heved-eg
leveteg	levedeg
reveteg	révedeg
teveteg	tevedeg
ivatag	ivadag
duvatag	
olvatag	olvadag
loveteg	lovedeg

hiled-eg

tulajdonképen

profeteg	profed-eg
sivatag	sivad-ag
hervatag	hervad-ag
ingatag	ing-ad-ag
zuhatag	zuhad-ag
fuvatag	fuvad-ag
ávatag	ávad-ag
havatag	havadag
rovatag	ravadag
tavatag	tav-adag
éveteg	évedeg
béveteg	
heveteg	heved-eg
leveteg	levedeg
réveteg	révedeg
teveteg	tevedeg
ivatag	ivadag
divatag	
olvatag	olvadag
löveteg	lövedeg

hiled-ég

~~menekült~~
~~lkezült~~
menekvő
tompult
ámult
~~kábult~~
zabált

jajdul jajogul

hajitóm

haj-og-ón hajadon

haiton majdon

hait on hajdan

teil aiton

való hályog.

Ipol Volga.

B. 2.

207

IV. B hasonlítás második fokát képezi.
S látszik itt <u>fosszabbító</u>-t/tevő értelme.

a. Mélyenzőhezi A. régi korban
E, É, I, Ö, Ü Mássalhangzó után: B. Ma

Büdös	büdös-b	büdösebb
Balgatag	balgatag-b	balgatagabb
Édes, . . .	édes-b	édesebb
Éles	éles-b	élesebb
Hamar . .	hamarb	hamarabb
Kemény	kemény-b	keményebb
Nyájas	nyájas-b	nyájasabb
Sebes-b,		sebesebb.

A, E, I, O, Ö, U, Ü után

balga,	balgább
csunya	csunyá-b
drága	drugá-b
enyhe,	enyhé-b
fura,	furá-b
gyenge	gyengéb

Van
Atkár átok után

Detkár,
Ilkár, ások után.

El van fogadva ujból:
Titkár, Ujjkár, tit-ok, ujj-ak.

Lehet ugy is:
Étkár ét-ek. étk-ér-ez
Jégkár jég-ek.

Piszk-ár, pisz-ok. Piszk-ár-oz Piskáros.
Szitk-ár szit-ok. szitk-ároz.

Jutk-ár, jut-ak, jutk-ár-oz.
Kutk-ár kut-ak.
Murk-ár mur-ok
Gurk-ár gur-ak.
Lakyk-ár laky-ok.

V és marad

Bévka mái béka
Bév a mi bévül, Ka a mi kavar
mint a kaiv-a.

Ka, e, ö, ü-hez is megy

Mint ?Kicsika

V, elharapva: Bevdra,

eö = evö, Régenről ők evek, evtz, ev,
Beö = bevö
Cseö csevö
feö févö feö vége
Heö-ig hevö
Keö kevö,
Seö-t sev-ö, gerundium
leö-t dolog, lev-ett,
leön lévén midőn heon,
teö tevö, tevék, tevé, tev,
teö-b.

Ió = ivó, jó.
Bió = bivó Bia,
Csivó Csió Csia
Hió, Sió, Dió,

Veöreös-t talán csak amazok
után írták.

Cs, kicsinyítő. Így acs, ecs, ics,

Jul. 25d 1846. Enyed és Felvinc között.

270

Mai,	Értelmező Hosszú gyökkel	V elnyelve
Ács,	av-acs.	acs.
Bács,	báv-acs, báv-og, terjed.	
Csacs,	csav-acs, gávit csacs.	
Fács-ka,	fav-acs, a mi forog.	
Kacs,	kav-acs, mi kav-arítva van.	
Macs,	.mav-og, a m. máv-og, mávog	
így	macs-ka.	
Racs,	ráv-acs, réveg, ráv-og	
Sacs	sav-acs,	
sacska,	Secska.	
Tacs	tav-acs, tav-itva távitva van	
Tacskó,		
Zacs	zav-acs, zav-arható forgatható.	
Zacskó.		
-Ecs,	ev-ecs, hátra forduló.	
Écska,	Ecs-ed,	
Becs,	bev-ecs, bev-ül,	
Bécs,	bév-ecs. bév-ség.	

Pocs, pov-ocs.

Rocs, rov-ocs. Rocs-ka. a mi

nova van.

Tocs, tov-ocs. Tócs-a = tócs-ó.

Öcs, öv-öcs, ki előforgatott.

Böcs, e's ö gerinje, bocs után

Csöcs hasonlókepen.

Jöcs épen így.

Göcs, göv-öcs, göv-ön, göbös.

göbüje van. Göcsej = göcsöl.

Köcs, köv-öcs. Köcs-k.

Löcs, löv-öcs. löv-ödik ige al

Pöcs, e's ö gerinje pecsuta

Szöcs, szöv-öcs.

Bucs- buv-ucs.

Csucs, csuv-ucs.

Lucs, luv-ucs.

Szucs, szuv-ucs. Szucs-ány.

Szücs. Szüv-ücs. forgat

Gero Szöcs-el.

Tücs küv-öcs

Tücs-ök, a? gerinczök.

Kiugomadja, bagomadja

Eszem meny meny Ilyenadta.

eszem cowredo Eszemadta V12

Lekem.adta.

áta vetel ved.el védlek

Báta Tuzberd pufse Magid hová

Káta Vány. puszen piszi ri

Máta

Sáta Ány avaní ángy

Éta Bány ba

Láta Gány gavani

Séta Dány davani

Íta Gány

Kíta Hány hamar ham

Víta Jány javani jával

Óta Kány

Lóta Mány

9

hamar hamar

pam bajos bajtani bajvivó

Romi romu romháng

Tev Tek-ány

Tev Fét-ány

újsági Zökmagolj

~~Vigadó~~
~~Kávézó~~
Találkozó ~~[illegible]~~
~~Kávéházban~~
~~Vendéglő~~
~~Mulató~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
[illegible]
~~[illegible]~~
~~Kalapüzlet~~
~~Ruhatisztító~~
~~[illegible]~~
~~Áruház~~
~~Bélyegüzlet~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~hadaró~~
~~kaparó~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
[illegible]

~~Csombor Csombor~~

273

Emő emelő emtető
Kemő kemelő kimlelő
Zemő szemelő
Femő fémelő fénylelő
Tomő tomolő tömlelő
Hizó hizaló hizlaló

Városelő
faluelő

fenyerő.
Kenyerő
Meggyerő.

~~Szomoró~~
~~nyújtóró~~
~~fanyaró~~
~~sanyaró~~
~~gomboró~~
~~Kukoró~~
~~herceró~~
~~Csavaró~~
~~Kukoró~~
~~Heteró~~
~~takaró~~
~~vataró~~
~~akaró~~
~~Gyomoró~~
~~Zomoró Zomor~~
~~emeró~~
~~Szamaró Szamár~~
~~Kömörő~~ Hentes
~~Kényörő~~

~~Kuszoró~~
~~Húsoró~~

Kabzó Sebzó

Kobzó

Dobzó

Lehec ha

Rabzó

Babzó

Lobzó

Lebzó

Bubzó

Lélekzik

Fegyzik

Lehec ha

árudzik

fárudzik

sárudzik

Derédzik

Kold-us
Bold-og mutatja hogy kell
ajald-og ajakdol
Zöveld-ek
neveld-ek
Lövöld-ök
Zavald-ok
elzárd ellubol
Szeleld-el szel-el

bold-og Mund-og
kold-us
ond-og
pendel
keld-eg-el
mend-eg
Szamdol
Szald-og

Dombora, ó Abdera
pandora
fondora fondoró
Kundora ró
Sandora
Megera Statera
pengere
Stóbora
Igere
Vigyora oró
Csutora Csur
Kevere ő

Kelenes nev
Györgyff Ábrahamfy
Istvanfy
Pálffy Snellius Pálffy
Lorantfy
Peterfy
Sandorfy

Mindig szabadságát végre kemyu
mikor Királyunk complimentumos
elnéz enged

275

Türje' Türive Türivő
Türgye
Türnye

Szurnye magar tehát
Szurje Szurive üvő
Zür terjedése
Sörje, Sörnye, Sörgye
Kocsonya Kacsoja
afonya avoja

~~Nafthe~~ h w
~~Elsöhe~~ pih pi
~~nafta~~ méh mé
Olih
pih mo

276

Van türödalom ged elem

fejed-el-em , jöved-elem

hied-el-em aggod-alom

sied-el-em siralom

győzödelem

~~fedő~~

óvodalom ina ótalom

Lebet Kegyedelem

unadalom

avad-alom

díwad-alom ina dicsadalom

íved-elem

beved-elem Mozgad-alom

Kövöd-elem

Ragad-alom irod al om

Zagad-alom Terv

Dagad-alom

Hágad-alom

irodalom

Renged-elem hired elem

Zenged-elem

Zavad-alom unodalom

Járad-alom J

Izárad-alom

Várad-alom

mbpeng
sukad - ad om
Lkbo
bbts zued abom

Honnan lehet ta te rag?

Nevek. Igenévző alak

Inota, inogó = inodó, Inot

Hahota, hahogó hahodó Hahot

Tehát g és d cserélésével. S d p

tün T.

Szalonta, szalongó, szalondó.

Levente, levengő levendő Levent.

~~Hevente~~ ~~De az leghalángzók így~~ E hozz

~~Éjzate~~ ~~Harmadszemély.~~ Éjente

Éjente, éjeng éjend, éjentet Éjente

Hevente heveng, hevend hevent hevente

Ifjaina, ifjang ifjand ifjant, ifj

Napunta Napong, Napond Napont Nap

Névző. Igenévző

Meréte, merevegő Meredő, Meréte.

Csepprente, Csepprengő, csepprendő, Cseppre

Döbrente döböringő döbörindő döbröne

Szita, szivogó, szivodó, Szivota, Szit

Kita, kivgó

Németesség

Odadobni ; kezdjük Hajdan ; Elébe
vetette a gyöveket. vagy veczket.

Elforgatni:
veszet. = Gövet.

Ta és to, (te) gyök. A és O kö-
zötti betücseréivel.

'S l és j, megint h és v betük
mint egymással cserélők: ahhoz ragaz-
tásaival.

To, tov-a, tov-ább, szétterjedést kifejező.
Tó,-val, tával. To-hát, tahát, majd tehát.
Tó, elterjedt víztömeg.
To-l, tol-ás, toj-ás. Tovább adást,
terjesztést jelentő.
Tál, a mi elterül.
Táj, a mi köröskörül elterjedtében fekszik.
Tág, másnál szétmenet, elterjedés.
g és k közötti betücseréivel
pedig ták, bocskor ták, bocskor-
nak elterjedtsége.

To-v-az, továbbra terjeszt, ki szélesedik
előbb jő megy bimbó, fakevel, virág.
To-ít, kiterjedésre, dagadásra kelt.
Innen tait, tajt, miből a tajt
pipa ~~tesz~~. Az úgy nevezett tenger-
hab, dagad to-ít. Tajt-ból, ék
raggal úgy lön tajt-ék, miként
táj-ból táj-ék.
To-sz, Tosz-ít, a és o közötti
betücseréivel: taszít.
Ta-val, o és a között betücsere.
U. m. to-val, Midőn az a to,
mint mái távuli idő volt
Tód-ul, tód = told, midőn a terjedéshez
~~még~~ valami kevés, adatik.

278

Még innen jő.

tá-t, a száj tát-ászal terjedés jár.
ta-t, hajó fedele, melly elterjed,
lapul.

táp, ugyanis t és p közötti
beütésével, a mi tápot kap,
táplálttatik, az terjed. Így
Táp-ió, Tápjó vize, elterjedő
pézsmaü folyó.

Té-tova.

Tév-elyeg. téb-elyeg.

tek-e,

XLVII

Embert, ember vizsgálása vonz leginkább. Ezen önző állat ~~s~~ önmagát lesdegeli + mások + legyezi dolgai kutatásában. S míg a roppant tömeg csak az embertársakrol fecsegésben merül el, de vizsgálódásra nem emelkedik a hittanok lánczaibol, teremte Isten lángeszeket, kik a fejlődés fokain ~~ett~~ túl szálljanak a földgömb mikénti, mikor, hogyan alakulása fecsegésére azon 8 féle mesére melyet Mózes, Berosus allegoriában

M.Németiben Jul. 7° 1825. 280

Kenderesi Mihály, költségén nyomatta ki: Jó hazafi Báróczi Neve és Munkái fenn maradnak. Kolosvárott 1821. ½ ív 8adban Tombori László ódája. Utolsó lapján Kenderesi oda függesztett soraiból láthatni, mennyire követte Kenderesi, Virág ízlését.

Uj Szellem, vagy is Uj Magyarok utja Helikonra. M. és N. Szegeden 1824. 8adban. 76 lap.

Személyek.

Kolompos (Kazinczy)
Kortyándy
Schelmeczky Helm.
Bugaczi
Bojszi
Kabak Schedel.

Serkési
Julie
Okos Lőrincz
Gondos István
Gyöngyösy, Révai, Csokonai árnyékaik
Laczi. Kortyándy inassa
és Egy Nimlány bátyja.

Hadi készület a' vagy buzgó imádságok mellyeket mindennapi szükségei szerint idegen földeken bujdosásában egyszer és másszor írt most pedig rendben szedett és egybe tett Groff Gyulai Sámuel MDCCXLVII esztendőben. Szebenben Nyomt. Sárdi Sámuel által 1750. 16od rét.
Írta G. Gyulai ezeket Olasz országban Pármai herczegségb.

van közöttök Harcz elött, harcz után, és
Igaz vallás iránt és abban megmaradásáért!

I.) Önálló fejtegetések

I.) Egymegjárók bevezetéstől c munkáihoz.

1. Hazánkban lakó tót írók, segítenek
kikutatásaimban, midőn vett a magyar
valóságaggal a tóttól, s ezt közjönön
~~jól~~ én, mert nem kelle tótul megtanul-
nom, de

2. Bogárzásait is igen kitűnők, mert
nem az igazlelkű tanárerejét vezeti
őket, hanem ráforgatás, gyakran, s
irígykedés. Emberi jellem,
írják rajtok, a tuttonból még az némely/ magyar nemes
olyanok ezek mint
ember, is kinek 7d apjától elgálogította
vagy elvette Esterházy, a jószágai,
s mikor az agg épült roppant kastély
mellett utazik el fiával, falusi szerű
zabolatlan lován, közmadzagos szerszámainak
gyeplőit megrántja, ostorával mutat
hátul ülő fiának a vár tornyaikra:
Öcsém fiam! ez a
vár mondja: az én
jószágom, egész addig a bérfáig, az ükéé volt,
nagyapám, nagyapjának az nem tudta,
hanem eladta védelmezni meg ázért ez még
az elbatta, de mindegy, elbolondította tőlük
is rád néz. És ez a vár földiekig, s mikor
valijáik jogot tart

3. Ember fejéből az ész, úgy ereszti ki
gondolatokat szívéből az érzés, vágyat
dél és éjszak, kelet és nyugat éghajlatai

Kezdi egy Vranchich
fennen.
És Sándor István
is tele ill boltitten
A debreczeni
grammatica legjobb
zavart okozott ebben.
Rátamaph Endrének
deschke.

alatt forgó földrészen, miként némely gyümölcs mindenütt megterem, csak a mód s felfogás különbözik. Chateaubriand Atalajának Amerika rengetegeiben gyuladott szerelme, és Rousseau Heloizájáé kopogó zárdában egy, az egy Isten létének eszméje kilángolt a bál, és ökör, fokhagyma és kigyó, tüz és nap imádásában. És az egy ösztönü, egy létszerü ember, ekképen találkozott némely hangok kifakadozásában is, midőn az előbbi legősibb tömegek megkezdék a szólam kifejtését, s azoktól külön meg külön vált nemzetségek terjedezének. Ez ime az oka, miként hasonlók a más meg más népek szógyökei egymáshoz, minek fel elemezése nélkül a szórokonságokat vizsgáló, hamar bolond állitásokba billen, kivált ha kitüzött eszméjére, hamar szerez egy két beü találást és felkaptázni.

Hasonlitások.

A csin nyelvben csinai = chinai.
nincs B. D, R.' X, Z betű
A magyarban nincs X
A csin, két mássalhangzót közé, vagy elejére magánhangzót tesz, egymás után, nem tudja
A csin szótagban levő hangot tetszés kiejteni, így a ma
gyar.
némely 8-ra, más 11re v. 13ra.

A magyarban ezek.

A,	és	Á,	tehát	2
E	Ë	É,	—	3
I		Í,	—	2
O		Ó	—	2
Ö		Ő	—	2
Ü		Ű	—	2
				13

A csin nyelv mind csak egy egy szótagu gyökből áll.
A magyar nyelv mind csak egy)
egy szótagu gyökhez veszen egy egy szótagu, ragot, vagy közben közben egy egy betűt, mely értelem változató. Az egész magyar nyelv mind csak szakokból egymásba huzott szavak folyama.
A magyarban alhang és felhang, nagy különbség. Mas itt, el, fel, tar, szar, al, sas, bab, más, él, fél, tár, szár, ál, sás, báb, És mi különbség okadás meg okádás között.

A csinai Ong-hong olyan mint magyarban: enczen, bencz, zene-bona.
— Tung magyarul teng-er.

Az arab, ma 12 milliónyi lakossal földe ma is csupán nomádnép. Pásztor és földmívelő. Vezérrel, kinek neve: Nagy Emir, (Em magyar győz) Emir, Sech, bírája Kadi. Királytalan. Érzelme füg-getlenségért csakhogy szabad legyen, kitörő; jogai mellett él hal. Vendég-látó. Köszöntése: Béke veled. Idegen irán ha kalibájába lépik; Hozott Isten, mi kell. Fizet egy: Fogadj Istennel. Rabol azonban, de nem vendégen. Önérzete, büszkesége, szilajsága nagy. Bosszúálló fia. A mit erővel csinnal kap, azt elorozza, s majd elosztogatja. Közjelés Hegiaz nevű népe Arabiának: = Hegy-es. A tizedlő számvetést ők általok lett ismeretessé. Ha ők kezdék e? A magyarnak is ősről maradt,

Arabiából egy, keletiség magyar szellemzete Arab, regényes, tüzes hajhászó vér Siciliába, Spa-nyol honba csapott, a magyar is Európába.

A világ és emberek keletkezésénél 8 féle eredettan szól× Ezt a nemzeti Casinóban láttam olvastam, ott kell elővenni. Mózes máskint beszéli; a Görög chaos, egészen más a római; így az ind Berosus. Tehát mindenik egy pár embert, hímet és nőstényt, l. férfit és asszonyt tűz ki. Tehát így mindenik külön fajnak más más első párja adatott volna elé, ha mindenikbe keletkezett és fenn is tartatott volna

Arab családiassága lova szeretetében is kitűnő, nemes életű, regényes, vívni kész nép a nélkül nincs. Ezért él hal azért minden egészséges fiatal ember.

Erőszakolt szók.

A barmok igába hajtva mikor először fogják, öklelnek, rúg. Megszokja, s ~~[illegible]~~ az ökör önként ereszti nyakát a kelepbe, a ló, állát tárja ~~szab~~ zabolájához. Sok szép szál szakáll és hosszú hajzat vágatott le Pétervár kapujánál midőn ott a muszka honába tért. S mily morgás volt akkor. Most párisi divatot kapkod Orenburg is.

Mária Theresia, német pedantsággal elegy franczia eleganciát kezdett. Ba~~tthyányi~~ József gr. primás igen leste miként utánozhatta Bécs udvar hangulatát. ~~Kondo~~ Parancsát adá Klimonyikának hogy szakállas plebánost elébe ne bocsássa. S az papi állak oly simák levének.

Ezen szók: csődület, páholy, mi mennyi gyűlést támasztottak! Hiszen a nép mindig összecsődült bámészkodásra fel! Hiszen a csődör után csődülnek éppen a kanczák! Ezt hajtották.

Oh be bolond az a páholy! Abba menjek-e hogy megpáholjanak. Páholyba legyek-e én is! mint a lakat! Egy szólást sértés, miként az közzé lett. ~~A~~ És ma már ~~[illegible]~~ Egy hónapig ~~[illegible]~~ a ~~[illegible]~~ világ kolmic, annyit felforgatták a nyelvi. Azután az mondja: üsse meg a menykő, legyen.

Azonban e torlás a zsibongó kifejezéseit letorkolja. A zápor az a jót is elfolyt, mely a szerzeményt is beiszapolta, [illegible] azután megjelent felül csap a [illegible].

ul

e mese. Akárhogy a ember fajok ősei, magok kezdék külön külön kidadogni a hangokat, melyekből alakulának a szók. S a mint a kaukazusi faj, idegrendszere, koponyája különbözik az amerikaitól, európai éthiopaitól, ajak egyhelyt kicsucsorodó, másutt keskeny, szem itt bedülő, apró csillag máshol kidudorodó tüzetlen; egyfelé göndör a barna haj, másfelé gyapjú lágyságuk a lefolyó szőke szálak, úgy váltak el a szólam minőségek. Az eredetileg egy tésztából szakadt ki, kenyér, kalács, perecz, rétes.

Minél távolabbra nyomozod pedig fel az ember kezdetét, s így szólamáét is e világéval együtt a mózesi és egyéb számításoknál, annál közelebb vagy Istenhez, azaz: annál inkább megijedsz annak valami örökké létén. Elveszsz egymaga, ez óriásságon, belé hagysz a kutatásnak, csak leborulsz az Istenimi előtt, és fogsz az ember felismerését szólam mikénti szabályzottságának fejtegetéséhez, az űrben, mely egyedül megnyugtatásod helye.

Volger szerint Európában 500, Ásiában 900 on felül, Amerikában 1200 on felül, összesen 3000 körül levő külön nyelv és beszédjárás van. Handb. der Geogr. 15 lap.

A Kaukazus havasai között levő legmagasabb hegy neve Schah-dagh. azaz Király hegy. Legelőször 1806 mászta meg tetejét europai utazó, de nem mondá meg magasságát. Elbrus hegyé mászta mérve szerint 17,388'. 16,700 lábnyi, a Kasbeké. Shah = Shah dag, két magyar szó. Shah ma is hegyek neve nálunk mint Ság, Kemenes alatt és Ipoly Ságnál, így Karancs Ság. Ság nagy terjedést jelent. ~~Shah~~ Persa Sah = király és kitűnőség magasság. Dag pedig dag-ad, Dag-alj = Tokaj gyöke. Lám Ság Felicia neve is hajdan Zaah-nak iraták, mint Schah, mert a magyarba két g volt, keményebb és lágyabb, innen a régi megh, Ságh, Csajágh-y.

A Kaukazus hava köre 1890 lábnyi ~~magasság~~ alig jő le ettől kezdve, tehát lejebb terjed a szavojai és svajczi hó-nál

Éjszakrul foly nyugotra (östlich) Terek vize, a fekete tengerbe.

Lásd. Idei Conversations Lexikon. Kaukasus és Lesghier.
Volger Geographie.
ki Avaroknál is még itt lévé említi.

28 5

A római nyelvben van
X, Q, a magyarban nincs.

E könyv nem akarja annak dicséretét ~~[illegible]~~ vívni,
mintha minden belé soroztatott volna, a
mi a nyelvben sajátság van legfőképen
pedig minden jó, nincs meg benne. Hanem
vannak azok, a miket olvasás közben, figyelmet
gerjesztettek, a mikor meglepőleg gondolat
juttatva észbe. S midőn ezen ~~[illegible]~~ kijavíts
onnan hogy a mi meg villant bár
hallottunkban, jól megjegyzem
sétáltunkban, asztalomhoz jutván, felírom,
hogy majd midőn újra szemeim
de elé a?
akár a világért sem.
De talán mondhatnám azt, hogy
a főbbje itt áll, s gondolkodó
olvasó kikapja abból, miként lehet
új kell holmit, a mire ész ő
épe pattan alkalmazni.

Mezzofanti azt mondta volna, a magyar
nyelvről: Die Ungarn scheinen ihren
Sprachschatz noch nicht zu verstehen.
L. Hírnök 1844. Kis futár 272. lap.

Összetétel. A görög szóösszetételi könnyűség
az választá eddig egész Európa akármelyik
nemzete egyéni találmányainak elnevezésére.
m. p. Bemiczky Ignác is Eolipolicon-nal
kerepeli új zengzerét. (l. Hírnök s Honderü 1845. lap 300.)
a magyar az összetételben versenyezni fog
mihelyt a gyökös ~~szavak~~ elemeiktől ~~[illegible]~~ válaszolnak el
ragaikkal, s szemügyül is vas értelmi világosok,

Nyelvünk 1600-ig még ki érzé idegen befolyását némettől latintól, tanulása hát tökéletes világos nyomja. miképen valóságára, egyszerűségére, gyökereiben, sajátságaival.

De midőn azokat kilestük, ne s aztán kezdjük vitatni hogy ~~csak azokat maradjunk~~ mindenben csupán oda marad-menjünk vissza ~~vissza~~ azokhoz hanem junk mert bennek a tisztaság, s ez mutassa még többannyira [illegible] mikéntünk ~~[illegible]~~ világosabban tovább nyelvünket ősi meg indult természetben hozni. a hogy okos kertész ~~tudja~~ nevelni 500 zas cserből, makjai benltetésével akkor hason csemetéket, s a fejéből ismét szinte cser erdő eredez, midőn megüsmé a tő és ugy csemegazdag, kitervezte és megtartó vi-tájak összeit ki vad részen kezdve nemesíti a vágatás, ki rózsának haggyandó új ültetvényt, mig döl (s legszerpaszabb rózsa neve) festés keresés, s az egész élet melyből a szem égészen kap. Teremtőkez lelket érzé meg, s a lélek a szépet, mi ámító vittan, bámulták, mi gyengéd töviseitől kijöhetetlen, s Matot tudni rejteni ~~egy kellett~~. Ily nyelvrózsái tüzz, Aradyemen gondolataidon, képzelem teremt az az kellemdus mégis mellére.

Sándor István s Révai tűnek régi nyelvünk természetes megújítói, s az utóbbi nyomán Horvát István. Sándor sok jó új szót javal a új, midőn annak újítottjü/ pusztaságot hel-, megy lőve Jelenkorába olvasói szeme közé, nektek. Révai oly korában Sándor nevezete részleges melyben nem mindent tanult meg a régiséget, ő nem merte ép tud még tovább lebbenni; csak ut merve menjai új növevénye, ápolni, marad, mihez is dézsás mutató száraz ágat. M Józef nemes iratain, fa-földön ma is még csak a régi tézes tanárok körében legelt, kilebbitni nem tudta haszonságok kiltizésével. Neki

Az II) legeslegelső fedezők vagy ruhá-
kat szemérem ~~ff~~ kivánna és
hideg elleni oltalom, [illegible] szükség.
Meleg ég öv alatt csak a sze-
mérem fejlődezése, s azok itt lakók
kik évszázadok után jöttek rá, az el
tájakon kiegyen-
bett napon ipkus, s ezek
dolgok: didergés, fázás, s előbb tűnnek
lakói kik ~~azonnal~~ mihelyt
szabók, sarnyok, azonnal
hideg tájaiba költöznek, vagy
ott tenyészni kezdettek.
A meleg ég öv alatti, mi kapott
legelőször teste köpenyére? ~~[illegible]~~ leplet,

és széles falevelet, mely ~~ellepé~~ lebe-
gett s ellepé, midőn a magyar
ban s és b még P közötti beni egysé
vel. e zavar az elő öltözködés
~~[illegible] hasonló~~ kifejezéseit fesik. Nyelv
pedig már megvolt, midőn a fedezés
kezdődött. & ~~[illegible]~~ Ugy leletéket
Amerika és Australia ~~népei~~ több
népe, szólamokkal már, de még
meztelen, csak egy kis ~~bög~~ övedzettel.
A tapasz és falevelet, megkötötték
a gondoskodás imolyával, hogy
le ne csusszon, s tartsa még elpárat-
le felründe egyébirain ~~meztelen~~ meg vél-
kül meztelen. ~~kel~~ a megin hol

Nagyméltóságu valóságos Belső

Magyarország Kerületi Bizt

Az észak emberi állatai
III

— az éj éré, bizton, mert tapasztali hogy megjön melegítő nap költi fel helyéről.

⌀ Nyárszakig igy nálunk a mező

nztárnok Úr,

jutott válaszában tett nyi:
mik szerint a nemes
az Első Alispáni utle:

IV A Bevezetéshez.

A kiskendi ~~[illegible]~~ tót, hányja szemére a Magyarnak hogy
ez tőle annyi meg annyi szót szedett, ~~minden~~ háztartáshoz, gaz-
dasághoz valót, s gyönyörű erre, hogy irigységes tolthette a
E mondást, ~~[illegible]~~ is elmarad a tót
debreczeni grammatikus. S annyit a mennyi ennek kapcso-
bol vettetül követelkeznek. szedegetett a magyartól.
bizonyos- a tót is

De okát ha csupa elegy volna is a Magyar? Mi összehányt vegyülete? Ural-
ják az Angolnak ujaság intézményei Amerika köztársasági
kodik ~~státuszait~~, ~~[illegible]~~, Mit veszt azzal a fran-
cziában nem kormány nyelve. Egész minek
gei hogy latin ~~[illegible]~~ gomolyog adott elő? görögszók kalandoknak
Világot bejárnd vele, mint hajdan a Capitoliumot ~~dörgött~~ zen-
gésekkel a talján azért hogy a ~~[illegible]~~ völgy hízelgő dallamú
zengzetekkel dörgött ~~Rationálisok~~ ~~[illegible]~~ azelsőséges a dalfársító
szirénnek? Nem oké adod-e te is Algírt, Szíriát, Szamarkand-
szirgei gördülékeny zengzetekben. ~~[illegible]~~ összetett meg. Kis hanem
Palmyrai egy olasz kolmágyal fárhatod meg.
Azúrni nyelv divatos, jellemes lepen, azért szélhadott rendelésit,
épülénye ~~Királyunk~~ adott Ez legyen azért ihletni alkotásaiknak, s találé-
kit ~~[illegible]~~ legyen le abba tündér ihletni ingerrel, tudalom-
azon ~~Ked~~ minden a mi csak hasonló, ingeres, tudalom-
~~legyen~~ ~~Lesek~~ Mutatta fel csak az Augsinai Gáspár, benne egy
szerzemény Magyarul kormányzó Királyné fejét Európa előtt,

és látta a világ, midőn él még Nemzete diplomatica külső
függetlenül, úgy ~~a~~ hogy első Ferdinand~~nal~~ Első Leopold val
lassanként, midőn Mária Therézia örökösödött, ahol, mondjál
majd a ~~Külső~~ ~~[illegible]~~ fejedelmi Nemzetet is, ez már még
megszűnt újra úgy ismernünk ~~[illegible]~~ Magyar Királyt, midőn
egyszer deák nyelven tudunk létezni, ~~[illegible]~~ csak magának
a Magyar ~~[illegible]~~ Országgyűlés, idők kívánataihoz képest okos
intézkedéseivel szabadságaiban kifejlődött, végre hajlani fog
Európa nemzeteinek sorában úgy adni megint helyet maga
mellé a Magyarnak, midőn hajdan kétségtelen volt. Sőt
~~[illegible]~~, kitől egykor csak mint pusztító hóditótól félt,
kit azért gyűlölt, most a míveltségben testvéreit, ~~[illegible]~~
nemes kézszorítással fogja ölelni.

Kellesinél úl

mikor szókat eredeztetsz. 1. ~~Ut~~ találsz elmélyedteni
Kit veszélyparton állasz, mikor szókat eredeztetsz. hiszed hirdeted a mi
bele; s ábrándozatokba billensz, azaz valónak hiszed hirdeted a mi
csak gyanú lehet, sőt veszély. 2. A nyelven, melyet te szótagolsz,
csak szólottan szóló, kiváltság. Mert nyelvével az ember úgy van
midőn ruházatával, ételével. Csak helyesen állja testedhez, mit gon-
dolsz vele, akárhogy szabdalta ~~[illegible]~~ varrogatta bélelte a ~~szabó~~ szabó;
s ha pedig valami új testedre fejtegetnél, elveted, szabod a szabó.
Csak jó ízűn ettél ételed, testedbe is jut, miként állitgatta össze
szép vagy rossz szakácsi főződ

V.

A Török igen jól mondja ki
minden magyar szót s pedig egyszerre
Valamint a magyar is a törököt.
1835b. Ahmet Ferid pasának,
ki Vd Ferdinand thrónra lépésére
szerencséztetésül vala küldve [illegible]
s én elfogadására valék meg
bízva, el mondta némely magyar
szót, egyszerübb nyelvén volt.
ö nekem azután, én is jól ejtem
miként mondá, s ö neki
örvendett, én neki.

A német szólam hangzatos
szépen ellenkezik ferditi a nyelvet,
még a magyar szavait ha
ejti ki ezzel, s így den magyare
sem franzősisch, angolig [illegible]
nem. Je ne pourrais jamais
avec fou. Lass Kind ek [illegible]
Kutja, über Berg ab laufen

A magyar nyelv belszabálya oly rendben
van, hogy a ki annak összefüggéseit felelemezésig hatott,
1. Régen megavult hanem elfeledett szó helyébe
megint azt csinálhatja, sőt új hiveit, pedig
még rá lel hajdanazában.
2. Csatakőzben és Cseben lakó kró, ki egymásról
semmit sem tud, ugyan azon nyelvrendet
fejtheti elő, s következetesen

3. Azon elemi nyelvszellem-
ben élve csak a csupán
magyarul tudó palócz,
székely, csallóközi, kun,
somogyi magyar, uj szó-
ba kezd; s pedig mindig
kezd; a gyökhöz, hang-
szépségéhez hívebben ma-
radva kezdi; mintsem
a tudós magyar, ki nyelve-
ket tud, többfélébe jártas.
Ez azért zavarja össze,
mert más nyelveket majmol,
s ~~egy~~ elveszti eredeti ma-
gyar organismusát.

Gróf Teleki József mostani erdélyi Kormányzó mondá egykor, vele társalgásomban „ Csak tudhassuk meg szógyökeink s ragaink értelmeit, jelentőségeit, akkor bővülhet nyelvünk igazi helyes új szókkal.ˣ † mert azok annak tiszta folyamából lesznek merítve, hasongyümölcsű ág szemeztetik rokon csemetére.

† Igen, felelém

Ezen eszme, belém oltva maradt. Bimbódzani kezdett, virágozásnak indult, levelek borították a fát. Gyerünk most árnyokába, üljünk alája padra, hadd mutassam meg, mi gyümölcsöket terme. Ha férges leendne ~~közte,~~ dobd el karanlás nélkül. Az élőfa iszonyú magas, terebélyes, ágasbogas, sűrűlevelű s ezer meg ezer indájú lett. ~~Talán [illegible]~~ Az egész Magyar nemzet élőfája. Egy ember szeme átfoghatná-e, hogy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ az minden pókhálót róla eltisztítson, két kar bírhat-e fel öntözőt, mely minden ágazataig és sudaraiglanta ~~[illegible]~~ kiterjesztette a vizet, hogy ~~[illegible]~~ rejlett erejét életre virítson.

Akartam e roppant élőfának hajtásait azon nedvvel táplálni, mely gyökéről gyökereibe indult, s érezteté hogy azon nedv nem oly végezeti termény, mint elkorhadt nyelvekből új kihajtású angol, franczia, olasz, portugal. spanyol, mert a magyar nyelv már azon Betét őskorbeli csemete, melyben a Kerekvilág új alakára átváltozott, s a folyók fejei forrásai megindultak, az erdők megeredtek, a föld termeni kezdett.

~~Arad város 8 / 37½ x~~

Név, igenév.

~~pecsétnyomó~~

Igenév főnév.

~~Ítélőmester~~

~~Lábravaló, Nyakravaló~~.

Végrehajtó, ~~hajtás~~.

~~Hímmüvön~~

~~Etzem adtam~~ mens

~~Etzem~~ manduco, Etzem mens.

Keresztett dicsőségéé
milyen a már mivelebb
~~a görög mívelt~~ a
görögön felül is azért a
római, mert ~~politikai hatalma~~
~~befolyásai vesszé már Byzancz~~
~~[illegible] Constantin császár~~ képmi-
népei mivoltját is, nem ~~tenda~~ mi
Byzancz kard és jellem erejével
s ~~[illegible]~~ ettől is tenni, ~~tör~~
mondá Estekay

Róma ezzel, (helyesen követé
Krisztus intézetét hogy tanítva
minden népet saját nyelvé-
ugyan, világosítson fel tanai elfogadására,
~~[illegible]~~ kény-
hanem a már régen
keresztényt gyarapodó Róma nem
átalmaná, már majd az más népeknél,
sőt miatt Délegyháztól
~~mert~~ azokat mindenfelé csak
a maga nyelvén tolá majd sajátos
rábeszélésével majd parancsoló
uralkodásai között, mindent az uralko-
dásra vágyó tenni fordított, Ekkép
nyomta el ezen számos népeink
tulajdon szólama kifejlését is
vagy legalább ezt ~~[illegible]~~ csak ke-
főbb időkről írásba tárgyává tette
midőn ő már még is az egyházi-

ekben legfőbb urul ma-
radhatott. Nem tudá pedig
ezen a görög szentegyház feje
császáros ichamumas
gyakran
mert ~~ő csak~~ római pápái
vér uralkodás ő ~~[illegible]~~
mellette is
~~be~~ Byzanczban, s azon ~~[illegible]~~
~~görög~~ [illegible] népek ✝ kaphattak
fel azon diplomaticai
~~már~~
(polczra, hatalmas
✝ melyeket ő ezek nyelvén tebe
keresztyénekké, nem

melyben némely népe azon ön-
ismeretességig juthatott fel, hogy ~~a Ke-~~
~~resztyén ugyan üdves, ugyan az embernek~~
~~kereszténység tan, de az~~ lelkessége és erköl-
~~[illegible]~~ egy más
nemesítő ugyan a keresztyé-
ség tan, de átadatásának módja s
nyelven a ~~lelkiség~~ és erkölcsi erős-
nek egy ~~más~~ az emberiségbe is-
mélyen kebelezett más régiségás a
nemzetiséget porrá félre, minél
fogva ~~[illegible]~~ együtt kell a kettő
~~[illegible]~~ kínálta a
földi életben

Magyar nyelvben új meg új szavak
keletkezése korankint.

1. Midőn ide jött a' Magyar, mindenhelyét
elnevezé, 's tárgyait hoz' akkor még
igen jó gyökkel élt.

2. Meny asszony, későbbi lehet mert Asszony
még a' tatrosi ~~kódex~~ másolatakor domi-
na volt. Uri. Menyasszony pedig sponsa
leány is. Tehát inkább mikor mindenre ; lőn menő asszony
már rá lehetett
nak.

3. Puska, ágyu, ezek feltalálásakor.

4. Szentegyház, egyházi, üdvezitő, zarándok, harang, ~~Megváltó~~, ~~mennyország~~,
~~harangláb~~, ~~feltámadás~~, ~~Mindszentnap~~, ~~keresztfa~~,
~~könyvei~~, ~~paplak~~, ~~Mindszent~~,
~~Szentháromság~~, ~~Boldogasszony~~.

LVII

Értelem különböztetéséért lett kettőztetett betük

eső
mély
pat-og

essö
melly,
patt og

Sok e a nyelvben.

Varjas öcsém és' Gyarmati tréfái mutatják.

Miért van olyan sok? Mert a szólan leges-legelső megszólaláskor a száj e ~~-re~~ hangra ~~nyitására~~ mintha tág természetesebben nyilt volna.

Látszik soksága e-re végződő gyökszókban.

Szolgáló, leányra értetik, s ez csupán az agy fő, illyen.

Már a Jelenkor 1845-beli 113 lapján ez új: Szolganö.

Tehát szolga felesége.

Illyet ő kell tanítani.

Elkérte

Ki leányát vette el.? azaz kihagyva van: Szüleitől.

Kazinczy sok öz-éssel tömé meg Sallustius magyar fordításait
kiadásainak, hogy ollyan hangzatosságúnak képeli éppe
a' Római [illegible] [illegible]. Van ezek hát: latiliás
törekködött ~~63 lap.~~ semmijöz, irigykődni, magatz-
toljárt. elvöszték = elvégzék, emeltződék, föl# tötte
a' kevesökke, 63 lap. Is ime van 63 lap. 65
ellene szögzé, soha sa ~~[illegible]~~ hangzatok
gyökeres magyar nép, melly tánnul, a' székely inkább
így, mit a' fejjel-hét is [illegible] magyarságnés
ézö nép, s van hát özö, ézö és izö hajdantól
így mondom fenn tájanlévő maro, milein tájá-
azon táj kapja: Kazinczy ‡ fordítása ~~[illegible]~~ és repett, táj
ejtése, ~~[illegible]~~ Szögedi, ü clarelt. Igazán ország is
betzsöréni hangzatosig lett vala hát keresni,
matár nem a' hangozatos a' tiszi codex a' tatrosi másolat
hanem gyöngyöcelemben ~~[illegible]~~ Sallustiusnak a' régi
nyelve igazabb hasonmását. Mái, kölcsey kincsebbe
római kapdozásnak országperdelemnek tükrözletem, mi egy
tudi Iliász görögje, magyar hajdanságba különbözése mindig: mint
~~föle mely azonk mindi~~ egyen
Kazinczy ímígy meg lett a' fátyollal bévonva között van.
a' leplezetlen tükör és a' mindig híven látod magadat.
Amabba mint öntetsző vagy.
emebbe homályos átlátszóság
~~56 lapon.~~ moszkoltdjal förtölnekkel. 56 lap.

‡ ehát csak a' vulgus és vulgus beiiesválsz után-
nézi ezzel, azután ránk nézve

Kecskeméten 1. 2. 3. &c tized, mint város felosztása
úgy meg van ma is, mint Csík székben. Made-
falván hallottam. Így áll Czegléd, Kis Kőrö-
sön. Kecskem. 8d tizedbeli lakos.

---

ora ere rag.
czimbora, tompora. czihere, gevere.
czimbókiskodok
szöll-ő, szö-l.
velö. jöne velek, velli, vel, igehit, de nincs
ugyma. Inkább l és k közti teszi csere
verö. van verömalom.

Kecskeméten ismert szó: Zakin, nagy városi gazda.
kinek jó módja van, p. o. 6 ~~ökre~~ s több ökre.
béres. pelesei.

felperes Puszder
Pácsa János és Nagy Mihály al~~fel~~peres. —

Raj János ~~felperes~~ ~~Kötbér~~dijpénz 37,538 f. 24 x.
49,251
37538
11,713

Kereset 13,

7995 f.

235 f.

Elismer 170 f.
14
5400
5,584 f.

3067.

51,277 f.
32,400
83,677
4625

szon rag, alakai ezek
s igéé
ha-szon esso, ittas
a-szony, (~~igg~~ duplicatio
viszon~~y~~.gas állszony.
te-szen
le-szen,
vá-szon,
hi-szen, ige is közbevetés
vi-szen

32400
4525
39925

med-er
med-ence
med-dő.

pász-ta szőlő kecskeméti szó. mosloha. irha.
Pász-tó, Pásztoha,

lg-a = lg-o' Lehet mi

lg-e lg-o + lg-ad

lg-o''

lg-az

lg-en,

lgéb-z

lgá-z

lg-al, lgal-ing lgling

lgam-and lgal-o, lgli

lgar

lgar-ám

lgericze lgricze

296

Gy betűrag.

Illyenek nem csak végződő hanem kezdődő szóban is; lágysága, gyengédsége. Egyszersmind [illegible] ebben ~~ny~~ [illegible] gyöngy, 's gyöt gyen, vagy gyon: hanem ~~gyér~~, mondatik sok helyen gyen-ge, sok helyen gyönge, hajdan gyenerű~~t~~, újabban gyönyörű.

Érzés akkor felelevedését mutatja: hai 's még az ősidőkbeli mellyben a' ~~lággyan~~ szavakban ~~kijelen~~ ~~tesdi lágyságát minemüségétől kifejezve alakí~~ ~~tá ki [illegible] nyelvre a' egy [illegible] ben~~; alakul tánat ki mindig lágyan. Csillogott a' szem előtt a' kis apró ~~gyöngy~~ valamint gyengülés rezgéstt 's a' nyelvben ~~azon~~ puhák ben a' gyöngyöt olvasda ki: 's lön gyöngy. Így egy teljesü ~~É~~ ty, ny, cs, betűink fejlésein. És ezeknél az kis ~~ty~~ tételesen ékesebbetlenünk ered.

1. Nyelvünk eredeti, Azon ős emberkönyv, melly csapatokkal együtt tanyázott, magától kezde ~~nyelvet~~ szólamot, ~~nem más nyelvnek~~ ~~össze új szókat~~, ~~[illegible] kapdos~~, ~~[illegible]~~ 's a' mi elnevezés a' hajdanly ezer meg ezer év előtt, mél Krisztus születése 's több világszármazás fel nincsen Mózes is csak: Kezdet-ben, ingyen beszélik hanem van ~~[illegible]~~ ajkunkon ma is, kik eredendik ~~[illegible]~~ az ~~'s német szerint mind csapda~~ ~~[illegible] kit [illegible] szóval [illegible]~~ ~~ha közönségbe véteszik ki [illegible] a' szó ellenmeinél. mit~~ ~~megtanulja 's [illegible] a' szó mivelődése nyelvével~~ ~~[illegible] Magyar nép, [illegible] hangzatok~~ ~~egy nép szavainak, ezeknek a' mivoltjait~~ ~~[illegible]~~ és pedig van olly ~~[illegible] hogy~~ okszerűség olly hasonlósággal 's

felette elfinnyásodott ízlésétől eredeink.

következetességgel hogy minden a' 7 betűs hanem
's egy modor volna:
12 állott volna össze az emberi indulatok mit
alkotnunk nyelvet, mellyben
fokai; a' természet látásából 's utánzásából eredett
festő elnevezések álljanak, 's ha valaha ~~akkor~~ már új
verekedne fel gyökereiből, kinyő
szemeiben 's úgy vágattatik ki belől
belőle a' nem belé illő, az ~~melyből~~ mint a' szép arany
mint a' virág között kikelt gaz;
egyesorodó szülemény arról;

Berzsenyinek Eszti-
gr Mailáth válogatni kezdé hogy a' tudta németre
hez írt dalából az „édes Eggyem"-et 's „süße Einzige" ist
fordítani, mert szól: „Nur dich die süße Einzige" é-
nur ~~eine~~ schwache Nachbildung des unübersetzbaren: „
des Eggyem", 's Csokonai Kulacsáról, Szegény Zsuzsijáról
's így írá: Wir bedauern unendlich, dass es uns
unmöglich war, sein Liebeslied an den Kulats,
(die ungrische Feldflasche) zu übersetzen, die deutsche
Sprache widerstand, so bei vielen andern Gedich-
ten; und die hier mitgetheilten volksthümlichen,
als, „Die arme Suse" sind nicht so reizvoll
übersetzt, als die Originale. † L. Magyarische Ge-
dichte, übersetzt von Joh. Grafen Mailáth Stuttgart
u. Tübingen 1825. Seite 147. és XLI — XLII. így XLVI.
† Kisfaludy Károly Kérői vígjátéka. Kérők felől
pedig ezt: Leider ist dieses Lustspiel (Kérők) seiner
nationalen Eigenthümlichkeit wegen ganz unübersetzbar.
Kazinczy gunyjai, cikái az édes barátom édes Hazám ellen, csak felette

A gyöksor.

a, á, ba, bá, csa, csá, da, dá,
fa, fá, ga, gá, gya, gyá, ha, há,
ja, já, ka, ká, la, lya, ma, má,
na, ná, nya, nyá, pa, pá, ra, rá,
sa, sá, sza, szá, ta, tá, tya, tyá
va, vá, za, zá, zsa, zsá.

E' gyöksor végig megy, e, i, o, ö, u, ü magánhangzókon, akár alhangúak azok, akár felhangra csapnak.

S ezen gyökhang a' magyar ember szólamához olly első fáradozati, mint a' növényen a' csira, bimbó, mag, virághagyma. Az ember, midőn még szólamot nem fejte ki, mint állott a' barom, csak természeti értelemtelen hangadásival, miként a' fa nálunk tavaszszal, csupaszon, meztelen ágas és kanzalik képével. A' bimbó kieredez, level, virág, gyümölcs hajtogat elé, gyönyörködöl a' rejtettek életermésein; az emberi gyökhang megint más betűhangot, ezerből összeforradt ragot szedegete, szó meg szó lőn, s azok kölcsönös elfogadása által a' némának közlékeny beszéje bővülgetett elé. Testi gyönyörei után embernek, a' legeslegelső lelki öröme azon lehetett, midőn ~~[illegible]~~ találgatni akará ~~[illegible]~~ jegyeivel minők a' némából ma is kifejlenek, hanem szók hangjaival észé értetésit, vette észre mondása

F Mi más ez, gondolá, mint
az az előbbi jeladás, mellyet
száj, ~~[illegible]~~gott, szem intett,
uj babirzált! Míg ez
folyt, addig a' haragos
indulatu dühös lett az
ellen, ki nem fogta fel
jeleiben akaratjáit.

felfogatását. [F Eddig, férfit és nem-
berit csak ellennemeihez vonzá ösztöne,
az együtt beszélhetés ~~mór~~ társulatot csak.
logata. Férfi hasonférfival dolgairól szól-
hatott, milly öröm!! némberi némberivel
eltereécselgethetett, milly mulatság. A:
pa anya gyermekeihez szorosabbult,
belőlük egy érdekü kis család kerekülе
ele; a' kis kör másik mellé voná magát,
kalibába, lön a' Szomszéd ki után az egy-
mást értés ingere a' társulatvágy szom-
jazott, illy több tanyából falu tenye-
szett, 's falvak és falvak levének más
távolabbi szomszédok. És a' míg fel
alá, köröskörül, az egyhangu szólamu ért-
ve lön, egy nép alatt ~~ki~~vá magát a'
nép, egy nemzésü nemzet lön. Túl
ezen, hol már más nyelvü nép nemzet
szélsőji kezdődének, a' föld idegenné
vált, a' különböző szólamu, egymás-
nak ellene, nemzet és nemzet között
háború indult.

Régibb fő: Abból almazott:

gyom, gyom-gyom, gyom-or.
inner gyom-ol, gyomol.
ol, a gyomlál: gyom-öly.

Ugyan azon szó, mint név, két értelemmel.

vil-ág, összetett szó: világ = gyertya.
Hozzátok be világot.
igasság, igaság hozz. magával. Igazsága van hozz.